

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קצ"ה | פרשת חוקת | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
במותם	אית השבת	מסות השבת	במותם	אית השבת	מסות השבת	במותם	אית השבת	מסות השבת	במותם	אית השבת	מסות השבת
21:04	20:28	19:11	21:01	20:31	19:27	21:38	21:16	20:09	22:32	22:23	20:58

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: על מי מעיד מרן החיד"א שסיים ללמוד את כל הש"ס - מ"ב

פעמים... | עמ' ב'

סגולה: סגולה לזכירת התורה | עמ' ב'

אקטואליה: גבאי שקיבל נדבה ספרים לביהמ"ד אי מותר לסוגרם בארון

ולפותחם רק לזמן מועט | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

'עוג מלך הבשן - תורות'

ויצא עוג מלך הבשן (כא, לג).

סיפר הרה"צ מבילגוריא זצוק"ל: מרן מהרי"ד (מבעלזא) זי"ע נפגש פעם במארינבאד בימות הקיץ עם הרה"ג רבי עקיבא סופר מפרעשבורג, בעל הדעת סופר זצ"ל.

אמר לו אז כ"ק מרן המהרי"ד זי"ע, שאם היה לפניכם ספר תורת משה מהחתם סופר היה מראה לו שם חידושי תורה מכ"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע. וסיפר לו השתלשלות הדבר:

פעם הגיע שמועה לאזני מרן החתם סופר, כי בגאליציה ישנו רבי האומר תורות "עוג מלך הבשן", והיינו תורות חסרות טעם, כעוגה מלוחה ועשנה [הכוונה היתה גם לזלזול בדרך הפירוש של החסידים, כאילו מפרשים עוג מלשון עוגה וכו']. מרן החתם סופר הצטער לשמוע על כך, והשמועה הגיעה אל מרן המהר"ש מבעלזא זי"ע. כדי להוכיח את האמת וליישב את דעתו של החתם סופר ביקש מאחד מן החסידים שהיה ת"ח עצום וגם עשה חיבור על הזוהר, שכאשר יהיה בפרעשבורג יבקר אצל מרן החתם סופר ויוכיח לו שההולכים רכיל סלפו והציגו את הדברים בצורה לא נכונה.

כשהגיע החסיד הנ"ל, הרצה החתם סופר את שיעורו לפני התלמידים, והאורה נטל גם הוא חלק בשיעור. לאחר הלימוד הזמינו החתם סופר לסעוד אצלו, וראה לפניו איש ת"ח גדול. אז הציג את עצמו שהוא מחסידי בעלזא, וגרם קורת רוח למרן החתם סופר לראות האמת ששווא הלשינו לפניו. באותה סעודה אמר החסיד ב' או ג' תורות

עליו, אמר בדרך צחות שבאמת גם לזה יש מקור, שהרי בתוס' במס' נדה דף ס"א בד"ה זה עוג, כתבו בשם המדרש שעל כן נקרא עוג, שמצאו לאברהם כשהוא עומד בגרנות לתקן עוגות לפסח!

מרגליות הש"ס (גדה סא.) בשם הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימן זצ"ל רב דחסידי בעלזא במונטריאול

בדרך אגדה שמע מפי כ"ק מרן מהר"ש זי"ע. אצל הח"ס היו הדברים חשובים ביותר, ורשמם בקונטרס חידושי שהיה לפניו, אבל לא ציין בשם מי שמעם, ולכן לאחר פטירתו נדפסו גם התורות הללו יחד עם שאר דברי התורה שלו ב"תורת משה".

והוסיף הגה"צ [מהר"ם מבילגוריא] לספר, שכאשר הגיע לאזני מרן מהר"ש זי"ע מה שאמרו

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ה

עמ' ו'

פניני אביר יעקב

הטעם שתאוות הכבוד נשאת אף לימי הזקנה

ומבמות הגי'א (כא, כ).
סיפר הרה"ח רמ"י ז"ל, שהוא נלוה אל הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, בכניסתו לביהמ"ד לעריכת השולחן בעצם יום הפורים.

באותה שנה הקדים הרבי משום מה להיכנס מוקדם מבשאר כל השנים. הצבור עדיין לא הגיע לשולחן, ורק הוא - המספר - ועוד יהודי חשוב מאנ"ש, היו שם. והחשוב הנ"ל כבר היה בגילופיו, והתיישב ממש ליד הרבי, כאלו שניהם עורכים את השולחן...

אמר לו הרה"ק מסאטמאר: אמרי אינשי, כל התאוות בטלין לגמרי בהגיע האדם לשנת הששים, אך תאות הכבוד לא. הידעת ריח טעם הדבר, מדוע תאות הכבוד נשאת גם אחר ששאר כל התאוות חלפו ועברו מן האדם?

והלה לא ידע מה להשיב, ואמר להרבי: אמנם קושיא עצומה היא, ולפלא שמעולם לא שמע הסבר לענין זה.

אמר לו הרבי: הטעם פשוט מאד, כי שאר כל התאוות תלויות באדם עצמו, וכיון שהזקין ונחלש, נחלשו גם תאוותיו, מה שאין תאות הכבוד, אשר אינה משל האדם עצמו, אלא מה שאחרים צריכים לתת לו, וממילא אף כשהזקין ונחלש, ועודו בכוחו לתבוע מאחרים שיכבדוהו, לכן תאוה זו נשאת לנצח...

לקט דברים של טעם

וכלו בפרנקפורט. ושמעתי נפלאות על הרב הנזכר שלמד כ"ה שנה תורה מעומד ולמד תורה לשמה והיו דבריו נשמעים בשמים כאחד מהראשונים זכותו יגן עלינו.

מרון החיד"א - שם הגדולים (גדולים מערכת י אות קפא; מערכת ש אות לה)

בני הבטיחו לאדום שהענין לא ינמיך את הרים במדינתם

ויאמרו אלו בני ישראל במסלה נעלה וגו' רק אין דבר בגלי אעברה (כ, ט).

בכת"י הרה"ג החסיד ר' יוסף אברהם אלחנוביץ ז"ל מו"צ בלודז' (הנמצא בישיבת "נזר ישראל" בת"א) ראיתי שהביא כאן שכאשר אדמו"ר בעל השפת אמת מגור זצ"ל למד עם בניו הפסוק כאן, פירש להם, דהנה בני אדום טענו, שכיון שלפני בני ישראל הולך הענין שמנמיך את ההרים לפניהם, א"כ הענין יהרוס להם את כל מדינתם כאשר בני"י יעברו בה, וענו על זה בני"י שיעשו תנאי עם הענין שלא ישמש אותם באותם ימים שיעברו בארץ אדום, וילכו רק בגליהם בלא עמוד ענן לפניהם לעזור להם בהליכתם.

וכיון שהענין היה בזכות אהרן כדאי' בתענית (ט, א), היה נחשב ענין זה אצל הקדוש ברוך הוא כפריעה ופגם בכבודו של אהרן הכהן, ולכן מיד אח"כ נסתלק אהרן מהם עכ"ד.

פרדס יוסף החדש - בפרשתנו

רמז לפטירת רש"י באמצע כתיבת פירושו לבבא בתרא ומכות ולבעל 'מסורת הש"ס' שחזר על הש"ס מ"ב פעמים

ויקדש גם (כ, יג).

כתב מרון החיד"א: רש"י הן בעודנו עוסק בש"ס ב'תרא (=מסכת בבא בתרא; ראה שם דף כט, א בהאי לישנא: בזה הלשון: עד כאן פירוש רש"י זצ"ל, מכאן ואילך פירוש רבינו שמואל ב"ר מאיר) מ'כות (ראה מסכת מכות יט, ב דנכתב בזה הלשון: רבינו [-רש"י הקדוש], גופו טהור, ויצאה נשמתו בטרהה [=שסיים דבריו בתיבות של טהרה: הא רחץ טהור, דטבל ועלה אוכל במעשר] לא פירש יותר. מכאן ואילך לשון תלמידו רבי יהודה בר' נתן). נתבקש בישיבה של מעלה. וסימנך ויקדש ב"ם.

עוד כתב החיד"א על בעל מסורת הש"ס: מהר"ר יוסף שמואל מקראקא אב"ד בק"ק פרנקפורט הוא הגאון אשר הפליא לעשות בהגהותיו לתלמוד, ורש"י ותוספות והרא"ש והרבה לזכות הרבים להציב ציונים ומורה מקום בש"ס והרמב"ם בכל התלמוד, עשר ידות ממה שהיה קודם, בדפוס אמשטרדם שנת או"ת לטובה.

ושמעתי ששנה משנתו כל הש"ס מ"ב פעמים וחקר וחקק וזיקק הש"ס וקיים ודברת ב"ם ויקדש ב"ם. וצוה לבנו חתן הרב כוס הישועות להדפיס התלמוד ע"פ הגהותיו והדפיס קצתו באמשטרדם

סגולת השבוע

סגולה לזכירת התורה

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר (יח, טז).

בספה"ק נועם מגדים כתב דבר נפלא לזכירת הלימוד: יש לומר, על פי אמרם ז"ל (נדרים נה, א) וממךךך מנתנה (בפרשתנו להלן כא, יח) אם אדם עושה עצמו כמדובר התורה ניתנת לו במתנה. ופירושו רש"י ומהרש"א ז"ל כל שעושה עצמו הפקר כמדובר ללמד תורה לכל מי שיחפוץ זוכה שתינתן לו התורה במתנה, והיינו שאינו משכח לימודו כמ"ש רבותינו ז"ל (נדרים לה). במשה רבינו עליו השלום ע"ש.

היפך מי שאינו מלמד לאחרים עשיר ורש נפגשו כו' (משלי כב, ב) עיין שם. וזהו זאת גורם חקת התורה שתחוקק אצל האדם בלב על דרך (משלי ג, ג) קתבם על לוח לבך. והכוונה שלא ישכח, רק יקויים אצלו כדבר החקוק ומהו הגורם אשר צוה ה' לאמר, רוצה לומר שיאמר תורה לכל החפץ זהו גורם חקיקת התורה בלבו נ"ל. וגם על ידי אמירה בפה גורם זכרון כדאיתא בעירובין (נד, א) עיין שם עכ"ד.

מה שציין בסוף דבריו לגמ' בעירובין, כך מובא בגמ': "ברוריה (אשת התנא רבי מאיר) אשכחתייה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישא, בטשה ביה, אמרה ליה: לא כך כתוב (ש"ב כג) ערוכה בכל ושמרה, אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך - משתמרת, ואם לאו - אינה משתמרת. תנא: תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש, לאחר שלש שנים שכח תלמודו. אמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא (חריף). פתח פומיך קרי, פתח פומיך תני, כי היכי דתתקיים ביך ותוריך חיי. שנאמר (משלי ד) 'כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא', אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה.

ובמהרש"א (חידושי אגדה שם) מבאר סגולה זאת וז"ל: "ואמר ערוכה בקול, דהיינו בכל רמ"ח אברים שהדיבור בקול רם מביא הרגשה ותנועה בכל האברים" עכ"ל. בספר דף על הדף (עירובין שם) כתב, שהמעשה הנ"ל המובא בגמ' כאן מובא במדרש (בדב"ר פ' נצבים) בתוספת: וראה כי חיים היא למוצאיהם למי שמוציאם מפיו, מעשה בתלמיד אחד של ר"א בן יעקב שהיה ממנהר בכל תלמודו בשעה אחת, פעם אחת חלה ושכח את תלמודו. מי גרם לו, ע"י שלא היה אומר מפיו ונתפלל עליו ר"א בן יעקב וחזר כל תלמודו.

בלב שמחה (פרשת נצבים) הביא בזה: "התלמיד הזה היה ממנהר ללמוד הרבה להספיק בכמות ולא שם דגש לחזור ולשנן ולעמול במה שלמד כבר, לכן ר"א בן יעקב דייקא היה יכול לבקש עבורו דאי' משנתו של ר"א בן יעקב קב ונקי היפך מזה התלמיד. כי חיים הם למי שמוציאם מפיו, לחזור לשנן ולעמול במה שלומד. והטעם ששכח כל תלמודו, משום שמיהר בלימוד מסוף הספר ולא היה אומר מפיו לשנן לימודו בעל פה לכן כשחלה ולא יכול ללמוד מתוך הספר לא היה יכול לחזור על תלמודו שלמד כבר שהרי לא למד בע"פ לכן שכח עכ"ד.

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמה עליה:

נער צעיר ויתום ביקש להתקבל לת"ת, אך לא ידע כמעט קרוא וכתוב, הסכיתו ושמעו:

התורה בוער בי, ואם הצעד הראשון ייעשה בכיתה נמוכה - אשריי וטוב לי, אשמח להיכנס לכיתה הזו!". מהר מאוד הבין המנהל כי אין לו ברירה, הרצון של הילד הזה חזק מכל קושי. הוא נאלץ למצוא תירוץ אחר ואמר לילד: "ראה נא, בוא עמי לכיתה הזאטוטים, ותיווכח בעיניך שאין שם מקום. הייתי מכניס אותך לכיתה הזו, אך אין בה כל בדל מקום!" אמר כמתנצל, וניגש עם הילד לכיתה, מוכיח לו כי הכיתה צפופה עד אפס מקום... עכשיו כבר הררה המנהל כי הסאגה הסתיימה, אך למעשה רק אז היא החלה... הילד בהה בכיתה בעיניים לחות מדמעות, הוא השתוקק להצטרף ללומדים בה, אך הבין כי המנהל מסרב לשתף עמו פעולה, למרות רצונו הכנה. בהבזק של רגע עלה בו רעיון ומעומק לבו השואף והכוסף להצטרף ללומדי התורה, פנה למנהל ואמר: "הבנתי שאין מקום, ואני כבר שב לביתי. רק אבקש שהמנהל ירשום לי אישור על פרטי כל הסיפור הזה, כי הייתי כאן, ביקשתי להצטרף ללומדי התורה, הייתי מוכן אפילו להיכנס לכיתה הזאטוטים, עשיתי הכל כדי להגשים את שאיפתי, אך לבסוף אין לי מקום..."

המנהל נעמד על עומדו, המום מהבקשה. "ואישור כזה למה לך?" שאל את הילד האמיץ. ללא מורא, נענה הילד ואמר: "ראה נא. אני יתום, ולבטח ביום שאעלה לבית דין של מעלה, ישאלני אבי למה לא עסקתי בתורה, למה לא עשיתי הכל לזכות בתורה. אם אענה לו שרציתי, שהתמסרתי, שהתאמצתי, שצעדתי יותר משעתיים ברגל בקור מקפיא, שהסכמתי להתבזות ולהיכנס לכיתה נמוכה, שהתחננתי על חיי התורה שלי בפני המנהל הוא יתקשה להאמין שהיה מנהל כזה שלא נתן לי יד, שלא הושיט לי כתף. לכן צריך אני אישור בכתב, למען יהיה לי במה להוכיח לאבי זכרו לברכה כי אמת דיברתי: שאפתי, רציתי, נכספתי, ניסיתי, התאמצתי, התמסרתי, עשיתי הכל - ולמרות זאת נותרתי מחוץ למשפחת לומדי התורה!" אמר הילד כשעיניו זולגות דמעות חרישיות, עדינות, אציליות... כשמוע המנהל את הדברים, נחרד. הוא הבין את המשמעות העמוקה של סירובו, הבין עד כמה גדול כוח הרצון של הילד הניצב לפניו.

על אתר מצא המנהל את הדרך להכניס את הילד לכיתה הזאטוטים, שם החל הילד מאל"ף ב"ת, פשוטו כמשמעו... במשך כמה שנים שהה הילד באותה הכיתה, גם כשכבר הפך לבחור בר מצווה. כשרונותיו היו חלשים מהממוצע, הוא לא הצטיין בהבנה יתירה, הקשיים עימם גדל נתנו בו את אותותיהם, אבל הוא לא התייאש והמשיך להתמסר לחלומו האחד והיחיד - לעסוק בתורה...

ולימים, כך העיד רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א שסיפר את הסיפור, הפך אותו ילד לתלמיד חכם גדול, מרביץ תורה לרבים ומוסר שיעורים הנשמעים בשקיקה. כל זאת - לא כי גדל בבית כזה, לא כי היה בן להורים כאלה, לא כי היה בעל כשרונות דגולים וגם לא כי למד במוסדות הטובים ביותר... כל זאת רק בזכות כוח אחד שבער בו - כוח הרצון. הכוח שהניע אותו ללכת שעתיים וחצי בקור מקפיא, להתעקש עם המנהל, להילחם בהחלטתו שלא לאפשר לו להיכנס לכיתה. וכשכוח הרצון כה חזק - אין משהו שיכול לעמוד בפניו...!

(פניני פרשת השבוע)

הסיפור המצמרר הבא, התרחש לפני כשמונים שנה. בבית קטן ומט ליפול בשולי וויליאמסבורג שבניו יורק, התגוררה אלמנה יהודיה עם בנה הצעיר, ולא היו לה אמצעים לשולחו לתלמוד תורה, ששכן אז רק בקצה השני של השכונה, מרחק כעשרים דקות נסיעה. כך שהילד גדל והתחנך במוסדות נוכריים, נשמה אבודה בין המוני גויים אמריקאים. רק בשעות אחר הצהריים, לימדה אותו אמו מעט תפילות ומנהגי יהודים, אך יותר מכך לא ידע דבר.

בהגיעו לגיל 12, שמע הילד כי יש מוסדות חינוך לתפארה בהם ילדים יהודים עוסקים בתורה, ואלה ממוקמים בקצה השני של השכונה. בכל לבו שאף להצטרף לילדים העוסקים בתורה בחדווה בשנות ילדותם, אך היה ברור לו שהדבר אינו אפשרי. לאמו אין פרוטה לפרוטה, הנסיעה עולה הון רב יחסית למושגיה, והימים ימי שיא החורף, ואפילו מעיל אין לו... ובכל זאת, גחלת הרצון הפנימי בערה בו, לא נתנה לשאיפתו להידחק. הוא החל לדבר על לב אמו כי תסכים לתת לו ללכת רגלית אל המקום בו יזכה לעסוק בתורה, וכמובן שהיא לא מיהרה להשתכנע... איך יסתדר בקור הנורא בלי פרוטה בכיס, איך ישרוד ימים ארוכים בסביבה קרה ומנוכרת?! אך אש הרצון שבערה בעינו של הילד, סופה שהתלקחה גם בליבה של אמו. היא נענתה לתחנוניו, ואיפשרה לו לצאת לדרך הארוכה, בואכה ה"תלמוד תורה" בו עוסקים בתורה. שלג זלעפות יורד על הארץ, ילד קטן כבן 12 מהדס לו בין הקרחונים, יוצא לדרך שאורכה למעלה משעתיים הליכה! הקור מכה, הרוחות נושבות בעוז, השלג אינו פוסק, ורק ילד יהודי אחד ממשיך לצעוד בעוז ובגאון. גחלת הרצון שבו כבר התלקחה והפכה ללהבת ענק, שהמיסה את השלג וחיממה את לבו לכל אורך הדרך. 'אני רוצה ללמוד תורה, רוצה להכיר את התורה!' שב ואמר לעצמו פעם אחר פעם, מזרז את צעדיו... קרוב לשעתיים וחצי הלך הילד, חוצה את וויליאמסבורג מן הקצה אל הקצה.

הסוודר שעליו כבר רטוב, עצמותיו רועדות מקור, שיניו נוקשות זו לזו, אך מבטו נחוש, רצונו כנה, בוער מבפנים. הוא מגיע לבנין התלמוד תורה, וחיש מהר ניגש לחדר המנהל, נוקש בדלת בעדינות ובנימוס, וכשזו נפתחת - הוא ממחר להיכנס. "שלום, אני רוצה ללמוד תורה!" צפצף הילד לעברו בפנים קורנות, "עשיתי דרך ארוכה, שעתיים וחצי, כדי ללמוד תורה!" קורא הילד באומץ ובעוצמה, לנוכח עיני המנהל הנפערות בתדהמה. מימיו לא הגיע אליו ילד בצורה כזו, מעולם לא נתקל בילד גלמוד שהגיע לבד, מבקש לזכות בתורה... המנהל הממום לא ידע את נפשו וביקש לעשות סדר: "לאיזו כיתה אתה מבקש להיכנס? היכן אתה אוהז בלימודיך? על מה אפשר לבחון אותך כרגע?" שאל מבולבל. אך הילד, מבולבל עוד יותר, רק משך בכתפיו ואמר "אינני יודע... אינני יודע דבר, אינני יכול להיבחן על כלום. אולי קצת על סידור...". "סידור?!?!?" תמה המנהל לעומתו, רק עכשיו הבין עם מי יש לו עסק... "ראה נא, ידידי הצעיר, סידור לומדים רק בכיתה הזאטוטים ממש, ואתה כבר ערב בר מצווה. לא נראה לי שהדבר מתאים עבורך!" פסק המנהל, ובכך חשב ששם העיסוק בילד המוזר משהו שנקלע לפניו בעיצומו של יום... אך כוח הרצון של הילד, היה חזק מכל תמיהה של המנהל. "אין דבר!" פסק הילד בן ה-12 "אינני מרגיש כל פחיתות כבוד להיכנס לכיתה הזאטוטים. הרצון להצטרף ללומדי

המנהל ההמום לא ידע את נפשו וביקש לעשות סדר: "לאיזו כיתה אתה מבקש להיכנס? היכן אתה אוהז בלימודיך? על מה אפשר לבחון אותך כרגע?" שאל מבולבל. אך הילד, מבולבל עוד יותר, רק משך בכתפיו ואמר "אינני יודע... אינני יודע דבר, אינני יכול להיבחן על כלום. אולי קצת על סידור...". "סידור?!?!?" תמה המנהל לעומתו, רק עכשיו הבין עם מי יש לו עסק...

זאת חקת התורה:

הקשר של יהודי עם הקב"ה כמוהו כאותיות חקוקות באבן, שאי-אפשר למחוק אותן. הדבר היחיד שיכול לקרות הוא שאות תכסה בשכבה של אבק. צריך רק לנקות את האבק, ואז יחזור ויתגלה הקשר העמוק של יהודי עם הקב"ה. זאת העבודה שלנו - להסיר ולנקות את האבק שהצטבר על האות:

מה שאמר בעניין תיקון האות שנמחקה. ניכר היה שהרבי לא היה שבע רצון למשמע הדברים.

"אות כתובה על קלף יכולה להימחק, אבל האות של יהודי אינה יכולה חקוקות באבן, שאי-אפשר למחוק אותן. הדבר היחיד שיכול לקרות הוא שאות תכסה בשכבה של אבק. צריך רק לנקות את האבק, ואז יחזור ויתגלה הקשר העמוק של יהודי עם הקב"ה. זאת העבודה שלנו - להסיר ולנקות את האבק שהצטבר על האות".

מאז החלה חליפת מכתבים בין הרבי לליסנר, ובאחד ממכתביו גולל הרבי סיפור מופלא על אבי המשפחה, שאותו שמע מסבו של ליסנר, החסיד ר' מענדל-יצחק:

אבי המשפחה היה ר' יחזקאל ליסנר, שהתגורר בעיר סטארודוב שברוסיה. הוא היה חסיד של רבי שניאור-זלמן מלאדי, בעל התניא. כאשר הגיעה השמועה על מאסרו של הרבי, טלטלה הבשורה הקשה את עצם נפשו של החסיד.

הוא זימן אליו את חבריו החסידים והכריז: "הריני מוסר מודעה לפניכם כי הנני מקבל עליי כל מה שנגזר על הרבי, ובכלל זה ייסורי מיתה בפועל".

מאותו רגע פתח ר' יחזקאל בהכנות לפרידתו מן העולם. הוא קיבל עליו תענית של שלוש ימות, שבהן עסק בתפילה, באמירת תהילים ובבכי של תשובה.

ביום השלישי לתעניתו התפלל מנחה גדולה, וביקש לקרוא שוב לחבריו. "בשמייים קיבלו את בקשתי להיות חליפתי של רבנו. בעוד זמן קצר אעזוב את העולם. בקשה אחת לי אליכם: כאשר ישוחרר רבנו, בואו לקברי, הביאו עימכם 'משקה', אמרו 'לחיים' וצאו בריקוד חסידים". לעיני חבריו הגדהמים קרא החסיד וידוי, עצם את עיניו ונפטר.

חלפו כמה שבועות. בבוקר י"ט בכסלו, כשבאו החסידים לבית הכנסת, הביטו הגדולים שבחבורה זה בזה בעיניים מביעות פליאה. התברר כי באותו לילה נראה אליהם ר' יחזקאל בחלום ובישר להם כי בלילה הכריז בשמייים המגיד ממזריטש (ש"ט בכסלו הוא יום ההילולא שלו) כי ביום הזה ישוחרר תלמידו רבי שניאור-זלמן ממאסרו. ר' יחזקאל הזכיר לחסידים את בקשתו מהם ביום פטירתו.

ואכן, כעבור זמן הגיעה הבשורה המשמחת לסטארודוב. שמחת החסידים הייתה עצומה, ומוכן שלא שכחו למלא את בקשת חברם.

(גליון שיחת השבוע)

"על שם מי לרשום את המחאה?", שאל מר יחזקאל ליסנר את זוג הרבנים שהופיעו במשרדו שבשיקגו.

זה היה בשנת ת"ש. אדמו"ר הרי"צ (רבי יוסף-יצחק שניאורסון) מליובאוויטש הגיע זה עתה לאמריקה, ומיד החל לפעול לבניין היהדות ביבשת. בין השאר הטיל כמה משימות על החסיד הרב שמואל לויטין, והורה לו: "כאשר תהיה בשיקגו, לך לפגוש את מר יחזקאל ליסנר".

ליסנר הזה בא ממשפחה של חסידים חב"ד. סבו, ר' מענדל-יצחק, היה מחסידי הצמח צדק, ורבו מינה אותו לשוחט ובודק בעיר ויטבסק, ובירכו באריכות ימים. הרבי הרי"צ שמע ממנו זיכרונות מימי קדם ורשם אותם ברשימותיו. הנכד היגר לאמריקה והתרחק מהחיים החסידיים.

זו הייתה מטרת השליחות שהטיל הרבי על הרב לויטין: "נסה לעוררו ולהזכיר לו את צור מחצבתו".

בבואו לשיקגו צירף אליו הרב לויטין את הרב יוסף ויינברג, שהתגורר אז בעיר, ויחד יצאו לאתר את כתובתו של ליסנר. הם שאלו את הרב המקומי באיזה בית כנסת ליסנר חבר. "אני יודע באיזה בית כנסת הוא רשום כחבר", אמר להם הרב, "אך אינני בטוח שהוא אכן בא לשם...".

לאחר מאמצים איתרו הרבנים את כתובת משרדו של ליסנר. ביום ששי בצהריים הופיעו בלשכתו. מר ליסנר הניח כי הרבנים באו לבקש תרומה, אך הרב לויטין הבהיר לו שלא לשם כך באו.

הבעת תמיחה עלתה על פני האיש, והרב לויטין פתח ואמר: "יש מנהג בקהילות ישראל שבערבי שבת הרב בודק את תקינותם של ספרי התורה בבית הכנסת". הוא המשיך בחצי חיוך: "למטרה זו באנו - לתקן אות שדהתה בספר התורה...".

הפתיחה הזאת מצאה חן בעיני ליסנר. הרב לויטין המשיך: "המילה 'ישראל' היא ראשי תיבות 'יש שישים ריבוא אותיות לתורה'. כל יהודי הוא בבחינת אות בספר התורה. לעיתים קורה שאות בספר התורה נמחקת, וכך יש יהודי שהקשר שלו עם הקב"ה דהה ונמחק. באנו לכאן בשליחות הרבי לתקן ולחזק את האות שנמחקה".

ליסנר התרגש מהדברים, שנאמרו בחום ובכנות, ופתח את ליבו לפני אורחיו. בעקבות הפגישה הזאת התפתחה ביניהם ידידות גדולה. האיש החל להתקרב יותר, והתחזק בשמירת המצוות. כעבור זמן לא רב נתמנה ליושב ראש קרן הידידים לטובת ישיבת חב"ד בשיקגו.

כאשר חזר הרב לויטין ודיווח לרבי על כל מה שהיה, סיפר בין השאר את

בבואו לשיקגו צירף אליו הרב לויטין את הרב יוסף ויינברג, ויחד יצאו לאתר את כתובתו של ליסנר. הם שאלו את הרב המקומי באיזה בית כנסת ליסנר חבר. "אני יודע באיזה בית כנסת הוא רשום כחבר", אמר להם הרב, "אך אינני בטוח שהוא אכן בא לשם...".

קו 'מחברים' לשאלות בהלכה 02-803-9999

תשובות בהלכה מפי הרבנים הגאונים שליט"א

הרב יצחק אברהמוביץ | הרב יצחק מאיר אדלר | הרב אברהם מרדכי ארשטר | הרב פנחס בלוי | הרב ישראל ברלינר | הרב אהרן מרדכי גרין | הרב שבח זיידוביץ | הרב ישראל הורנצ'יק | הרב ברוך וידיסלבסקי | הרב ישראל זילברברג | הרב שאול משה טיטלבוים | הרב אברהם מרדכי לוינגר | הרב יחיאל מיכל לנדאו | הרב יחיאל רבינוביץ | הרב רפאל יצחק רזמרין | הרב שלמה חיים רזמרין | הרב משה רוטשטיין | הרב שמעון רוסק | הרב ישראל שאהן | הרב אברהם יהודה שטיין | הרב שמואל יוסף שטיינברג | הרב יוסף מרדכי שלמון

אדם כי ימות באהל:

הקשישה בת ה-106 שביקשה ברכה לאריכות ימים, עם הסבר מענין בצידה:

להעביר את שארית חייה בירושלים עיר הקודש. עשרים שנה ויותר המתנה לה חלקת הקבר שרכשה מספר שנים לאחר שעלתה לירושלים. אך היא, הינדא, נתפסה בפתיל החיים והניחה לחלקת הקבר להעלות אבק.

בזקנותה המופלגת כבר היתה הינדא בעלת יסורים קשים. כל גופה כאב ודאב ואלמלא בנות ירושלים.

החסודות שגמלו עמה חסד, לא היתה הינדא זוכה לקבל את פני שבת המלכא כיאה וכיאות. בערב שבת זה, כבכל ערב שבת, המתנה הינדא לרבי יוסף חיים שיבוא לאחל לה בלבביות "גוט שאבעס רבצ'ען". הרב פסע במלוא הדרו פנימה אל המרתף, וכשמילים חמות יוצאות מפיו פנה אל עבר הדלת כדי לצאת.

"רבי", פנתה הינדא במפתיע. "ברכני, אנא, רבי, ברכני". דמותו ההדורה

של רבי יוסף חיים סבה לאחוריה והגאון שב ופסע אל המרתף, עצם את עיניו וברך את הינדא בחום: "רבונו של עולם! יהי רצון מלפניך, שכל בניה, נכדיה, ניניה ובני ניניה של הינדא, ילכו בדרך התורה והמצוות".

הינדא לא היתה מרוצה. "רבי! הלוואי ויהי כדבריך.

אל מה איתי? מדוע אין הרב מברך גם אותי?" "ודאי, ודאי", נענה רבי יוסף חיים במאור פנים, ופנה ואמר: "יהי רצון מלפני רופא כל בשר, שהינדא לא תסכול חלילה מכל צער ומכאוב שהם".

מלווהו של הרב החל להציץ חפזות בשעון שניצב על השידה, אך הינדא עדיין לא באה על סיפוקה. "רבי! למה ומדוע לא תברכני באריכות ימים?" הקשתה הקשישה. המלווה כמעט לא ידע את נפשו. עוד בשבת שעברה הוא הספיק לשנן את דברי המשנה במסכת אבות האומרת "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", והיא, הינדא, בת מאה ושש שנים כך אומרים, השרויה בים של מחלות ומכאובים, מבקשת ברכה מרבה של ירושלים לאריכות ימים...

"אל תתפלאו" הסבירה הינדא לפליאתם של הנוכחים. אתם יודעים בוודאי את המדרשים שאומרים, שרבבות רבבות מלאכים נוצרו לתפקיד

אחד ומיוחד בלבד, לומר פעם אחת "קדוש קדוש קדוש". והנה, אני זוכה בכל יום שישי, אחר שמנקים את ביתי ומכינים לי כוס תה צלולה, לברך את בורא העולם ולומר "ברוך אתה השם אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו". הינדא פתחה את עיניה העצומות והמשיכה, "האם אינכם סבורים כי מן הראוי שאבקש ברכה לאריכות ימים? וכי קלה היא בעיניכם? עוד ברכה לבורא העולם! עוד אמירת הללוי-ה לריבונו של עולם! אה? רבי! אנא! ברכני גם ברכני באריכות ימים, שאזכה לברך פעמים נוספות את אבינו מלכנו שבשמים. אנא, רבי, ברכני" התחננה הינדא.

התרגשות רבתי אפפה את רבי יוסף חיים, אשר עמד בסילודין, ובשעה שכוכבי השבת פרסו את חסותם על הישוב הישן, ברך ממעמקי לבו את האשה הצדקנית, כי תזכה שיוגשמו משאלות לבה לטובה. האשה הבאה בימים השכילה להבין את חשיבות הזמן וראתה בכל יום זכיה ומתנה משמים על האפשרות שניתנה לה לצבור עוד זכויות ומעשים טובים.

(גליון מאורות הדף היומי)

תושביה היהודיים של ירושלים, עמדו לסיים את הכנותיהם לקראת שבת מלכתא. ממרחק נראה קצהו העליון של כדור אש אדום עומד לטבול ולהעלים במימי הים, כאילו רוצה גם הוא לטהר את גופו לקראת השבת הקדושה.

אותה שעה עושה הגאון הצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל את דרכו בין בתי היהודים. הרחובות מלאים ביהודים חבושים שטריימלך ובילדי ירושלים הנחפזים להקדים שלום לרבם הנערץ. בין קהל העוברים ושבים, חולף גם חכם ספרדי חבוש בתרבוש גבוה ובגלימה לבנה, ורבי יוסף חיים מברך את כולם בברכת שבת שלום נעימה ולבבית.

בני ירושלים כולם, אהובים ביותר על רבם. כאן, בעיר הקודש והמקדש, סמוך לשריד בית מקדשנו, מפכים להם חיים יהודיים בחינניות שאין דומה לה.

אי אפשר שלא לאהוב אותם, שח הגאון למלווהו. מפעם לפעם עוצר הרב את הילוכו, נכנס לחצר כל שהיא, שוהה דקות מספר וממשיך בדרכו. הנה, דופק הרב בעדינות על דלתו הפתוחה למחצה של חדרו של זליג, המקדם את הגאון בקריאות צהלה רמות. "יישב נא כבודו, יישב", עולץ זליג ומכוון את הרב ואת מלווהו לעבר ספסל שבור ומאובק. "אתמול ישב כאן ראש העיר, היום יושב כאן ראש הרבנים", מחייך זליג וחושף פה נטול שיניים. שנים ארוכות שוהה זליג בירושלים.

נפש אומללה. איש אינו יודע מאין בא זליג, ואימתו בדיוק עלה לירושלים. אך כולם ידעו, זליג דאג ליידע בזאת את כולם, כי הוא-הוא מלך אוסטריה בכבודו ובעצמו, וגלות קטנה שנכפתה עליו מסיבות שאין הוא יכול לחשוף, עומדת להסתיים ותכף ומיד עומד הוא לשוב לתפארתו. משנוכח הרב כי דעתו של זליג נחה עליו, יצא את הבית והמשיך בסיוורו.

מנהג קדוש ואציל אימץ לעצמו רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. בכל ערב שבת, עם דמדומי שקיעה, היה הגאון מסובב על פתחי האומללים שנידונו לכבשן של ייסורים בעולם הזה, ומביא מזור וצרי לנפשות המיוסרות.

בילא האלמנה. כל השבוע מחכה בילא לביקורו של הרב בביתה. בכל יום חמישי אופה בילא תבנית עוגיות. חציין היא צוררת בשקיק ומביאה אותן לבית החולים למשוגעים, שם שוהה בתה היחידה.

את המחצית השנייה מסדרת בילא בטוב טעם על צלוחית פח עטויה במפית משי ומניחה אותה על השולחן שבחצר הבית לכבוד הגאון. "אם היה אפשר לאכול אותן עכשיו, אה, ריח טוב ומיוחד נודף מהם", היה הרב אומר ופונה לעבר הכתובת הבאה.

"יוס'לה דער דרשן", כך כונה המסכן. מאות הרצאות ודרשות שנשא יוס'לה בחצר בית הכנסת קנו לו את תארו. גם עליו לא פסח רבי יוסף חיים זוננפלד. "השבוע, אדרוש על מידת הבטחון" היה יוס'לה מרצין את פניו ושואל לדעתו של רבי יוסף חיים שהסכים עם כל מילה.

"גוט שאבעס רבצ'ען". הסיוור היה מסתיים תדיר במרתף טחוב וישן. בתוכו התגוררה אשה באה בימים שהעידו עליה כי עברה את גיל המאה זה מכבר. זה עשרות שנים שהיא מתגוררת בירושלים.

מאז נפטר בעלה, נטשה את רכושה ואת משפחתה שבגולה ועלתה

"רבי! למה ומדוע לא תברכני באריכות ימים?"
הקשתה הקשישה. המלווה כמעט לא ידע את נפשו. עוד בשבת שעברה הוא הספיק לשנן את דברי המשנה במסכת אבות האומרת "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", והיא, הינדא, בת מאה ושש שנים כך אומרים, השרויה בים של מחלות ומכאובים, מבקשת ברכה מרבה של ירושלים לאריכות ימים

פנינים על הפרשה:

אמר בלבי צפנתי אמרתך, ובקש מהקדוש ברוך הוא שיודיעהו סודות התורה כמו שכתבנו. ועכשו בא לומר שיש לאדם עור מחמת ברכת התורה שאנו מברכין בכל בקר. והחתימה של ברכת התורה היא 'ברוך אתה ה' נתת התורה', ודקדקו הראשונים ז"ל, דכיון דנסח החתימה בלשון הוה שהוא נותן התורה, ולא אמר 'אשר נתן' שהוא לשון עבר רק 'נותן' שהוא לשון הוה, מזה משמע דבכל יום ויום הקדוש ברוך הוא נותן חכמה בלב לומדי תורה לשמה לתדוש חדושים אמתיים, וכל מה שמחדש האדם נחשב לו כאלו באותו יום קבל תורה מחדש, ולפיכך נתקנה חתימה זו בלשון הוה. והנה גם כן החתימה ד'העבר' חותמים 'ברוך אתה ה' המלמד', גם זה לשון הוה, מורה באצבע דבכל יום ויום נותן בלב בני ישראל למוד מחדש:

נמצא דברכות התורה שאנו מברכים בכל בקר ובקר הם סיעתא דשמיא להולכים בתמים לחדש בכל יום חדושים אמתיים בתורה. וצריך האדם כשמברך בכל יום ברכות התורה שיקונו כונה זו במחשבתו. כשמברך 'המלמד תורה', יכונן שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום למוד חדש, וכן נמי כשמברך 'נותן התורה' יכונן שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום תורה חדשה, וכן יכונן בכל יום ויום:

יבקש בזכות ברכות התורה לחדש חידושים אמיתיים

וזה שאמר בלבי צפנתי אמרתך, הם סודות התורה, ואני מבקש ממך שלא תסתיר ממני סודות התורה כדי להבינו פונת כל דבר ודבר, למען לא אחטא לך, שאם אכונן בשום דבר הפך מן האמת, חטא גדול הוא בדי. ויש לי סיעתא דראוי לתן לי לב להבין סודותיה, שהרי בכל יום אני מברך ברוך אתה ה' למדני חקך, דהינו ברכות התורה שאני מברך שתיים לפניך, אחת, 'ברוך המלמד תורה', והשנית, 'ברוך אתה ה' נתת התורה'. כי לא לחנם צוית לנו לברך ברכות אלה בלשון הוה, כי אם להורות לנו שבכל יום ויום חדשים מקרוב באו, ובלב כל חכם לב אתה נותן בכל יום חכמה חדשה, ובכח ברכה זו אני בא לפניך שתודיעני סודות תורתך:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ב)

הנאה גדולה להקב"ה מחידושי תורה

אפשר לומר דמי שתורתו אמנותו ולא פסיק גרסא מפמיה, פטור מן התפלה, כמו שאמרנו על הרשב"י עליו השלום (שבת יא). וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט צו) מה אהבתי תורתך, ומרב אהבתי אותה, איני פוסק ממנה אפלו בזמן שלש תפלות. והתפלה נקראת 'שיחה' כידוע (ברכות כו), וזהו כל היום היא שיחתי, דהינו איני מניח השיחה של תורה ועוסק בשיחה של תפלה, דהתורה היא שיחה והתפלה היא שיחה, ואין

בכל יום הקב"ה מסייע ללומד לחדש בתורה

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט, ב). מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תהלים קיט צו). הכונה כמו שאמרנו רבותינו ז"ל (יובא להלן) דבכל יום ויום הקדוש ברוך הוא נותן בלב לומדי תורה לשמה לתדוש חדושים בתורה, ולפיכך ברכת התורה נקבעה בלשון הוה 'ברוך אתה ה' נתת התורה', ולא 'ברוך אתה ה' אשר נתת התורה' ואפשר דזה נרמז בתבת 'אנכי' הנאמרה בתחלת עשרת הדברות, ד'אנכי' ראשי תבות 'אני נתן כל יום', רמז להם הקדוש ברוך הוא, שלא תאמרו נתינת התורה דוקא כי אם ביום זה, דעו שבכל יום ויום אני נותן לכם תורה מחדש, רק חזקו ואמצו ולא תרפו ידיכם מן התורה:

לזה רמז משה באומר 'ראה אנכי לפניכם היום'

ואפשר דלזה גם כן רמז משה רבנו עליו השלום במשנה תורה באמרו (דברים יא כו) 'ראה אנכי נתן לפניכם היום', דתבת 'אנכי' ותבת 'היום' נראו כמיתרים, דדי באמרו 'ראה נתן לפניכם ברכה'. אלא דבא לעוררם שיחזיקו בתורה ולא ירפו ידיהם ממנה, כי על ידי זה בכל יום מתחדש להם דבר חדש, וכמו שכתב שלמה המלך עליו השלום (משלי ה יט) 'אצילת אהבים ויעלת חן דדיה ורוך ככל עת באהבתה תשגה תמיד', משמע דבכל עת מתחדש לאדם בה. ואמר משה רבנו עליו השלום לישראל, התבוננו במלת 'אנכי' הנאמרה בתחלת עשרת הדברות, דשם נרמז דבכל יום נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל חכם לב תורה מחדש, וזהו שאמר 'ראה אנכי', דהינו, ראו והתבוננו במלת 'אנכי', ושם נרמז שאני נתן לפניכם בכל יום ברכה מחדש שהיא התורה, לפיכך חזקו ואמצו, דאם תחזיקו בה הרי ברכה, ואם לאו בהפך חס ושלום:

נמצא, כשאדם אינו מתעצל בדברי תורה, הקדוש ברוך הוא נותן לו חכמה מחדש, וזהו שאמר מה אהבתי תורתך, והאהבה שאני אוהב אותה ודבק בה הועילה לי הרבה, שהתורה היא משיחה לי ומוסיפה לי בכל יום חכמה כאמור. וזהו שאמר כל היום היא שיחתי, כלומר, היא משיחה לי ומופיעה בי רוח חכמה חדשה בכל יום, וזה מרב אהבתי בה, שאני דבק בה לשמה:

(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

ברכות התורה בשחר, מסייעים לחדש בתורה

בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך, ברוך אתה ה' למדני חקך (תהלים קיט יא-יב). ענין ברכה זו כאן, אפשר לומר דכוננו בזה משום דבסמוך לזה

עצות וסגולות:

חצות לילה (א')

מעלת העוסק בתורה בחצות

ידוע שהלילה הוא זמן שליטת הקלפות (ח"א צב: ח"ג כא), ויותר צריך האדם לזהר בלילה יותר מהיום, לפי שהוא עת שליטתם. וצריך לזהר הרבה להרבות בתורה קדם שישן, ולקרית קריאת שמע על המטה, ולקום אחר חצות לעסק בתורה. ועסק התורה אחר חצות אין למעלה הימנה, כמו שהאריך בזה הקדוש על ענין זה בכמה מקומות (ח"ג כא-כב).

(אלף בינה, אות זין ז)

ק"ש שעל החטה מסייעת לקום בחצות

והנה הנזהר בקריאת שמע בכל לילה שלא לישן עד שיקרא קריאת שמע, זה יהיה לו לעזר להתגבר ולקום אחר חצות לעסק בתורה, משום דמצוה גוררת מצוה, וכשיעשה המצוה בתחלת הלילה ללמד קדם שישן ולקרית קריאת שמע, היא מסייעת לקום אחר חצות לעסק בתורה.

(אלף בינה שם)

צריכים להשתתף בצער השכינה בחצות

והנה הצער הגדול שיש לשכינת עזנו הוא בכל לילה ולילה, שנדחית ממקומה הקדוש העליון, שהוא עולם האצילות, ויורדת לעולמות בריאה וצירה עשיה, ששם אחיות הקלפות. וכשירדת שם היא בצער גדול, ובחצות הלילה היא שואגת ומקוננת על שנפרדה מדודה, וצריכים יראי ה' וחושבי שמו להשתתף עמה בצערה ולקום באותה שעה לקונן ולבכות על צערה. ואחר כך יעסק בתורה, כדי לתת לה סיוע לעלות בבקר על ידי התפלה למקומה. ועל זה הדבר צריך האדם להתאמץ ולהתחזק בכל לילה, ובפרט מאחר שאנחנו נרמנו לה, חובה עלינו להתאבל עמה.

(אלף בינה, אות ח"ת ו)

הקם בחצות - חלקו עם הצדיקים בגן עדן

מי שקם אחר חצות לעסק בתורה, דאותה שעה עת רצון שבה הקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן עדן (ח"א פב: ח"ב קעג), והקם באותה שעה נוטל חלקו עם הצדיקים אשר שם, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (תניגה יב): כל העוסק בלילה בתורה חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יומם יצוה ה' חסדו' משום דבלילה שירה עמי, והחוט של החסד הזה עקרו משעשוע הצדיקים אחר חצות.

(פיתוחי חותם פרשת חוקת, ד"ה על כן)

ברוך הוא, ואומר החלוק שבין עת שהיה עוסק בה שלא לשמה לעכשיו שעוסק בה לשמה: וזהו שאומר ויאמר למך לנשיו, הוא מלך האדם הזה, שמלך בשתי תורות, לנשיו קרי בה 'על נשיו'. ומה אומר עליהן, כשהייתי עוסק בכך שלא לשמכם עדין לא נקראתן נשי, רק עדה וצלה דעלמא, ולפיכך תפלתו היתה מרחוק לפני הקדוש ברוך הוא כשמיצה שהיא רחוקה, וזהו שמען קולי. אבל עכשיו שאני עוסק בכך לשמכם, עתה נקראים 'נשי' באמת, וזהו נשי למך, אם כן עכשיו האזנה אמרתי, תעשו האזנה לתפלתו להקדוש ברוך הוא שתהיה קרובה לו, כי כבר נצחתו יצר הרע והרגתי אותו בשביל שהמתי עצמי על דברי תורה. וזהו כי איש הרגתי, איש שהוא יצר הרע, הרגתי, בשביל שפציתי וצערתי עצמי על דברי תורה באמת. וילד, שהוא יצר הטוב שנקרא (קהלת ד יג) 'ילד מסכן', הוא לחברתי, שנתחבר עמי ומסייעני (פיתוחי חותם, פרשת בראשית)

למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפצעי וילד לחברתי (בראשית ד כג-כד). הרמז בזה, דהעוסק בתורה נקרא חתן מלך, לפי שלקח בתו של מלך. באמת, אינו דומה מי שעוסק בה שלא לשמה לעוסק בה לשמה, שהעוסק בה לשמה מקרי באמת וישר חתן המלך, שהרי עושה לבת המלך כל תכשיטיה ועל פיה יצא ועל פיה יבוא. לא כן מי שעוסק בה שלא לשמה, אין בו מלתא מוכחא דלקח בת המלך. אבל אמרו חכמים (סנהדרין קה): לעולם יעסק אדם בתורה אפלו שלא לשמה, דמתוך שלא לשמה בא לשמה. והנה פשוט הוא דאינה דומה תפלת שאינו עוסק בה לשמה לתפלת שעוסק בה לשמה, דזהו שעוסק בה לשמה תפלתו קרובה להקדוש ברוך הוא, ומי שאינו עוסק בה לשמה תפלתו רחוקה מהקדוש ברוך הוא. והנה השמיצה רחוקה וההאזנה קרובה: והנה האדם הזה שזכה לתורה שבכתב ותורה שבעל פה ומתחלה היה עוסק בה שלא לשמה ועכשיו חזר לעסק בה לשמה, שמח בתלקו ונותן הודאה להקדוש

מבטלין שיחה מפני שיחה. כמו שאמרו בירושלמי (שבת פ"א ה"ב) זה שינוי וזה שינוי ואין מפסיקין שינוי מפני שינוי. והטעם משום דהתורה שהיא עוסק בה לשמה מתגלית לו רזי התורה כאמור, והקדוש ברוך הוא יש לו הנאה גדולה בחדושים המתחדשים בתורה, ובפרט אם מחדש בה חדושים על דרך האמת, וכיון שכן הוא, אם תהיה תורתו אמנותו לא יפסק מן התורה לתפלה. ועל זה אמר כל היום היא שיחתי, אפלו בשעת תפלה איני פוסק מן התורה, רק התורה בעצמה היא לי במקום התפלה, וזהו היא שיחתי, הינו במקום תפלתו: (מעגלי צדק אות מ"ם)

העוסק בתורה לשמה, תפילתו נשמעת
ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי: newsletter.mechubarim@gmail.com להצטרפות:

אור בהירות הנ"ך בהישג ידך!

אוצרות הפרשה

כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א: הרב מסעליש העיד על כך אחר-כך: "עמדתי מרעיד ומשתומם ותסמר שערת בשרי, איך אדם גדול כזה שלמד תורה בקדושה וטהרה יום וליל, ולא פסיק פומיה מגירסא, וכמעט לא שח שיחת חולין מימיו, והרביץ תורה ויראה בישראל והעמיד תלמידים לאלפים גדולי ישראל חסידים ואנשי מעשה, ועבד ה' במסירות נפש בכל כוחו, ואחרי כל אלה אומר כי אין לו זכויות לתלות בשבילם."

מרעיד ומשתומם ותסמר שערת בשרי, איך אדם גדול כזה שלמד תורה בקדושה וטהרה יום וליל, ולא פסיק פומיה מגירסא, וכמעט לא שח שיחת חולין מימיו, והרביץ תורה ויראה בישראל והעמיד תלמידים לאלפים גדולי ישראל חסידים ואנשי מעשה, ועבד ה' במסירות נפש בכל כוחו, ואחרי כל אלה אומר כי אין לו זכויות לתלות בשבילם. בזה פירש את דברי המדרש בפרשתנו (במד"ר יט, לג): "אז ישיר ישראל, אמרו ישראל, רבנו של עולם, עליך לעשות לנו ניסים, ועלינו לברך ולקלס לשמך, לה' הישועה על עמך ברכתך סלה" (תהלים ג, ט), והכוונה, שבני-ישראל ביקשו מהקב"ה שיעשה להם נס, ולא משום שהם ראויים לכך, אלא משום ש"עלינו לברך ולקלס לשמך", דהיינו, שלאחר הנס יקלסו להשי"ת, ויתקדש שם שמים על ידם, והיינו דכתיב: "לה' הישועה", וסיבת הישועה היא כדי ש"על עמך ברכתך סלה", שבני ישראל יברכו ויהללו להשי"ת לאחר הישועה.

(כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא - פניני קודש)

בני ישראל מבקשים ישועה כדי שיוכלו להודות ולהלל להקב"ה

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו ל'ה(כא, יז).

כאשר חלה הרה"ק בעל "ערוגת הבושם" זי"ע את חליו האחרון, הגיע הרב מסעליש זצ"ל בעל "נפש יהונתן" לבקרו, וה"ערוגת הבושם" היה מוטל על ערש דוי ומיוסר ביסורים קשים ומרים, ואז פתח את פיו בחכמה ואמר:

"כשאני מבקש רפואה מהקב"ה, איני מבקש זאת מחמת מעשי, כי יודע אני מך-ערכי ושפלותי שאיני ראוי לרפואה מחמת זכויות שלי, אלא בקשתי היא שירפא אותי הקב"ה על אף שאיני ראוי, כדי שאחר-כך אודה ואהלל להקב"ה על חסדו עמי, ועל ידי זה יתקדש שם שמים על ידי. וזהו פירוש התפילה: 'רפאנו ה' ונרפא הושיענו ונושעה', ולא משום שאנו ראויים לכך, אלא 'כי תהלתנו אתה', כדי שנוכל להלל ולהגיד תהלתך". הרב מסעליש העיד על כך אחר-כך: "עמדתי

בס"ד

נביאים וכתובים מאירים בברזל

מהדורת כ"ק
בית ישיבה - ירושלים - תש"ס
אור נאמן שמחה
גרייה

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון רבי אליהו דסקין שליט"א: "בואו חשבון" - אנחנו לומדים מהמלחמה הזאת של חשבון איך לחשב "חשבוננו של עולם". כשהיצר הרע מציע לך את 'לייפציג' הוא מתכוון ל'ורשה'. כל סוכריה הכי קטנה שהיצר הרע מציע זה חשבוננו של עולם, זה וועלט מלחמה, זו מלחמת עולם...

חשבוננו של עולם - הוא מדבר על לייפציג ומתכוון ל'ורשה'

כתוב בפרשה (במדבר כא, כז) "על פן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיוון". אומרים חז"ל הקדושים (ב"ב עה, ב) על כן יאמרו המושלים, המושלים אלו המושלים ביצרם, 'בואו חשבון' - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה. "תבנה ותכונן" - אם אתה עושה כן, תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא.

בתורה יש פשט, רמז, דרש וסוד. וחז"ל אומרים שהפסוק הזה מרמז על מלחמת היצר. - מלחמת היצר היא מלחמה לא פשוטה, זו מלחמה כל החיים. היצר נותן לאדם, קנאה, תאוה, כבוד, דמיונות, משברים, כל מיני קשיי החיים. "על פן יאמרו המושלים" - אלו המושלים ביצרם. אם אנחנו רוצים לדעת איך לעבור את החיים ולמשול ביצר הרע, המסילת ישרים אומר על זה את המשל עם גן המבוכה שהיו עושים פעם, ועד היום יש כאלה גנים, שעושים מבוך מצמחייה, שאפשר להסתבך שם ימים ושבועות. אם רוצים לעבור בשלום, שואלים את מי שעבר את המבוך כבר ומכיר אותו. ככה גם אנו אם נרצה למשול ביצר, נשאל את המושלים ביצרם איך הם הצליחו לעבור את ניסיונות החיים, איך הם הצליחו להתגבר על היצר הרע.

והם מגלים לנו - "בואו חשבון", בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה. כל מצוה דורשת הקרבה. לישון בזמן זו הקרבה, קוראים ספר מעניין, מפטפטים, מנייעסים, ופתאום ללכת לישון זו הקרבה גדולה. לקום בזמן זו הקרבה. יש מצוות שדורשות חסרון כיס, ממון, כוחות גוף, כוחות נפש. צריך לחשב את ההפסד מצוה כנגד שכרה. "הפסד מצוה" - מה אתה הולך להקריב בשביל המצוה? "כנגד שכרה" - אתה יודע כמה אתה מרוויח? אלף אלפים פי כמה ממה שאתה מפסיד. "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי עולם הזה" (אבות פ"ד מ"ז). "ושכר עבירה כנגד הפסדה" - כשהיצר הרע בא עם איזה סוכריה קטנה של עבירה הוא אומר, לא חבל לך לפספס את זה? התשובה היא - תחשוב מה תפסיד על זה, כמה יסורים סובלים בעולם הזה ובעולם הנשמות. זה הכוח של המושלים ביצרם.

המוסר השכל שלמד ר' יענקל'ה גלינסקי מראש ממשלת פולין

אבל יש פה קושיה קטנה. בתנ"ך יש אולי עשרות מלחמות, ומכל המלחמות שבתנ"ך התורה בחרה דוקא את המלחמה הזאת כמשל על מלחמת היצר. למה דוקא המלחמה הזאת? ונגיד בזה שני מהלכים. יש מהלך אחד שאמרנו ואחר כך מצאתי את זה ביערות דבש. ונקדים סיפור

עמד שם ראש ממשלת פולין ואמר: אם הייתי יודע שהיטלר יהיה שבע בלייפציג, הייתי נותן לו את זה, זה ודאי לא שווה מלחמה. אבל אני מכיר את הרשע הגדול הזה, אצלו לייפציג זה רק ההתחלה, כשיהיה לו את לייפציג אחר כך כבר יהיה לו יותר קל לכבוש את פולין, לכבוש את כל המדינות. הוא מדבר על לייפציג והוא מתכוון על ורשה. ורשה זו עיר הבירה, את זה אי אפשר לתת לו.

שאים יתנו לו את זה - "ותשקוט הארץ ארבעים שנה". והיה על זה ויכוח בפרלמנט, היו כאלה שאמרו מה צריך להיכנס למרחץ של דמים? נוותר, ניתן לו. וכי שווה למות בשביל אדמה? ומצד שני, היו כאלה שאמרו שאסור להיכנע.

עמד שם ראש ממשלת פולין ואמר: אם הייתי יודע שהיטלר יהיה שבע בלייפציג, הייתי נותן לו את זה, זה ודאי לא שווה מלחמה. אבל אני מכיר את הרשע הגדול הזה, אצלו לייפציג זה רק ההתחלה, כשיהיה לו את לייפציג אחר כך כבר יהיה לו יותר קל לכבוש את פולין, לכבוש את כל המדינות. הוא מדבר על לייפציג והוא מתכוון על ורשה. ורשה זו עיר הבירה, את זה אי אפשר לתת לו.

אמר ר' יענקלה גלינסקי, הבאתי לכם עכשיו לחם לנשמה לכל החיים. אוי היצר הרע, אסור לתת ליצר הרע שום דריסת רגל. היצר הרע אף פעם לא מפתה את האדם על דברים גדולים, הוא אומר לו סוכריה אחת קטנה, רק משהו קטן. הוא מדבר על לייפציג - אבל הוא מתכוון לורשה. הוא רוצה להפיל את האדם לתהום.

"כך היא דרכו של יצר הרע בתחילה אומר לו כך אחר כך אומר לו כך" - עד שבסוף הוא מפיל אותו לתהום. כל אלה שנפלו לתהום ממה זה התחיל? חבר קטן מושך אותו לפה, מושך

שהיה עם ר' יענקלה גלינסקי. בבחרותו הוא למד בביאליסטוק שהיתה שם ישיבה של נובהרדוק, אותה תקופה

לפני מלחמת העולם השנייה, היטלר ימח שמו כבר עלה לשלטון והיתה אוריה של מלחמה באופק. המצב היה מאוד קודר, ובגלל שהיה מתח כמוכן לא היה תחבורה, וגם מזון לא היה, ובנובהרדוק שגם ככה לא היה אוכל מי יודע מה, היו רעבים לחם. ושלחו את ר' יענקלה להשיג כמה ככרות לחם לשיבה. הוא היה בחור נמוך, קטן, זריז, ממולח, פיקח, ידעו שהוא יסתדר. אחרי כמה שעות הוא חוזר להשיג אפילו כיכר אותו, יענקלה לא הצלחת להשיג אפילו כיכר לחם אחת? אומר להם ר' יענקלה, מזון לגוף לא הבאתי לכם אבל הבאתי לכם מזון לנשמה, לכל החיים, שווה יותר מכל הלחם שבעולם.

וככה הוא אומר, ראיתי שהיתה נהירה גדולה של אנשים לכיכר העיר, אמרתי לעצמי אלך גם לראות מה יש שם? ובאמת הגיע לשם ראש ממשלת פולין בכבודו ובעצמו, ונשא נאום. אז לא היתה תקשורת כמו שיש היום, כדי לדבר היה צריך לצאת לנאום נאום לאומי, 'נאום הכיכרות' זה היה נקרא. ובאותה תקופה היה ויכוח גדול בפרלמנט של פולין האם להיכנע להיטלר או לא. היטלר דרש חבל גדול מפולין, החבל של לייפציג. היטלר טען שהשטח הזה שייך לגרמניה. הוא טען

אוצרות הפרשה

אומר היערות דבש, "על כן יאמרו המושלים - ביצרים", הם מגלים לנו את הסוד איך הם הצליחו למשול על היצר הרע. "בואו חשבון" - אנחנו לומדים מהמלחמה הזאת של חשבון איך לחשב "חשבוננו של עולם". כשהיצר הרע מציע לך את 'לייפציג' הוא מתכוון ל'ורשה'. כל סוכריה הכי קטנה שהיצר הרע מציע זה חשבוננו של עולם, זה וועלט מלחמה, זו מלחמת עולם. המושלים ביצרים יודעים

שאסור לתת ליצר הרע שום דריסת רגל. זה הכוח שלהם. אומר היערות דבש, עיקר המלחמה נגד היצר הרע זה בסייגים ובגדרים, זה עיקר המלחמה.

ר' משה מרדכי שולזינגר זכרונו לברכה סיפר, שהרב אברמסקי זצ"ל אמר, אני לא נותן ליצר הרע שלי שום צ'אנס, אני לא נותן ליצר הרע שלי שום דריסת רגל. ולהיפך, מידה טובה מרובה, כל חיזוק קטן הוא גם כן "בואו חשבון" - חשבוננו של עולם. אתה מתחזק כאן ואחר כך יש לך סיעתא דשמיא. "והוה מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה", "מצוה גוררת מצוה עבירה גוררת עבירה", "שכר מצוה מצוה שכר עבירה עבירה".

(הג"ר אליהו דסקין - נחל אליהו)

היתה מלחמה בין מואב לסיחון, וסיחון כבש את חשבון, "תיבנה ותיכונן עיר סיחון" - סיחון כבש את חשבון ממואב, ומשמע שהמלחמה היתה על חשבון. אבל נעבור לפסוק הבא, "כי אש יצאה מחשבון, להבה מקרית סיחון, אכלה ער מואב בעלי במות ארנן", כאן משמע שהמלחמה היתה על כל החבל שנקרא ער מואב.

התשובה היא, שזו היתה מלחמה בשלבים. מי שמכיר היסטוריה של מלחמות הגנרלים, של המצביאים הגדולים, יודע שהם חיפשו קודם איזה מקום שאם תכבוש אותו, תוכל אחר כך בקלות לכבוש את כל המדינה. כמו שכתוב אצל יוסף (בראשית מב יב) "ערוות הארץ באתם לראות", מה זה ערוות? רש"י אומר: מקום התורפה. מוצאים איזה מקום אסטרטגי, לפעמים זה עורק תחבורה ראשי, לפעמים זה נמל תעופה, לפעמים זה מקום. במלחמה שם המקום הזה קראו לו 'חשבון', זו היתה בעצם עיר ספר, עיר שעמדה על הגבול. וסיחון היה אסטרטגי גדול, הוא ידע שברגע שהוא יכבוש את חשבון והיא תיבנה ותיכונן להיות עיר סיחון, אחר כך השלב השני יקרה בקלי קלות - "כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב" אחר כך בקלות אפשר לכבוש את כל החבל.

אז אתם מנסים עם דברים קטנים. כל דבר הכי קטן יכול להפיל אותך, ובפרט היום עם כל המכשירים הטכנולוגיים, ה' ירחם. אין לכם מושג. "והנה דמעות העשוקים ואין להם מנחם" (קהלת ד א). נשמות טובות של בחורים, משפחות שנחרבו וירדו לתהום, לשאול תחיתת. לא עולם הזה ולא עולם

הבא, נטרדו משני עולמות. ו"אין בין גיהנום לגן עדן אלא חוט השערה בלבד", זה מתחיל מאיזה חבר, ממשוהו קטן, ואחר כך זה מגיע עד התהום. היצר הרע תמיד מתחיל עם לייפציג אבל מתכונן לורשה. כל סוכריה קטנה שהוא מציע לך, הוא רוצה לכבוש את הכל. והפוך, גם במצוות זה נכון, כל חיזוק קטן אתה, אחר כך יכול לכבוש את כל המדינה.

סיחון כבש מקום אסטרטגי שסייע לו לכבוש את כל החבל

איך זה נכנס בפסוק? אומר היערות דבש, "על כן יאמרו המושלים" - ביצרים, מגלים לנו את הסוד, איך הם הצליחו למשול ביצר הרע. "בואו חשבון". ונקרא את הפסוק קודם לפי פשוטו לא לפי הדרש, "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון"

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ליקט מאורי החיים' ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים 'אור תורה' | 'זרות חיים' הערות, ציונים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הקדמון 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מחדל ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718) | אידיש: 0176-8806-20-44
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: הרה"ק רבי שלמה מזוויהל זיע"א היה אומר: מפני מה נהוג לכתוב בנוסח ה'תנאים' על שני המחותנים: 'העומד מצד בנו החתן' ו'העומד מצד בתו הכלה', כי באמת המחותן העיקרי הוא אבינו שבשמים, והמחותנים צריכים לחוש ולהאמין שהם רק כעומדים מן הצד ועליהם לבטוח בהשי"ת שאכן הכל הוא מהשמים ונאמן הוא למלא משאלות לבם לטובה ובנקל.

עם ההלוואה שלקחת? מדוע עדיין לא שילמת אותה? כבר עבר מועד הפרעון, ואפילו הוספתי מעצמי עוד שלשה חדשים, אבל הכסף חייב לחזור. החייט עומד נרעש לחלוטין ואומר לרש"ש: הלא שילמתי כבר מזמן את ההלוואה! אך הרש"ש משיב לו בתקיפות: אילו היית משלם, בוודאי הייתי זוכר! אם תאמר שאיני יכול לזכור הכל - הלא אני גם רושם בפנקס דבר דבור על אופנו, והרי אני 'נאמן על פנקסי', ואכן בפנקס לא רושם שהחזרת! החייט החל לבכות: תאמינו לו ששילמתי, אבל גם הרש"ש עמד על שלו. היה זה סכום כסף גדול, ודמעות לא יכולות להוות תחליף לכסף. הרי לא ניתן לנהל גמ"ח בלי שהלווים יחזירו את ההלוואות!?

באין כל ברירה אחרת החליט הרש"ש שעליהם ללכת יחד לבית דין. קל לתאר את המחזה שהיה בבית דין: גאון הדור, הרש"ש, עומד מצד אחד ואומר שהחייט לא החזיר את ההלוואה. והחייט מצד שני טוען שהוא כן החזיר. הדיינים המופתעים מהעזתו של החייט להכחיש את החי, פסקו שאם אכן רצונו של החייט להפטר מתשלום הרי שמוטל עליו להשבע שבועת היסט שהוא אכן שילם.

מכיון שהחייט ידע שהוא שילם, הוא תיכף אמר לדיינים שהוא מוכן להשבע. אך הרש"ש שהיה בטוח לגמרי שהחייט לא שילם, תקפו פחד ומורא על שבועת השקר שאותה החייט עומד להשבע, והוא פנה לבית דין: שמעו נא רבותי דיינים מומחים: אני מוותר על השבועה ומוחל על הכסף! אני מושך את תביעתך על ההלוואה ובלבד שהחייט לא ישבע לשקר. והחייט נענה ואומר כנגדו: אין כאן שום מחילה ולא כלום! אני שילמתי את כל חובי! והרש"ש עומד על שלו: לא שילמת, אך איני רוצה שתיכשל גם בשבועת שקר!

השמועה עשתה לה כנפיים בעיר וילנא וכל בני העיר ידעו שבית הדין חייב את החייט בשבועה, והרש"ש הסכים לוותר על השבועה בשל כך שלא רצה שישבע לשקר. הוי אומר, סיכמו האנשים, יש לפנינו דוגמא של אדם שהוא 'חשוד על הממון וחשוד על השבועה'. לא זו בלבד שהוא גנב שמחזיק בידו כסף שאינו שלו, לא זו בלבד שהוא משיב רעה תחת טובה כשהוא אינו מחזיר את ההלוואה שקיבל, הנה הוא גם היה מוכן להשבע שבועת שקר! והעיר וילנא הייתה כמקרה.

היו גם 'נשמות טובות' שברוע מידותיהם ביקשו להשיים את עצמם כקנאים לדבר ה'. הם החלו לרנן על החייט ולשכנע את בני העיר שאסור לתת עבודה לאדם שפל כזה ולפרנסו, הלא זה ממש 'מסייע ביד עוברי עברה'. ואכן, השמצות אלו התקבלו על הלב ואנשים חדלו לתת לו עבודה,

חידושי. כיון שכן, כשהחייט הגיע ושטרות הכסף בידו בכדי לפרוע את ההלוואה, נענה לו הרש"ש ואמר: השאר את שטרות הכסף על השולחן, ומיד כאשר אסיים את לימודי - ארשום בפנקס שההלוואה שולמה.

מבלי משים הרים הרש"ש את שטרות הכסף והכניסם לתוך הספר הגדול בו הוא עיין באותה שעה. כביכול מבקש הוא שהכסף לא יאבד או יתפזר. הרש"ש המשיך בעיונו העמוק, ולמרבית הפלא, הוא שכח מהכסף לחלוטין. הרש"ש שהקפיד כל כך לרשום במדויק בפנקסו את כל ענייני ההלוואות של הגמ"ח שכח לחלוטין כי החייט החזיר את ההלוואה והכסף מונח

הרהר הרש"ש לעצמו ואמר: אכן אתם צודקים בטענה זו. אבל הנה עלה בדעתי רעיון מופלא! הלא לך יש בן שהגיע לפרקו ולי יש בת מהוללת בתשבחות, צנועה וחסודה. אני אקח את בנך להיות חתן לבתי ואתן לו נדוניה יפה, וכך כולם יבינו שאם בנך נהיה לחתני, הרי שהאמת היא איתך ואתה אכן אדם ישר ונאמן. אורו עיניו של החייט, נתרצה ואמר: באופן כזה אני מוחל! וכך אכן היה: בן החייט נהיה לחתנו של הרש"ש...

בתוך הספר הגדול שבינתיים כבר הספיק לחזור ולעמוד בתוך ארון הספרים.

פעם בתקופה היה הרש"ש נוטל את הפנקס של הגמ"ח ובודק בו את מאזן החשבונות, ולהפתעתו הוא מגלה שהחייט לא פרע את חובו. הרש"ש התפלא מאוד שכן ידוע ידע שהחייט הוא איש נאמן והוא מחזיר את ההלוואות במועד ובזמנם. חשב הרש"ש שמא החייט לחוץ עתה ואין לו כסף להשיב, החליט הרש"ש לתת לו ארכה נוספת של שלשה חדשים, אך משחלפו שלשת החדשים והחייט עדיין לא השיב את חובו, שלח הרש"ש לקרוא לו.

החייט הגיע מבוהל כולו. לא העלה על דעתו מפני מה הרש"ש קורא לו. ובהלתו גברה פי כמה וכמה כששמע את דברי הרש"ש אליו: מה

שני צדדים ופקח

המגיד הירושלמי הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר את אשר שמע מחותנו הגאון רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל ראש ישיבת שער השמים בירושלים:

הגאון רבי שמואל שטראשון זצ"ל, מחבר 'הגהות הרש"ש' על הש"ס, היה לו גמ"ח גדול בעיר וילנא. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו של הרש"ש, ומלבד היותו גדול בתורה אף היה עשיר בממון. כיון שכן היה מרבה הרש"ש לגמול חסדים טובים ולהרבות במעשי צדקה עם נצרכי העיר וילנא. אחת מפעולותיו החשובות הייתה הקמת קרן גמ"ח אותה ניהל בעצמו ברצונו לגמול חסד הן בגופו ממש והן בממונו.

כשמואל הרמתי שכל מקום שהלך ביתו עימו, כך היה רבי שמואל שטראשון והגמ"ח שהפעיל. הגמ"ח לא היה אלא פנקס מכורך וארנק מלא בכסף מזומן. בכל פעם שביקשו אנשים לקבל הלוואה מהרש"ש, היה הרש"ש מוציא מחיקו את ארנקו ואת הפנקס בו היה רושם במדויק את שם הלווה ואת סכום הכסף שקיבל בהלוואה. כיוצא בזה, כל אימת שבא הלווה להחזיר את סכום ההלוואה או לפרוע אותו לשיעוריו, היה הרש"ש רושם במדויק בפנקס את הסכום ששילם, וכך היה יודע אם הלווה שילם או לא שילם את חובו. הרישומים המדויקים שבפנקס הוכיחו את עצמם ושמרו על המאזן הפיננסי של כספי הגמ"ח. כך שהגמ"ח היה יכול להתנהל במתכונת זו במשך שנים רבות. אנשים לוו סכומים קטנים או גדולים, איש איש ועניינו, ואף החזירו במועד שנקבע. הרישום בפנקס היה ההוכחה להלוואה או לפרעון, ואיש לא ערער על כך.

החייט היהודי של העיר וילנא אף הוא היה אחד הנהנים משירותי הגמ"ח הטובים. פעמים שהיה נוקק להלוואה כספית גדולה עבור קניית בדים משובחים לחנות, וכשעבר חודש או חודשיים והלקוחות היו קונים ממנו את החליפות והבגדים הנאים שתפר, היה יכול להחזיר את ההלוואה. גם בזה הפעם הגיע החייט וביקש הלוואה מהרש"ש על סכום כסף. הרש"ש שכבר הכיר את החייט כאיש הגון ונאמן וידע שההלוואה הזו משמשת אותו לרכישת בדים, נענה בשמחה והוציא לו את הסכום המבוקש שכבר בבד הוא רושם בפנקסו את הסכום, את תאריך ההלוואה ואת תאריך הפרעון העתידי.

משהגיע זמן הפרעון בא שוב החייט אל הרש"ש ושילם לו את חובו עד הפרוטה האחרונה. אלא שבאותה שעה היה הרש"ש שקוע בלימודו, כותב היה את הגהותיו על הש"ס ובעיונו העמוק לא היה הרש"ש מסוגל להפסיק ממשנתו ומכתיבת

אוצרות הפרשה

רק אשתו לבדו. וישמח עמה כמו שמצינו באדם וחוה שלא היה אז בעולם אשה אחרת, כמו שאנו אומרים 'שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם' שלא היה אז אשה אחרת ורק לו לבדה נבראה. כן יחשוב האדם בזיווגו וישמח עמה לכבוד השם יתברך וידע שכן נגזר לו מה'. אמנם אומר בלבבו שאין הזיווג מן השמים רק הוא בחר לו לעצמו אז הוא כנגדו, וזהו שאמרו: 'זאת חוקת' ודרשו במדרש 'אמרת' אחכמה והיא רחוקה ממני', שאם אני אומר אחכמה שהיא חכמתי ועבודתי, אז רחוקה היא ממני, ועל כן ידע שהוא חוק ואין להרהר אחריה.

הרה"ק רבי שלמה מזוויהל זיע"א היה אומר: מפני מה נהוג לכתוב בנוסח ה'תנאים' על שני המחנות: 'העומד מצד בנו החתן' ו'העומד מצד בתו הכלה', כי באמת המחנות העיקרי הוא אבינו שבשמים, והמחנות צריכים לחוש ולהאמין שהם רק כעומדים מן הצד ועליהם לבטוח בהש"ת שאכן הכל הוא מהשמים ונאמן הוא למלא משאלות לבם לטובה ובנקל.

וכך כתב הרה"ק ה'פנים יפות' זיע"א (במדבר יא ד) אודות מה שאמרו חז"ל (סוטה ב.) קשה לזווגם כקריעת ים סוף, למה לא אמרו 'קריעת ירדן', מפני שבים היה הקריעה קשה משני צדדים, שנאמר (שמות יד כט) 'והמים להם חומה מימינם ומשמאלם', משא"כ בירדן שלא היה אלא מצד אחד, דכתיב (יהושע ג ג) 'ויעמדו נד אחד'. וכן בזיווג קשה משני צדדים.

עוד כתב שם: ויש לפרש עוד מפני שאמרו חז"ל (שמו"ר כא ו) 'וישב הים לאיתנו' לתנאי הראשון ואעפ"י שהיה לו תנאי לא נבקע מעצמו, שהרי כתיב 'הים את מטח על הים', ואח"כ כתיב 'ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזו', ואח"כ כתיב 'ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בוקר לאיתנו', וכן הוא בזיווג אף דכתיב מה' אשה לאיש ואחז"ל (סוטה ב.) שמכריזין קודם לידתו בת פלוני לפלוני, ואז עיקר קושי הזיווג הוא קודם החופה כמו שאמרו חז"ל (שבת קל.) דלית כתובה דלא רמי בה תגרא, והיינו בשעת כתיבת כתובה קודם החופה אף שדרך לכתוב תנאים ראשונים בשעת שידוכן אעפ"כ רמי בו תגרא בשעת כתיבת הכתובה, והיינו דאמר כקריעת ים סוף דאף שהיה עמו תנאי בשעת הבריא, אפ"ה הוצרך לרוח קדים עזה עד שנבקע.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום

לפרנס את משפחתו, אבל האמת לאמיתה היא כמו שידענו מאז ומתמיד.

הרהר הרש"ש לעצמו ואמר: אכן אתם צודקים בטענה זו. אבל הנה עלה בדעתי רעיון מופלא! הלוא לך יש בן שהגיע לפרקו ולי יש בת מהוללת בתשבחות, צנועה וחסודה. אני אקח את בנך להיות חתן לבתי ואתן לו נדוניה יפה, וכך כולם יבינו שאם בנך נהיה לחתני, הרי שהאמת היא איתך ואתה אכן אדם ישר ונאמן. אורו עיניו של החייט, נתרצה ואמר: באופן כזה אני מוחל! וכך אכן היה: בן החייט נהיה לחתנו של הרש"ש...

את דברי הפסוק בתחילת פרשת השבוע (במדבר יט ב): 'זאת חקת התורה, ופירושו רש"י: לפיכך כתב בה 'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, דרך רמז יש כאן גם על עניין הנישואין של איש ואשתו, שכל שידוך הוא 'שידוך מהשמים', והוא בבחינת חוק וגזירה שכן עלה במחשבה עוד קודם יצירת הוולד, וכפי שאמרו במסכת סוטה (ב.): אמר רב יהודה אמר רב: ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני.

כי הנה על הפסוק (תהלים קיח כג): 'מֵאֵת ה' הַיְתָה זֹאת הַיָּפְאוֹת בְּעֵינַיִנִי, פִּירְשׁוּ בַסְּפָרִים שֶהוּא רִמּוּ עַל הַנִּישׁוּאִין וְכִמו שֶנֶאֱמַר (בראשית ב כג): 'וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים זֹאת הַפֶּעַם עֲצָם מַעֲצָמִי וּבִשְׂרַ מְבַשְׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לִקְחָה זֹאת', ובא הכתוב ללמדנו שמאת ה' הייתה כל עניין הנישואין הקרוי זאת, למרות שהיא מופלאה בעינינו, כי הקב"ה הוא המזווג זיווגים בהשגחה פרטית מופלאה ביותר. וזהו שהודיענו הכתוב כאן, שיש לידע כי עניין הקרוי 'זאת' הוא בבחינת חוקה חקתי ואין רשות להרהר אחריה, והרי בנישואין נאמר 'זאת', שכן הקב"ה הוא המסובב באופנים נעלים ונשגבים עד ששידוך פלוני יוצא מהכוח אל הפועל.

וכך כתב בספר 'אמרי ישראל' (מונקאטש תרצ"ט. פרשת חוקת, לנישואין): כי המאמין בה' צריך לומר בכל דבר ודבר אשר צוה ה' שהכל הוא מן השמים. כמו שאנו רואים בזיווגים שהם מה' אשר הכל מודים בו, כן הוא בכל העניינים, והאשה נקראת זאת, כמו שנאמר 'זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה', וזהו שאמרו שעניין הזיווג הוא מה' כמו שמצינו בתורה ובנביאים ובכתובים והוא 'חוקת התורה', וזו היא יסוד לכל התורה, שנאמר 'אשר צוה ה'.' ועל כן לא יתן עיניו בממון וכדומה, ולא יתהלל לומר שהיה אפשר לו לקבל אשה אחרת אלא יהיה בעיניו כאילו לא היה בכל הארץ אשה אחרת

עד כדי כך שהוא נעשה עני ואביון ממש. מחוסר ברירה סגר החייט האומלל את חנותו שהייתה במרכז העיר ועבר לפרברי העיר, שם היו קצת גויים באים ונותנים לו עבודות קלות שבקושי היה בהם כדי לפרנס את משפחתו.

חלף זמן והרש"ש יושב ולומד בביתו והוא נזקק לספר כלשהוא העומד בארון. הרש"ש מוציא את הספר, ולפתע נושרים ממנו שטרות כסף. ובאותו הרגע ממש נזכר הרש"ש את כל הסיפור במלואו: הנה הוא רואה מול עיניו את החייט מחזיר את ההלוואה, אלא שמחמת היותו שקוע בלימודו לא רצה להפסיק והניח את הכסף בתוך הספר, ולאחר מכן נשכח ממנו כל העניין ולכן הוא לא רשם בפנקס הגמ"ח כי ההלוואה הוחזרה...

אין לתאר את הרגשתו של הרש"ש ברגעים האלו. נסער לגמרי, החל הרש"ש לצעוק: אללי לי! הרי החייט צדק בכל מה שטען, הוא אכן החזיר את ההלוואה, הוא באמת פרע את החוב, וכשהוא אמר שהוא מוכן לישבע, הרי שחלילה זו לא הייתה אמורה להיות שבועת שקר. החייט הוא הצדיק ודובר האמת...

הרש"ש לא היסס לרגע. הוא תיכף ומיד התחיל לדרוש ולחקור היכן הוא יכול למצוא עכשיו את החייט? והנה הוא שומע שבגלל הדבר הנורא הזה שאירע עימו, בני העיר הפסיקו לתת לו עבודה באמרם שהוא נוכל, ולכן הוא נאלץ להעביר את החנות לשולי העיר. והרש"ש אובד עצות, נסער ונרעש, מגלה את חנותו העלובה של החייט, נכנס לחנות ונופל מלוא קומתו על הארץ בבכיות עצומות: אנה, תמחל לי! צדקת ממני, אתה אכן החזרת את ההלוואה ואני הוא האשם!

והחייט המבוייש לא התבלבל וענה בקול גדול: לא ולא, אני לא מוחל! לא מיניה ולא מקצתיה! וכי מה שייך שאמחל אחרי כל מה שעשיתם לי?! הרי הרגתם אותי ממש! הרי בגללכם כל העיר ריכלה עלי וחרצה את דיני כנוכל ושקרן! הרי פרנסתי נהרסה ומשפחתי הפכה לאומללה. אדרבה, אולי תגידו לי אתם, מדוע שאמחל לכם?

והרש"ש עונה לחייט: אתה אכן צודק! ולכן אני מציע שאעבור בכל בתי הכנסת של העיר ואתוודה בפני קהל עם ועדה, שכן וכך היה מעשה: חטאתי, עוונתי ופשעתי! וכך ידעו כולם שאתה הצדיק! אבל החייט לא הסכים גם לזה, והוא הכריז בעקשנות: לא אמחל! כי מה יאמרו הבריות? הלוא כולם יאמרו: הרש"ש בגודל ענוותנותו וברוב צדקתו ראה את מצבו של החייט האומלל, שהגיעו לו מים עד נפש, והוא ריחם עליו והחליט לומר שהחייט צודק, כדי שיוכל

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

גבאי שקיבל נדבה ספרים לביהמ"ד אי מותר לסוגרם בארון ולפותחם רק לזמן מועט | האם אדם שקנה בובה שלמה שיש בה צורת פנים צריך לפוגמה | ייצור בובה עם גוף שלם ללא חלק מהראש | האם מותר לשחק בפאזל שע"י חלקיו נוצר צורת אדם | האם מותר לקונה לגור בדירה שעדיין לא שילם את התשלום במלואו, ולשלם על הריבית של המוכר?

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

להוציא טלית או ספר מבית הכנסת בלי רשות בעלים, וכתב ע"ז הגר"א בביאורו ר"ל אף על גב דבבית הכנסת מותר דאדעתא דהכי מביאין, ומותר אף לישתמש בלי רשות דאדעתא דהכי מביאין ב"מ כט: השואל ס"ת וכו' ובלבד שלא וכו' עכ"ל. וע"ע ברמ"א סוס"י רצ"ב דבמקום ביטול תורה שאין ספרים נמצאים יכולים ב"ד לכוף לאחד להשאיל ספריו ללמוד מהם ובלבד שישלמו לו מה שיקלקלו הספרים.

ומעתה בנידוננו שאין ההיזק מצוי ואינו כפשיעה להניחם בלא סגירה, אין הגבאי יכול לבטל תורה מרבים, ואף שאפשר שיגנבו אינם על אחריות הגבאי, אלא תפקידו הוא לראות להגדיל תורה ולהאדירה, ואין ספק רחוק דגניבה מוציאה מידי ודאי ת"ת. והדברים ק"ו ומה להוציא ספרים של אדם מבית הכנסת ללמוד מהם מותר מדינא ולא חיישין שייפסדו, ורק תקנות קדומות יש שלא להוציא מבית הכנסת כיון שלשם כן מיועדים הם לשימוש הרבים בביהכ"ס, כ"ש לסגור ספרים בבית הכנסת שע"י"ז אין יכולים ללמוד בהם מחשש רחוק דפסידא דלא חיישין, ולכן אסור לגבאי לעכב.

יותר כשרבים קורין בו).

ומיהו נראה לחלק בענין זה אם ההיזק מצוי או לא, שאם ההיזק מצוי וקרוב לודאי שייגנבו יכול לעכב, אבל אם אינו מצוי כ"כ, יפה טוען הנודב שמעכבים אותו לקיים מצוה בממון שנדב, ואסור לגבאי לעכב.

וכן מבואר בביאור הגר"א חו"מ סוס"י קס"ג על מש"כ הרמ"א, נמצא בתקנות קדומות שלא

גבאי שקיבל נדבה ספרים לביהמ"ד אי מותר לסוגרם בארון ולפותחם רק לזמן מועט

שאלה: אם גבאי ביהמ"ד מותר לסגור ספרים שנודב לזיכוי הרבים בארון נעול ולפותחם רק לזמן מועט, שלא יגנבו.

תשובה: נראה שכוונת נודב הספרים היתה לקיים מצוה שילמדו תורה בספרים אלו ולא שישארו סגורים בארון. ואפילו שהגבאי טוען שעלולים לגנוב הספרים לכן פותחם רק לזמן מועט, מ"מ אם המנדב טוען כנגדו שלא איכפת לו בכך, ובלבד שילמדו בספרים שנדב, שמרגיש שזהו זכות עבורו, אין לגבאי להתחסד יותר מהנודב ולא לפתוח הארון מחשש גניבה. ונראה דבנדבה לביהמ"ד אפילו לאחר שנדב נקראת על שמו, ולכן יש לו בזה זכיות, וכעין קדושת הגוף דנקרא תורה דראובן גם כאן נקראים על שמו. (עיין במגילה כז: מבית הכנסת דרבים ליחיד נקרא הורדה, ולר"מ אסור, ולחכמים כיון שאינו אלא הידור שאני, אבל עכ"פ בודאי יש לו זכות

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים' לשאלות בהלכה 02-803-9999

תשובות בהלכה מפי הרבנים הגאונים שליט"א

הרב יצחק אברהמוביץ | הרב יצחק מאיר אדלר | הרב אברהם מרדכי ארטר | הרב פנחס בלוי | הרב ישראל ברלינר | הרב אהרן מרדכי גרין | הרב שנח דוידוביץ | הרב ישראל הורנצ'יק | הרב ברוך וידיסלבסקי | הרב ישראל זילברברג | הרב שאול משה טיטלבוים | הרב אברהם מרדכי לוינגר | הרב יחיאל מיכל לנדאו | הרב יחיאל רבינוביץ | הרב רפאל יצחק רוזמרין | הרב שלמה חיים רוזמרין | הרב משה רוטשטיין | הרב שמעון רוסק | הרב ישראל שאהן | הרב אברהם יהודה שטיין | הרב שמואל יוסף שטיינברג | הרב יוסף מרדכי שלמון

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי עמרם פריד שליט"א
רב קהילת 'נצח ישראל' בבני ברק

מגוף שלם, אך ראש ללא עיניים / אוזניים/אף
[ואף אם הם רק מצויירים, חשיב כאילו אינם].

תשובה: אף שלדעת היעב"ץ אסור, רבים מקלים בזה.

מקור: שו"ת שאילת יעב"ץ (ח"א סי' קע, מובא בפת"ש סק"י) כתב שהאיסור שכתבו התוס' והרא"ש ונפסק בשולחן ערוך שהאיסור לעשות ראש וגוף נאמר אף אם הראש אטום [-שאינן צורת הפנים ניכרת, ונראה כגולם]. עוד כתב שם שאם בפנים יש צורת אדם אסור לכו"ע אף בלא גוף. וכל מה שהתיר השו"ע לעשות ראש לבד, היינו דווקא בראש אטום, שאין צורת הפנים ניכרת. אולם בשו"ת חת"ס (ח"ב סי' קכח) התיר זאת, וע"ע בדברי המהרי"ט (יו"ד סי' לה).

מיוצרות במפעלים, ואין חשש שיחשדו שעשה את זה או שמשתחוה לזה.

אמנם לעשות צורות אלו הוא איסור דאורייתא, ואף כאשר חלק מהצורה [כגון יד או רגל] נשמת ממנה, עובר איסור דאורייתא כשמחזירו למקומו וכיון שרבים אינם יודעים שעובר בכך איסור תורה, לכן יש להקפיד לחתוך מראש את האף, ואז אם מחזיר את האבר שנשמת - אינו עובר איסור [ואין חוששים לדעת היעב"ץ דלהלן (שאסור לעשות גוף וראש אפי' אם הראש אטום, ולא יועיל לחסר עין או אף)].

ייצור בובה עם גוף שלם ללא חלק מהראש

שאלה: האם מותר לייצר בובה העשויה

משחקי פאזל

שאלה: האם מותר לשחק בפאזל שע"י חלקיו נוצר צורת אדם.

תשובה: מותר.

מקור: נתבאר שלדעת רוב הראשונים ציור מותר, וכן פסק השו"ע. ואף שדעת הרמב"ם לאיסור, כאן אין לחוש משום שהוא של פרקים, ומבואר בגמ' שפרקים מותר. ואף שנחלקו הראשונים האם זה מתיר רק לענין שהיה או גם לענין עשייה (עי' רש"י ורטב"א שם), בזה שהוא רק ציור אפשר, ויש פה גם צירוף של דעת המהרי"ט (ח"ב סי' לה) שעשייה דרך עראי מותרת.

האם אדם שקנה בובה שלמה שיש בה צורת פנים צריך לפוגמה

שאלה: האם אדם שקנה בובה שלמה שיש בה צורת פנים צריך לפוגמה.

תשובה: מעיקר הדין מותר להשהותה בביתו, אך נכון לחתוך את האף וכדו'.

מקור: מבואר בגמ' (ע"ז מג, ב) שאסור להשהות צורות אלו בבית משום חשד. לדעת רוב הראשונים זהו איסור דרבנן, אך לדעת התוס' (יומא נד) הוא איסור דאורייתא. ונחלקו הראשונים מה הוא החשד התוס' (ע"ז שם ד"ה והא) כתב שיחשדו בו שעבר על איסור עשייה, אך ברש"י ובריטב"א (שם) מבואר שהחשד הוא שמשתחוה לצורה.

לענין איסור שהיה בזמננו, שלא רגילים להשתחוות לאדם, הרמ"א (יו"ד סי' קמא ס"ג) אסר, אך הגר"א שם (אות יח, כא) והחכמת אדם (כלל פה) התירו, דבזמננו אין חשד עבודה לצורות אלו [ואולי בשיטת רש"י דלעיל]. וכבר מבואר כן בריטב"א (הנ"ל) שאם אין צורה זו נעבדת אין חשד.

וטעמים נוספים להקל אף לדעת התוס' שהחשד הוא איסור עשייה, שכיון שנחשב כ'מבויזין' מותר בשהיה (דמבואר בגמ' שם דצורה מבוזה שמשתמשים בה לאכילה ולשתיה מותרת בשהיה, וה"ה בבובות שמשחקים בהן, נראה דחשיב 'מבויזין'), וכן משום שבזמננו הצורות

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

מחמת העיכוב בתשלום שחייב לו, וכתב הט"ז סי' ק"ע סק"ג שאסור מה"ת.

ב. שכיון שבחזרה כתוב שהנכס לא בבעלות הלקוח אסור ללוקח לגור בשכר החלק שכבר שילם, כמבואר בשו"ע סי' קע"ד שאם נתן מקצת המעות ולוקח אוכל פירות אסור ומוציאין מידו פירות שאכל, והפתרון שישלם דמי שכירות על הזמן שנכנס לדירה לפני התשלום האחרון, ואז יהיה מותר לו, וגם המוכר יכסה את נזקו.

מסכים שיכנסו לדירה עד סוף התשלום. אמר אבי החתן למוכר הרי אתה כבר לא גר בדירה תן להם להכנס לפני הקניה בפועל, אמר המוכר שהוא מפסיד מעיכוב התשלום, שיש עליו משכנתא והוא משלם ריבית כל חודש, וההפסד בערך 900 ₪, אמר לו שבנו ישלם לו 900 ₪ ויתן לו להכנס, וכאן הבן שואל האם יש בזה משום ריבית?

תשובה: יש כאן שני איסורים של ריבית. א. שמשלם למוכר את הריבית שעליו שנגרמת

האם מותר לקונה לגור בדירה שעדיין לא שילם את התשלום במלואו, ולשלם על הריבית של המוכר?

שאלה: זוג צעיר קנו דירה והתחייבו לשלם עד תאריך מסויים. בפועל המשכנתא התעכבה והיא תגיע רק בעוד חודש וחצי, והמוכר לא

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryakov.com

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הלכה

מסכת בבא בתרא דף יט-כה

יין מפוסטר בזמנינו לענין יין נסך

בגמ': משום דמשתיכי (בבא בתרא יט, א).

בשו"ע (י"ד סי' קכג ס"ג) נפסק יין מבושל שנגע בו העכו"ם מותר. במנחת שלמה (ח"א סי' כה) כתב לדון על יין נסך מבושל בזמנינו שאפשר לומר שאסור, כיון שכל ההיתר בזמן חז"ל הוא משום שלא היה נהוג אז לבשל את היין כשהוא סגור, והוא דבר שלא שכיח שיהיה יין מבושל ולכן לא גזרו כמבואר בראשונים במס' ע"ז (הו"ד בט"ז שם סק"ג), ואילו בזמנינו שמבשלים היין אף כשהוא סגור ויין מבושל מצוי מאד אולי אפשר לומר שאסור.

אמנם כתב שאפשר לומר שהרי זה כאילו אנו באים מעצמנו להוסיף על גזירת חז"ל ולאסור גם מה שלא היה בכלל הגזירה, כי כך הוא הכלל מה שהיה מותר בשעת הגזירה נשאר בהתירו, כיון שלא גזרו אלא על מה שהיה אז אסור.

והביא כעין ראייה מהתוס' בסוגיין, (ד"ה משום) שכתבו שהמנהג שלנו שאנו נוהגים להטמין בשבת תבשילים בסלעים שהאש יוצא מהן, משום שלא היו בכלל הגזירה שלא להטמין בדבר המוסיף הבל משום שלא שכיח להטמין בסלעים, הרי שאף שבזמן בעלי התוס' נשתנה המצב והיה שכיח להטמין בסלעים, ואולי הטעם מפני שהקדירות שלהם כבר היו יותר חזקים ולא נשתברו בסלעים, מכל מקום נהגו להטמין בסלעים בשבת כיון שמתחילה בשעת הגזירה לא גזרו על אבנים. עיי"ש.

במסקנת דבריו כתב, מכל האמור עד כה נראה שלענין מגע נכרי נראה שאף שכך דהיתירא עדיף, וגם כתב הש"ך (י"ד סי' קכד ס"ק לג) על מגע נכרי שכוין שהוא רק מדרבנן יש להקל בספק, וגם אע"ג שכלל גדול הוא שאין לנו אלא מה שגזרו חז"ל ולא להוסיף על גזירתם, מ"מ אינני יודע איך אפשר להקל ולסמוך על פיסטור שרק ממית את החיידקים, לחושבו כמבושל שהרי לא ניכר בו שום שינוי ולא נחסר כלל מהמדה, וגם לא נשתנה כלל טעמו וריחו וכולם קורין אותו בשם יין סתם ולא יין מבושל, וגם יין כזה הרי שכיח ומצוי מאד, ולכן חושבני שיש להקפיד ולהזהר בזה ממוגע נכרי, וגם מאלה שדינם כנכרי לענין זה, בין ביין ובין במיץ ענבים.

וכן האבני נזר (י"ד סי' קטז אות ד) כתב, ומה שהקשית איך סתמו חכמים שיין מבושל אינו נאסר משום נסך משום שהעכו"ם אינם מנסכים שמו לדורות הבאים ינסכו אף המבושל, אין לך אלא מה שגזרו חכמים, וכל ששבשעת גזירת חכמים לא היה מנסכין לא היה בכלל הגזירה.

וכן הביא בשם האחרונים שכתבו כעין זה לענין שיעור גריס לכתמים, שאף שבוה"ז אין מאכולת שיהיה בה דם מעט פחות משיעור גריס, מ"מ כיון שבשעה שגזרו על הכתמים היו מאכולת כאלה אין הדין משתנה וכל פחות מכגריס לא היה בכלל הגזירה, וכל שכן בנידון יין נסך.

שילמוד בקול עד שהקול נשמע מרחוק, ופשוט שהשכנים ג"כ שומעים הקול שהרי זה פי' מרחוק, ואם השכנים לא ישמעו מי ישמע.

וביאר שאין בזה חשש איסור, כמבואר בסוגיין שאינו יכול למחות בידו ולומר איני יכול לישן מקול הפטיש ולא מקול הריחים ולא מקול התינוקות וכו', ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך שתיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, והרמב"ם בפי"ה"מ כתב, והטעם שאינו יכול למחות בידו כניסת התינוקות, ואע"פ שהם נכנסים ויוצאים, משום שזה נעשה להרבות התורה בישראל, ולפיכך אין הדין בזה נוהג אלא במלמדי התינוקות תורה, אבל אם היה מלמד חשבון או הנדסה יש לו רשות למנועו, ויאמר לו איני יכול לישן לא מקול הנכנסין ולא מקול היוצאין.

ועיין רמב"ם (שכנים פ"ו הי"ב), שכתב וכן יש לו ללמד תינוקות של ישראל תורה בתוך ביתו, ואין השותפין יכולין למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולין לישן מקול התינוקות של בית רבן. ולכן ת"ח הלומד בקול בין בביהמ"ד ובין בביתו אע"פ שמעורר השכנים מותר, ואדרבה עושה מצוה בזה, ואם ישמעו אחרים ויעמדו וילמדו גם הם תבא עליו ועליהם ברכה.

'שגל' האם מנטל מחיצה

בגמ': אבל השגל והברד והגליד והכפור והמים כולן אין ממעטיין בחלון (בבא בתרא כ, ב).

בט"ז (או"ח סי' שסג סק"כ) כתב לחדש שאין לסמוך לענין טלטול בשבת בלי עירוב על כך שהעיר מוקפת בנהר סביב לה, ועל אף שיש בגובה הנהר י' טפחים, והמים שבתוך הנהר אינם מבטלים את המחיצה כמבואר במסכת שבת (ק), מ"מ היות ובימות החורף בעת הקרירות מי הנהר נקרשים ומגלידים, הרי הם מבטלים את המחיצה, ואינה מועלת גם לימות הקיץ.

הלומד תורה בקול ומפריע שינת חברו

במשנה: חנות שבחצר יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן מקול הנכנסין ומקול היוצאין אבל עושה כלים יוצא ומוכר בתוך השוק ואינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול הריחים ולא מקול התינוקות (בבא בתרא כ, א).

בשבט הלוי (ח"ז סי' רכד) כתב, שתלמיד חכם סתם שלומד בבית מדרש, פשוט שלא הותר לו להגביה קולו כל כך עד שיפריע השינה בלילה לשכנים, כי אפשר לו ללמוד בקול גם בלי הפרעה לשינת השכנים, משא"כ בלימוד תינוקות של בית רבן שלא מתקיים בדרך כלל בלי הגבתה קול המלמד והמולת התלמידים מותר, וכמבואר בשו"ע (חור"מ סי' קנו ס"ג), יש לו ללמד תינוקות ישראל תורה בתוך ביתו, ואין השכנים יכולים למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולים לישן מקול התנוקות של בית רבן, והוא הדין לכל מיילי דמצוה, שאינם יכולים למחות בידו.

אמנם בשו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' ר) נשאל בדבר ת"ח הלומד בביה"מ ונשמע קולו בבואו אל הקודש החוצה עד שמפריע השינה להשכנים בלילה, אם הוא בכלל גזל שינה.

והשיב שאין צריך לומר ת"ח או אפילו הרבה ת"ח הלומדים 'בבית המדרש' דרך לימודם, אפי' בקול שמעורר השכנים אין בזה איסור כל שהוא דרך לימוד, ואפילו רועש כקול הר סיני כל שלא מתכוין ח"ו להפריע. אלא אפילו יחיד או רבים 'בביתו' הלומד בקול בלילה אין בזה איסור ח"ו אלא מצוה וחיוב, ובגמ' עירובין (יח:): א"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב, שנאמר (איוב לה י') 'לא אמר איה אלקי עושי נתן זמירות בלילה', ופרש"י (ד"ה ולא אמר) לא הוצרך להתאונן ולומר איה עושי והריני חרב, מי שנותן זמירות של תורה בלילה, ולכן נקט לילה שהקול נשמע מרחוק. הרי שפי' דוקא

אך במג"א (שם ס"ק לא) נקט שרק בימות החורף בזמן שהמים נקרשו הרי הם מבטלים את המחיצה, אך בזמן שהמים אינם קרושים אינם מבטלים את המחיצה.

יש שסברו שאין המחיצה מתבטלת כלל ע"י הקרישה, אף בזמן שהמים נקרשו, וכך פסק השבות יעקב (ח"ג סי' כח) וביאר שלא חששו לקרישת המים כיון שסופן לימח מעצמם ע"י חום השמש והוי דבר שאינו מתקיים לא חשיב כלל לבטל המחיצה.

ראיה לכך הביא מהמשנה באהלות (פ"ו מ"ה) כיפת הברד והשלג והכפור והגליד לא מביאין ולא חוצצין בפני הטומאה, והטעם פירשו שם הר"ש והר"מ והרע"ב משום שאינם דבר המתקיים ונימוחין מעצמם, וכן הוכיח ממה שאמרו בסוגיין שהשלג הברד הגליד הכפור והמים כולן אין ממעטין בחלון, ופירש רש"י, הואיל ונימוקים מאליהם אין ממעטין.

בענין זה האריכו הרבה אחרונים, ע"ע בחת"ס (או"ח ח"א סי' פט) בשב יעקב (סי' יז) במהרי"א הלוי (ח"ב סי' צד) בספר תקון עירובין (קראקא, מבעל החיי אריה), ועוד.

בספר חושן אהרן (ח"מ שם) כתב שכל פלוגתתם של המחבר והרמ"א הוא רק כשאין דבר הניזוק לעת עתה אבל אי ההיזק הוא במציאות לפנינו גם עשן כל שהוא יודו כו"ע דיכול למחות עיי"ש.

לפי זה כתבו הפוסקים על עישון במקום ציבורי שההיזק הוא במציאות לפנינו, שאסור לעשן אף באופן שאין זה בתדירות.

ובישיבות, ובמקומות מלאכה, נקרא עשן זה כתדיר כי הוא נמצא למעשה ממעשן זה וממעשן אחר רובא דיומא במקום שיש עשן.

ובשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"ב סי' יח) כתב הנה בדבר עישון סיגריות בביהמ"ד וביהכ"נ שלומדים ומתפללים כל חברי הכולל שיש אברכים שאינם יכולים לסבול העשן וגם משמע שקשה לגופן שחולים מזה שהרי כתבו בנוסח הבקשה שאיכא להם צער גדול וכאב ראש ומזיק להבריאות שלהם ואולי מקצר גם את החיים, ולבד כתיבתם ידוע שהוא דבר המזיק להרבה אינשי, וממילא יש לחוש שאיכא גם שיוכלו לחלות גם מהעשן שאחרים מעשנים לא רחוק ממנו ומהעשן אשר נמצא בביהמ"ד, שנשאלתי אם יכולין למונעם מלעשן בביהמ"ד וביהכ"נ.

והנה פשוט וברור שאפילו אם ליכא חשש סכנה וחשש חולי דנפילה למשכב אלא שקשה להם לסבול דמצטערין מזה אסור שם לעשן כי אף רק בגירי ידיה שהוא גרמא ממש כהא להעמיד סולם פחות מד' אמות משוכך נחשב גירי ידיה שמודה גם ר' יוסי בסוגייתנו משום דזמנין בהדי דמנח ליה יתבא בחור ותקפוץ הנמיה ויזיק משום דא"ר טובי בר מתנא גרמא בנזקין אסור. וכהנהו אומני שאמר רב יוסף שאסור להם להקיז דם בקרקע שלהם מחמת שעל ידי הדם אתו עורבי אכלי דמא ומפסדי תמרי ומפורש שם דלא היה הפסד ממש אלא לסתם אינשי לא היה שום הפסד דהוי רוחצין התמרים ואכלי להו ורק לרב יוסף שהיה איסטניס לא היה אוכל תמרים כאלו, וגם לא משמע שהיה רב יוסף נחלה מזה אם היה אוכלם אבל היה לו צער גדול לאוכלם, ומ"מ היה

ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

ובכסף הקדשים (סי' קנו) כתב, שאף בחנות שאין באים לקנות רק ביום יש הטעם משום קול הנכנסים, שכמה אנשים ישינים שינת צהרים בקביעות, וגם לפעמים באים בין השמשות ולפעמים גם בלילה וצריך למכור להם.

ובפתחי חושן (בזיקין פ"ג הערה כה) כתב, שבזמננו אי אפשר למנוע משכנו להפעיל תנור הסקה או מזגן, משום שזה היום מתשמישי דירה, אבל יכול לתבוע שיקטין הרעש עד כמה שאפשר וכל שהוא בגדר רעש מקובל אינו יכול למחות.

אמנם כתב לדון אם רשאי להתקין בבית או באוטו מערכת אזעקה מפני גנבים שלכאורה נראה שמוותר, אלא שיש אומרים ששיכח מאד קלקול ויש רעש ללא סיבה וגורם הטרדה לשכנים, אולם נראה שגם זה אינו סיבה למנוע, משום שאינו צריך לחשוש שמא יתקלקל. עוד כתב שיש להמנע גם מהכרזות ברמקול בשעות הלילה המאוחרות שזה מונע מלישן, ואע"פ שהוא כחצר אחרת ומבואר ברמ"א (ח"מ שם ס"א) שאין יכולים למחות, נראה שמ"מ יש למנוע מזה לכתחילה.

עישון במקום ציבורי

בגמ': רב מרי אמר בקוטר (בבא בתרא כג, א). בסוגיין מבואר על נזק הבא מחמת עשן שיוכל השכן למחות על כך, ושזה אחד מהדברים שלא מועיל בזה אפילו חזקה, והמחבר בשו"ע (ח"מ סי' קנא סל"ז) סובר דלכתחילה מצי לעכב אפילו בעשן שאינו תדיר, והרמ"א סובר דבעשן שאינו תדיר אפי' לכתחילה לא יוכל למחות. והש"ך (ס"ק יט) מכריע לפסוק בזה כהמחבר, והגרע"א (הו"ד בפ"ת שם סק"ז) דעתו כהרמ"א, ועיי"ש בנתיבות המשפט (ס"ק סז) שדעתו נוטה כהש"ך, ולבד מזה הוסיף וכתב, שאפילו אי לא הוי רק מחלוקת הפוסקים, מכל מקום בפלוגתא דרבנותא על המזיק להביא ראיה עיי"ש.

הפעלת מזגן המרעיש לשכנים

בגמ': עושה אדם חנות בצד חנותו של חברו ומרחץ בצד מרחצו של חברו ואינו יכול למחות בידו מפני שיוכל לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי (בבא בתרא כא, ב).

בשו"ת חת"ס (ח"מ סי' צב) נשאל מאת הגאון מה"ר בונם אב"ד מטרסדורף, באחד מהשכנים שרוצה למכור י"ש לאחרים ושכנו מעכב עליו מפני הרבים הנכנסים ויוצאים בחצר המשותף, ודעת הגאון השואל, שאע"פ שאפשר לומר שמה שמבואר בשו"ע (ח"מ סי' קנו ס"ב) שיכולים שכנים לעכב מלפתוח חנות בחצר מחמת קול הנכנסים ויוצאים, זה אינו אלא בזמן הש"ס שהיה דרכם למכור גם בלילה, וכיון שבזמננו אין דרך למכור בלילה אין כאן הטענה שהנכנסים מפריעים את שנתם אם פוסק מלמכור בשעה שבני אדם הולכים לישון.

והוסיף השואל וכתב, שאף שלדעת רוב הפוסקים טענת שינה הוא לאו דוקא אלא יכול למחות מחמת שמרבים עליו את הדרך, מ"מ כתב השואל להסתפק אם יש להתיר לו למכור את הי"ש, מאחר והוא תמהון בעיני העולם שיוכל אדם לעכב על חברו מלהתפרנס במכירה בביתו, משום שמתוך כך יבאו למחות אף במוכרים אחרים, כגון שכן שמוכר בביתו קפה וסוכר, ואפשר שמה שלא נהגו למחות הוא מפני מאורך הגלות בעוה"ר שנתמעטו הדיורים, ואם לא יתעסקו בזה יהיו ח"ו נצרכים לבריות.

אך החת"ס בתשובתו דחה דברי השואל, וביאר שאפילו ביום אין לו מנוחה מחמת בלבול הקול, ואף ישנם קטנים שישנים ביום, ויש פועלים שמשכימים למלאכתם ובאים לקנות בחנות בעוד ליל. ועוד כתב, שאף בזה"ז שפרנסת אנשי ביתו הוא דבר מצוה (כמבואר ברמ"א או"ח סי' רמח ס"ד) מ"מ יש לחלק בין מצוה המוטלת על הכל לבין פרנסה שהיא מצוה מוטלת עליו, ואין שכנו צריך להפסיד משום מצוה שאינה מוטלת עליו.

כל כך ראה, שהתרנגול חייב רק כשהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית, אבל לא כשתקע מחוץ לכוס וההדף נכנס פנימה, אבל יותר מסתבר דנחשב למזיק ממש וחייב לשלם.

אמנם מאחר והישוב מבוסס על שדות חקלאיים, ורצון כל התושבים הוא בריסוס אוירי, דאם לא כן תינזק תבואתם, אי אפשר לחייב את הטייס כיון שהזיק ברשות, וגם בעלי השדות הם עיקרי הישוב, ואולי בכה"ג לא היה לבעל הלול להשאיר את הביצים מבלי לבודדם בשמיכות. וכן מבואר בנתיבות (סימן קנה ס"ק יח) שהקשה, שהרי כל ההרחקות המנויות בפרק לא יחפור, כשתדקק בהם, הרי הם בכלל ד' אבות נזיקין, והשיב דהד' אבות נזיקין אינו חייב עליהן רק כשאפשר להחזיק ברשותו ובשמירה שלא יזיקו, דאז רחמנא חייביה בשמירה וכשלא שמרו חייבין בתשלומין, אבל הני דחשיב בפרק לא יחפור, הוא באופן דכשיתחייב לשלם ההזיק אין אפשרות לו לעשות תשמיש זה ברשותו כלל, ויתבטל תשמיש זה מרשותו כיון דאי אפשר כלל בעשיה ובשמירה, ובביטול רשות לא חייביה רחמנא, עכ"ד.

וא"כ כמו כן בעניננו אולי מוטלת החובה של השמירה על בעל המשק, ואינו דומה למוכה הריפות שאין זה עיקר הישוב אלא אדם פרטי שמכה, ולכן בעניננו אולי פטור. ומ"מ יש על הנהלת הישוב להודיע לבעל הלול קודם הריסוס שידע להתכונן ולשמור על הביצים (חשוקי חמד).

למעשנים לעשן בביהמ"ד ובכ"מ שנמצאים אינשי דלא מעשנים ואומרים שמזיק להם ואף אם רק מצטערים לבד.

טייס שטס נמוך ומהדף נשברו ביצים

בגמ': פאפי יונאה עני והעשיר הוה, בנה אפדנא, הוה הנך עצורי בשיבבותיה דכי הוה דייקי שומשמי, הוה ניידא אפדניה וכו' (בבא בתרא כה, ב).

שאלה. מטוס המרסס את שדות המושב, ולכן הנמיך לטוס, ומחמת ההדף נסדקו ביצים רבים של בעל משק, האם הטייס חייב לשלם מדין אדם המזיק, או שמא לא הוי אלא גרמא ופטור.

תשובה. אמרינן בבבא בתרא דף כה ע"ב פאפי יונאה עני והעשיר הוה, בנה אפדנא, הוה הנך עצורי בשיבבותיה דכי הוה דייקי שומשמי, הוה ניידא אפדניה, אתא לקמיה דרב אשי, א"ל כי הואן בי רב כהנא הוה אמרינן מודי רבי יוסי בגירי דיליה. וכן פסק השו"ע (הר"מ סימן קנה סט"ו) הכותש הריפות, ובעת שמכה מנדנד לחצר חבירו, הרי זה מזיק בחציו, וחייב להרחיק כדי שלא ינדנד, ואם הזיק בעת הנדנד, חייב לשלם שהרי מכוחו בא הנזק.

וכן אמרינן בבבא קמא (דף יח ע"ב) שתרנגול המושיט ראשו לאויר כלי זכוכית, ושברו מחמת הקול, חייב לשלם נזק שלם. אך יתכן שאין משם

אסור להם להקזי מאיסור מזיק.

עוד כתב שהוא עוד גרוע דהא המעשנין עושין מעשה מזיק בידים ממש דהרי עושין בפיהם עשן המזיק להאין מעשנין הנמצאים שם, ואף שאחד המעשן לא היה מזיק כלום דהיה מתבטל העשן בבית גדול כביהמ"ד מ"מ כיון שכל מעשן יודע שיש עוד הרבה מעשנין הרי יודע שעשנו יזיק כבר והוי מזיק בידים. ופשוט שאם היו ב"ד סמוכין דדנין דיני חבלות היו גובין גם ממון דמי שומת הצער ואם נחלה מזה דמי ריפוי אף כשליכא נזק שלא בטל ממלאכתו מצד החולי, וא"כ צריך לידע דל"ד חבלות לקנסות דקנס אף שברור לדינא שאם היו ב"ד סמוכין היו מחייבין קנס פטור עתה בזה"ז לשלם דבלא גמר דין דב"ד סמוכין ליכא חיוב הקנס כלל, אבל חבלות דהוא ממונא הרי חייב בעצם גם בלא עדים דלא יכול לתובעו כלל ואיכא עליו החיוב לשלם אף שאין ב"ד שיכולין לחייבו.

בסיום דבריו כתב, לא הזכרתי במה שכתבו בדבר שגורם זה גם בטול תורה כי זה אינו מוסיף לענין הנידון יותר, וגם אפשר שיאמרו המעשנין דמה שלא יניחום לעשן בביהמ"ד יהיה להם בטול תורה ומאי חזית, אבל הדין ברור ופשוט כדכתבתי שאסור להמעשנין לעשן בביהמ"ד כשנמצא שם אף אחד שאינו מעשן שמצטער מזה אף כשאינו ניזוק ונחלה וכ"ש כשיש לחוש גם לחלות וליזוק מזה אף אם לענין בטול תורה יהיה יותר בטול כשלא יניחו להמעשנים לעשן דבכל אופן אסור

הגאון רבי משה רוטשטיין שליט"א, מרבני בית ההוראה 'באר ישראל' בשיחת הכנה לשבת ממעלת לימוד אור החיים

הרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע

בעמח"ס "לקט עני"

ו' תמוז תרפ"ה

ולרוץ לבית מדרשו של אדמו"ר זצ"ל, וכבר עמד אדמו"ר זצ"ל הכן להתפלל. וספרתי לפניו את הדבור הקדוש הנ"ל ונהנה מזה, ואמר לי שהוא ז"ל אמר רעיון זה של סיועת הצדיק מסברא דנפשיה בנסעו פעם לסדיגורא אל רבו הקדוש מה"ר אברהם יעקב זצללה"ה, והיה לו נסיעה קשה מאד, ובבואו לפני רבו הקדוש [מסדיגורא] הנ"ל אמר לו: לבי אומר לי שלולא שרבינו היה מסייעני לא הייתי יכול לבוא כעת הלום! ואמר לי אדמו"ר, והכרתי שתופס דבר זה לאמת.

(ספיר ויהלום פר' יתרו פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי משה מקאסוב בעמח"ס "לקט עני" נולד בסביבות שנת תרט"ו לאביו הרה"ק רבי יעקב שמשון מקאסוב בנו הגדול של הרה"ק התורת חיים מקאסוב זי"ע.

אביו הרה"ק התבטא עליו כבר בצעירותו שהוא יהיה מושיעו של ישראל. הרה"ק רבי יהושע מבעלזא העיד עליו נשמה כזו לא היתה בעולם זה ארבע מאות שנה. אחרי הסתלקות אביו הק' בשנת תר"מ עלה למלא את מקומו. נודע בהסתרת הליכותיו בהכנתו ובמעלותיו הרבות, וגם מקורביו לא עמדו מעולם על סודו. רבים היו דורשי עצת חכמתו, ושמעו יצא כבעל מופת, בקי היה גם בחכמת התכונה ברפואה ובחכמות שונות. אחד מגדולי חסידיו הגה"צ רבי דוד שפערבער אבד"ק בראשוב, העיד על רבו שהיה בעל רוח הקודש בגלוי, ובקוראו קוויטל שהוגש לו ידע כל מה שנעשה באותו אדם.

נח נפשיה דרב ביום ו' בתמוז תרפ"ה, לאחר מ"ה שנות הנהגת עדתו, וארונו הוטמן באוהל אבותיו הק' בקאסוב.

השאר אחריו ברכה רבה בספריו 'לקט עני' 'אזור האמונה' 'ספר הצוואה' ו'הגיון לבבי'.

רבה של בראשוב בנסיעה לבעל ה'לקט עני' לחג השבועות

וכך כתב הגאון רבי דוד שפרבר זצ"ל, רבה של בראשוב ובעל 'אפרקסתא דעניא', בספרו 'מכתם לדוד' על התורה: שמעתי בימי עלומי, מפה קדשו של אדמו"ר בעל אמרי יוסף [מספינקא] זצ"ל בשם רב שר שלום מבעלזא זצוק"ל, דלא יתכן לומר שיתרו גר צדק היה מבקש כבוד שיצא משה רבינו ע"ה לקראתו. אלא הכוונה היא, דהנה מי שרוצה לנסוע לקבל פני צדיק אמיתי, מזמין לו הס"מ מניעות קשות, ולולא שהצדיק מרגיש זה בביתו ומסייע לו במחשבתו הקדושה, לא היה יכול להגיע למחוז חפצו. ויתרו שנסע לקבל פני משה רבינו ע"ה אירעו לו סיבות גדולות שעמדו לשטן על דרכו דרך הקודש. ובחכמתו הבין שצריך סייעתא מצד משה רבינו ע"ה שיצא לקראתו במחשבתו הקדושה. לזה שלח אליו שליח לאמור: אם אין אתה יוצא בניני' למשכני אחריך שאיני ראו לזה, 'צא בגין' וכו'... נאמנה עלינו מסורת הגה"ק בעל 'אמרי יוסף' זצ"ל דהוי דייק וגריס בכל מה שקיבל מרבותיו הקדושים נ"ע.

ולאחר איזה זמן, בנסעי על חג השבועות אל אדמו"ר בעל 'לקט עני' זצוק"ל מקאסוב, והיה לי ולחבריי נסיעה קשה בערב יום טוב. וכמעט שלא נואשנו להגיע על יום טוב לקאסוב. כי על אם הדרך מקאלאמע התעקשו הסוסים לבלתי ללכת, אף שהיו בריאים וחזקים, ולא הועילו כל ההכאות. ואחר כך עזרנו השי"ת והתחילו לרוץ ובאנו לקאסוב, ולא היה זמן רק להחליף שמלותי

בסימן טוב ובמזל טוב

מהרי יהודה ומהיכלי התורה נרימה כוס לברכת ידידים
עת נשמע קול רננים, ומזלא טבא נשפע ממרומים
מתכבדים הננו בזה לשגר ברכת מזל טוב נאמנה קדם
למעלת ידידנו ומכובדנו היקרים והנעלים
באי בית מקדש מעט "באר ישראל"

לנישואי הבן

הרה"ג ר' יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א
לרגל נישואי בנו הרב מנחם מנדל הי"ו

הרה"ג ר' פינחס פומרנץ שליט"א
לרגל נישואי בנו הרב יעקב דוב הי"ו

לנישואי הבת

הרה"ג ר' יצחק מאיר כהן שליט"א
לרגל נישואי בתו
עב"ג החתן הרב נפתלי בורנשטיין הי"ו

לאירוסי הבת

הרה"ג ר' מרדכי דוד ברנדסדורפר שליט"א

לרגל הכנסת ספר תורה

הרה"ג ר' חיים זייבלד שליט"א

יזכו לראות נחת ושמחה לאורך ימים ושנים טובות
מתוך אושר וכבוד, בריות גופא ונהורא מעליא

הרה"ק רבי שמחה בונם אלטר מגור זי"ע

בעמח"ס "לב שמחה"

ז' תמוז תשנ"ב

החידוש בביאור ברכת משה רבינו

בתקופה שקדמה לביצוע הניתוח אצל הרה"ק בעל 'ויחי יוסף' מפאפא זיע"א, אחרי שהרופאים קבעו את האבחנה של מצבו והצביעו על ההכרח לנתחו, החליט הרה"ק לנסות מקודם עוד נסיון אחד, אולי ימצא מזור למכאוביו כשירחץ במים המינרליים של ים המלח בארץ ישראל. הוא הגיע לשם כך לעיר הנופש ערד, הסמוכה לים המלח, שם כבר שהה בעבר כמה פעמים והרגיש הטבה למיחושיו. בבואו עם מלוויו התעורר קושי מסוים להשיג בעיר אכסניה מתאימה עבורו.

בפעמים הקודמות שביקר שם היו שוכרים למענו דירה מרווחת שנמצאה בקומה עליונה אך הפעם בגלל יסוריו לא היה מסוגל לעלות במדרגות כלל, ומשום מה לא השיגה ידם בשום אופן לשכור דירה בקומת קרקע. הדבר נודע להרה"ק ה'לב שמחה' מגור זיע"א, אשר אחד מאנשיו שהיה בעל וילה פרטית בערד העמיד אותה לרשותו והוא נאות בשמחה להעמיד את הוילה לצרכיו של הרה"ק מפאפא, בעוד הוא עצמו שנהג לשהות בעיר ערד ימים רבים בשנה עוזב את הוילה ושוכר לו דירה רגילה באשר ימצאו. הלב שמחה סיפר ששמע אחיו הרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א שהפליג בשבחו של ה'ויחי יוסף' והגדיר אותו כחד מקמאי.

באותה שבת ששהה בערד וערך את שולחנותיו, הגיע ה'לב שמחה' להיות נוכח בסעודה שלישית והאזין לדברי תורתו, ובשנים מאוחרות אף אמר שעדיין זוכר בכיור את הדברי תורה ששמע אז מפה קדשו.

הדבר היה בשבת קודש, פרשת דברים, והלב שמחה אמר אז להויחי יוסף במהלך הסעודה שחידש ביאור בברכת משה רבינו ע"ה (דברים א י"א): 'ה' אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּה הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב. ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסְף עֲלֵיכֶם כֶּסֶם אֶלְפֵי פְעֻמִּים וַיִּבְרַךְ אֶתְכֶם פְּאֶשֶׁר דָּבַר לְכֶם, שהיא כעין הסיפור מאותו חכם שהמציא משחק השח והגישו דורון למלך. רצה המלך לגמול לו שכרו ושאל, מה אתן לך. השיבו הלה: לא תתן לי מאומה כי אם חיטה אחת על משבצת ראשונה מן השח, וכפול ממנה בשנית, וכן הלאה עד גמירא. ובתחילה שחק המלך עליו, מפני מה לא ביקש רק כזו מילתא זוטרתא, אך כשהחלו למנות החיטים הכיר שמדובר באוצרות לא ימנו. כמו כן ברכת 'אלף פעמים' היינו אלף הכפלות, לכפול המספר עצמו אחר המספר שקדם לו, ב' כפול ב', ד' ב', ט"ז ב"ט וכו' עד אלף הכפלות, והוא מספר שאין ערוך לו ודפח"ח (מפי הגאון רבי נתן גשטטר זצ"ל שהיה נוכח בסעודה זו).

(ספיר ויהלום פר' דברים תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבי שמחה בונם, להוליקה ולהנהיגה, להאיר להם את הדרך. והוא, בשנתו השמונים הוא עומד, אינו חפץ בהנהגה, שנים רבות כל כך נסתה הוא מעין כל, אך הלא עדת ה' צריכה רועה, והוא נעתר ומ קבל על עצמו את ההנהגה.

החל משעה זו, הפשיל הרבי במידת מה את המסוה אשר עטה כל הימים. או אז נתוודע העולם אל 'אור עולם' המתהלך בקרבו שנים רבות כל כך, ושבייליו במים רבים, ועקבותיו לא נודעו. שפת פיו קצרה היתה, מדודה וחוחכת, אך תביעותיו נוקבות ויורדות עד השיטין. עיקר משנתו נסובה סביב ציר אחד מרכזי, הדבקות בהש"ת.

כל ערכי עבודת ה' נתקדשו במשנתו למען געת בתכלית האדם, אשר היא 'שוית' ה' לנגדי תמיד. ---

ובד בבד, לבם של ישראל היה. 'אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו' כפשוטו, הן ברוחניות והן בגשמיות. נודעת היא גאולתו את תלמודה של ארץ ישראל בתקנתו ללימוד הירושלמי. צור חלמיש נהנה במלחמותיו למען כבוד שמים, ומאידך רך כקנה הוא לכל נער ואיש.

נודע כפועל ישועות בקרב הארץ אשר דברו לא ישוב ריקם, וראש וראשון בתקנותיו למען כלל בני ישראל הכורעים תחת נטל מצוקות פרנסתם ודיווריהם, ובעקבותיו באו רבים וטובים.

בשנותיו האחרונות 'אכן חליינו הוא נשא ומכאובנו סבלם --- והוא מחולל מפשענו מדכא מעונותינו, מוסר שלומנו עליו ובחברתו נרפא לנו' (ישעיה נג ד-ה). וביום הרביעי, ז' לחודש תמוז שנת תשנ"ב, דבק ה'לב שמחה' במקור חייו והוא בן תשעים. ('נזר התורה' כסליו תשס"ג)

במוצאי יום אחרון של פסח, כ"ג לחודש ניסן שנת תרנ"ח, נולד בעיירה גור בן להגה"ק רבי אברהם מרדכי, לימים כ"ק אדמו"ר בעל ה'אמרי אמת' מגור ולאמו הצדקנית מרת חיה ראדה יהודית.

בהוראת סבו הגדול נקרא שמו בישראל 'שמחה בונם', על שמו של הרבי רבי שמחה בונם מפרשיסחא זצלה"ה. רבות משמעות היו דבריו של אביו ה'אמרי אמת': 'אכן, מה חפץ הייתי שיהיה לי רבי ר' בונם בבית', ויהי לפלא. בשלחן סעודת המילה אשר ערך ה'שפת אמת' במוצאי יום השמיני בליל שבת קודש פרשת תזריע תרנ"ח אמר: אבל מי שיש לו כח למעלה מן השמים, כמו שנאמר באברהם הבט נא השמימה וכו' הוא יכול להמשיך דרך חדש לעולם.

בבית סבו הקדוש ה'שפת אמת' עמדה עריסתו, אשר הקריץ עליו מהודו עד יום הסתלקותו בדמי ימיו ורבינו אך בן שבע שנים. על כסאו ישב אביו הגדול רבי אברהם מרדכי בעל ה'אמרי אמת' אשר היה למנהיגו של דור ההפוכות במשך ארבעים ושתים שנה. תקופה סוערת בדברי ימי עם ישראל והוא המנהיג, מנווט ספינת הדור הלוחם על קדשי בני ישראל.

עוד בהיותו רך בשנים בא בקשרי שידוכין עם בת דודו אחי אביו רבי נחמיה אלטר, בנו השלישי של ה'שפת אמת': מרת יוטא הענא, אשר נכדה היתה לבית קוצק וראדזימין, היא אשר עמדה לצידו במשך שבעים שנה.

בראש חודש ניסן שנת תרע"א סמוך ליום בר-המצוה שלו נכתבו התנאים. אך מפאת המלחמה העולמית הראשונה התקיימו נישואיו רק ארבע וחצי שנים אחר-כך, בראש חודש אלול שנת תרע"ה, בעיר ווארשא.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, פעל רבות לחץ את אביו הרבי מאדמת פולין הבוערת. ואכן, בשעת הכושר האחרונה ממש הצליח ה'אמרי אמת' זצלה"ה לצאת את ארץ הדמים בלויית קומץ מלויים. כך - בחסדי ה' - הונחה התשתית לשיקום והתחדשות, משם הנצה הפריחה הגדולה בשנים יבואו.

עם הסתלקותו של בעל ה'אמרי אמת', קיבל לידי אחיו הקדוש בעל ה'בית ישראל' זצלה"ה את שרביט ההנהגה. ורבי שמחה בונם אחיו הקרוב מתקשר אליו בלב ונפש, כפוף הוא אליו כחסיד מן השורה, בהצנע לכת ובביטול גמור. - ואחיו הרבי מפליא בגדולתו, מזהיר את סובביו כי ישמרו עליו מכל משמר, אומר: 'הוא מסתובב כאן אך מתהלך בשמים'. סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

עשרים ותשע שנים נהג ה'בית ישראל' זצלה"ה את ממלכת עם ה', וביום ב' באדר שנת תשל"ז הוכתה העדה ורבי שמחה בונם בראשם שבר גדול. המורה והמדריך הגדול נאסף לגני מרומים. העדה הגדולה, שבורה ורצוצה נשאה עיניה אל

הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע

בעל "אמרי נועם" ח' תמוז תרל"ז

אמרי נועם

על ברכים ידושי האגדה

הלך שני

ברוך נולדו לו פאד פאקל'ס זילפס ונפאט אונס זאא פאך
קאדעס וקראטס זינס האאן הקדוש לו רייז תולדו לו בן בקוש
זיה בארי' דחורוין זאקל אפיק דזיקוב :

קראקא

הרמל
לפך
ענת
כל היום עשה סודו יאמרו לו יאמרו לו
יובל לזמן פאקס עונת ופאקס עז
היפס מלשח וזיבוב
זכר וזיבוב אפיק זיבוב
ב פ"א ב"ר ז

לבורא כל עולמים, על בשורת הבנים שכבר התקיימה, ועל בשורת הזיווג שעוד תתקיים. ואכן, ראה ה' בעניינינו, ובני הראשון התארס! בעוד אנחנו מהללים ומשבחים, ונכנסים להכנות לחתונה בקצב מוגבר, ברינה ובהודיה, אני שם לב להארת פנים נפלאה, ממש גילוי שמימי; להראותני, כי בכל הימים עד עתה היה הקב"ה עמנו ולא עזבנו לרגע אחד: תאריך החתונה נקבע, לא פחות ולא יותר, ליום היארצייט של בעל האמרי נועם, רבי מאיר בן רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע! ובאיזה שבוע? בשבוע שקוראים בו בפרשת חוקת, "אז ישיר ישראל: 'עלי באר ענו לה'". (גליון השגחה פרטית פר' מטו"מ תשפ"ג)

הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע נולד בשנת תקע"ט לאביו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע. כאשר היה רבי אליעזר אצל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע, אמר לו: סע לבינתך ויהיה לך בן וקראת את שמו "מאיר", כי הוא יהיה "מאיר עיני חכמים" ו"מאיר לארץ ולדירים". מילדותו היה חד וחריף, עילוי ממש. זכה להתחנך על ברכי זקנו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ. אביו הצדיק היה מתפאר בו: "הגאון שלי". וגם זקנו הרה"ק מראפשיץ היה נהנה לשמוע ממנו את חידודיו. דלה ממימיהם של דודו הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ והרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע. אביו הק' מינהו למרא דאתרא בדזיקוב. שמו יצא לתהילה וגדולי תורה הריצו אליו שאלות בהלכה, חלקם הודפסו בשו"ת אמרי נועם. בשנת תרכ"א עלה למלא מקום אביו בהנהגת העדה, ורבים נהרו לאורו. התלכדו בו יחידו גאונות וצדקות, כי היה גאון בנגלה בחריפות ובקיאות, וצדיק וקדוש, ערום ביראה וחכם בחכמת האמת. בשנת תרל"ז נחלש ונסע לעיירת המרפא קארלסבאד, שם נסתלק ביום ח' בתמוז. ארונו הובא לדזיקוב ושם מנוחתו כבוד. השאיר אחריו את דברי תורתו בספה"ק אמרי נועם עה"ת והמועדים ושו"ת.

הוארט של מרן האמרי נועם שחזק את היהודי - וההשגחה השמיימית

מספר יהודי מארה"ב: היו לי שני בנים בשידוכים. עברנו איתם כמה שנים של המתנה ארוכה, רצופת אכזבות, עליות ומורדות. פעם אחר פעם אספנו את שברי התקווה, והתחזקנו בצפייה לישועה. מה שהחזיק אותי במיוחד, היה ווארט נפלא מהרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע, בעל האמרי נועם. בפרשת חוקת על הפסוק "עלי באר ענו לה", הוא מביא את המסורה, כי הפעם הנוספת בתנ"ך שבה מופיעה המילה 'ענו' היא 'ענו לה' בתוך (תהלים קמו, ז). כאן הוא מדבר על העניין, שיש פעמים שהקב"ה מקיים "טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע". בפסוק זה נראה שיש סתירה: מתי הקב"ה עונה, לפני שמתפללים, או בשעה שמתפללים? והתשובה היא, שיש פעמים שבקשה בתפילה אינה נענית, כי המקטרגים מפריעים לה לעלות. אבל כאשר יהודי משבח לבורא עולם, ומטמין את הבקשה בתוך השבח, אזי מתקיים בו "עוד הם מדברים ואני אשמע". לדוגמה, כשאדם אומר "בורא רפואות" - הוא מושך רפואה. הווארט הזה ליווה אותי כל השנים. הייתי מודה לקב"ה על שנתן לי בנים, ועל כל המעלות שבהן חנן אותם. שוב ושוב הבעתי את בטחוני, כי מי שנתן את הבנים, ישלח להם את זיווגם. וכך הודיתי, שיבחתי ושירתי השכם והערב

בסימן טוב ובמזל טוב

מהרי יהודה ומהיכלי התורה נרימה כוס לברכת ידידים
עת נשמע קול רננים, ומזלא טבא נשפע ממרומים
מתכבדים הננו בזה לשגר ברכת מזל טוב נאמנה קדם
למעלת ידידנו ומכובדנו היקרים והנעלים

לנישואי הבן

הרה"ג ר' יהודה ליב מרגליות שליט"א
לרגל נישואי בנו הרב מנחם מנדל הי"ו

לנישואי הבת

הרה"ג ר' דוד הכהן גבירצמן שליט"א
לרגל נישואי בתו
עב"ג החתן הרב נחמן ישראל הרמתי הי"ו

הרה"ג ר' יצחק נפחא שליט"א
לרגל נישואי בתו
עב"ג החתן הרב אריאל פרידמן הי"ו

יזכו לראות נחת ושמחה לאורך ימים ושנים טובות
מתוך אושר וכבוד, בריות גופא ונהורא מעליא

זכרון

הרה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זי"ע אבדק"ק קלויזנבורג בעל 'דברי יציב' ו'שפע חיים' ט' תמוז תשנ"ד

עלה בסערה השמימה בליל שב"ק פ' חקת ט'
תמוז תשנ"ד לפ"ק.

ישן שלשה ימים בשביל להיות ער לילה אחת!!

שח הרה"ק ה'שפע חיים' מצאנו זי"ע:
כ"ק אאמו"ר הרה"ק רבי צבי הירש מרודניק זי"ע היה מספר באריכות, מאברך אחד שלאחר נשואיו רצה להראות לאשתו כי הוא מבני העליה, והודיע לה, כי השבוע הוא עומד להיות ער בליל שישי.
והוא היה רגיל ללכת לישון בשעה 11, ולהשכים בשעה 5 לפנות בוקר, אולם ביום שלפני כן אמרה לו זוגתו, שהיות ואתה עומד להיות ער כל הלילה, מן הראוי כי הלילה תלך לישון בשעה 9:00, ובבוקר אל תשכים כ"כ, אלא תישן עד שעת 8:00.

לה' הפרו תורתך' אזי הקדיש שעות ארוכות מדי יום ביומו בכדי לבנות מחדש את היהדות, וגם כשאנשים מתוכינו רדפוהו ברדיפות איזמות וכו', המשיך בעבודת הקודש ללא חת, והצליח להקים מחדש בארה"ב את היהדות החרדית בכלל ואת החסידות בפרט.

ורק אחרי ראות רבינו זי"ע שהשיבות ות"ת עומדים על מכונם, רק אז הגשים את משאת נפשו, ונסע לראשונה לארץ הקודש, ובהמשך גם בנה קריות צאנו באה"ק ואף עלה להתגורר בה, ועד סוף ימיו, עבד את בוראו מעבר לכוחות אנושיים, ויגע בתוה"ק

מתוך יסורים, ובעבודת הלב זו תפילה בהשתפכות הנפש באופן שלא נראה דוגמתו, אמר תמידים כסדרם שיעורים בכל מקצועות התורה, וענה אלפי תשובות להלכה, שחלקן הגדול נאבד בשואה, ומקצתם נדפס בשו"ת 'דברי יציב'.

ודרש בכל שב"ק בפלפול באגדה ובחסידות, וביותר בעת רעוא דרעוין שעורר את כלל ישראל בחובתם כלפי שמיא, וכלפי שמיא המליץ תמיד אך טוב על ישראל, ודאג תמיד לכלל ישראל והקים מפעלים למען הכלל, כגון מפעל הש"ס ומרכז רפואי צאנו ועוד, וכל ימי חייו מסר נפשו עבור כלל ישראל ועבור כבוד שמים.

רביה"ק נולד לאביו הרה"ק רבי צבי הירש מרודניק זי"ע בנו של הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע, בשנת תרס"ד.

מילדותו עבד את בוראו באופן נפלא עד למאוד, נידד שינה מעיניו ועסק בתורה יומם ולילה, ושפך לבו בתפלות ותחנונים בבכיות נוראות והשתפכות הנפש כבר מקטנות, והתפרסם עוד בצעירותו כעילוי וכפלא בגאונותו ובעבודתו, וקיבל בבחרותו הורמא דרבנן מגדולי עולם כהגאון האדיר ר' מאיר אריק מטורנא זי"ע שלמרות זקנותו ליווה את רבינו בצאתו מעמו למרות שהיה עדיין בחור צעיר, והרה"ק מראדמישלא זי"ע, שאף התבטא שאם העולם יזכה נראה 'דברי חיים שני'.

ובהגיע עת דודים נלקח לחתן אצל הרה"ק בעל העצי חיים מסיגעט זי"ע, וכיהן כרבה של הקהילה החסידית בקלויזנבורג ומצודתו פרושה על עיר הולדתו רודניק.

אחרי החורבן הנורא שנעקדו ונשחטו על קידוש השם, רובו של היהודים הנאמנים לה' ולתורתו, ובתוכם אלפי צדיקים ורבנים הי"ד, וגם אשת רבינו בזי"ר ואחד עשר ילדיו הי"ד, על ידי העמלקים הגרמנים ועוזריהם.

רבינו הגה"ק מצאנו מיד בגמר השואה הנוראה, בעודו על אדמת גרמניה הארורה, שינס מתניו, והסתובב במחנות העקורים ממחנה למחנה, בקריאת קודש, מי לה' אלי, והחזיר למקור מחצבתם אלפי יהודים, והקים ישיבות ובתי חינוך לבנות, ומטבחים כשרים ודאג להם כאב לבניו ולבנותיו, וגם השיא בעצמו חלק גדול מהם כשהוא עומד מצד החתן ומצד הכלה, והיה שם כוחות אדירים לשכנע אנשים לחזור להתנהגותם כימי קדם, ושלא ח"ו יתיאשו מחיי תורה ומצוות, וכשהיה צריך להחליט אם לעלות לארץ הקודש או לנסוע לגור בארה"ב, אזי עם כל געגועיו לארץ הקודש, הדבר שעמד מול עיניו היה רק טובת אלפי בניו ובנותיו שהיה להם לאב ואם גם יחד, וכשראה שרובם הגדול אינם מקבלים אישורי כניסה לארץ ישראל, ולכן נוסעים לארה"ב ונצרכים לו שם, נסע עמהם יחד לארה"ב והקים שם את הישיבה החסידית הראשונה לשארית הפליטה, ואת התלמוד תורה החסידי הראשון על אדמת ארה"ב, ורק אז נישא בשנית בעצמו להרבנית בת הגה"ק מנייטרא זי"ע, ועם שכל מאויו היו תמיד רק לעסוק בתורה ובתפילה הרי כשהיה 'עת לעשות

לאחר התפילה ואכילת פת שחרית, יעצה לו ללכת לנוח מעט כדי שיוכל להיות ער כל הלילה, והסכים לעצתה, וישן עד שעת המנוחה, וכל הבית היה כמרקחה, האשה וחמיו וכו' שהזירו את כל בני הבית לשמור על השקט, כדי שלא להפריע את מנוחתו שיוכל לעמוד במשימה שקיבל על עצמו להיות נעור בליל שישי.

וכן בשובו מתפילת ערבית יעצו לו לנוח עכ"פ שעתיים, שיוכל ללמוד במנוחה, ועשה כן.

ואז בשעה י"א, קם ממשכבו והתהלך הלך ושוב, ואמר ברכת התורה בהתלהבות עצומה, ועשה עוד הכנות מסוימות ללימוד, ובשעה אחת הגיעה השעה המיוחלת ופתח את הגמרא ולמד בקול רם עד לשעה ד' ומחצה.

ואז נכנסה אליו זוגתו ואמרה לו, הרי היית ער כל הלילה, אולי כדאי שתלך לישון מעט, ושמע לקולה וישן עד שעה י', ואיחר את זמן קרי"ש, שהרי אנוס היה, ואז הלך גם אחר הצהריים לנוח, ובלילה הלך לישון מוקדם יותר.

ונמצא כי ישן שלשה ימים בשביל להיות ער לילה אחת!!

ואאמו"ר זי"ע היה מספר סיפור זה באריכות יתירה, להראות איו שבני"א מטעים עצמם. (שפע חיים כי תצא תשכ"ב)

קו 'מחברים' לשאלות בהלכה 02-803-9999

תשובות בהלכה מפי הרבנים הגאונים שליט"א

הרב יצחק אברהמוביץ | הרב יצחק מאיר אדלר | הרב אברהם מרדכי ארשר | הרב פנחס בלוי | הרב ישראל ברלינר | הרב אהרן מרדכי גרין | הרב שבח זיידוביץ | הרב ישראל הורנצ'יק | הרב ברוך וידיסלבסקי | הרב ישראל זילברברג | הרב שאול משה טיטלבוים | הרב אברהם מרדכי לוינגר | הרב יחיאל מיכל לנדאו | הרב יחיאל רבינוביץ | הרב רפאל יצחק רוזמרין | הרב שלמה חיים רוזמרין | הרב משה רוטשטיין | הרב שמעון רוסק | הרב ישראל שאהן | הרב אברהם יהודה שטיין | הרב שמואל יוסף שטיינברג | הרב יוסף מרדכי שלמון

זכרון

הרה"ק רבי שלמה לייב ויינשלוים זיע"א מטיטשין

'תמוז תרפ"ז

ולהשפיע חסדים טובים לישראל. מופלאה ונשגבה היתה דרכי הנהגתו בעת התפילה, שהיתה במסירות נפש ובהתלהבות אש קודש.

כשנתיים טרם הסתלקותו חלה במכה מסוכנת, אשר פקודת הרופאים היתה חזקה עליו לנוח על משכבו, כאשר רגלו חבושה בתחבושת, אך בהגיע זמן תפילה בערה כמו אש בקרבו, וכארי התגבר וקם ממטתו, והתפלל בהתלהבות נוראה עד שכל עצמותיו תאמרנה, דפק ורקע ברגליו כאלו לא חלה, ולא הרגיש שום מחלה.

השאיר אחריו את ספרו 'הכנת לב לתפילה', ועוד ספרים בכתב יד על עניני ביטחון וקדושת שמו יתברך, שנאבדו במהלך השנים. אחר הסתלקותו נכתבו תולדותיו בספרים 'ברכה שלמה', 'ותולדות מהרש"ל', שנדפס בעותקים בודדים קודם המלחמה, וכיום כמעט ואינו בנמצא, חלקו השני עדיין בכתב יד. (ברכה שלמה, עלים לתרופה)

אורו של רבי שלמה לייב זרח בשבת קודש לסדר 'כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה' (נח), ראש חודש מרחשון תר"ט, בעיר בלענדוב, בבית אביו הצדיק רבי זאב וואלף זצ"ל.

ויהי לשמונת ימים, בליל שב"ק לסדר 'והיה תמים' (לך לך), ליל ה'וואך- נאכט', ישב רבי זאב וואלף, וחשב בדעתו איזה שם לתת לרך הנולד. תוך כדי מחשבה נרדם, והנה בחלומו מתגלה אליו דודו הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא, וציוה עליו לקרוא לבנו על שמו.

מנעוריו מסר נפשו ומאודו בעד ה' עמו ותורתו, כאשר נחקק על מצבתו. ואכן, הוריו העידו לימים, כי מנעוריו התנכר לקדוש ה', וכל רואיו הכירו כי יאיר עולם בצדקתו, כי היה קדוש מרחם ועובד ה' משחר טל ילדותו. (ברכה שלמה)

בימי ילדותו, היה מוכר את חלק הבשר שקיבל מהוריו בכל יום, במטרה לרכוש בהם נרות, להאיר את החושך בלילות בעת לימודו בתורה. בבחורותו נסע ללמוד תורה מפי הרה"ק רבי חיים אורי מרישא זצ"ל, אשר העיד עליו, שכל מחשבתו ומגמתו לקיים 'ולדבקה בו'.

רבו זה הכניסו אל היכל החסידות, ולקחו עמו בנסיעתו לרבו הרה"ק רבי חיים מצאנז. רבינו ראה כי טוב, ונשאר במחיצתו עד שהרבי מצאנז אירסו עם בת רבי חיים יהודה גינצברג ז"ל. כן הסתופף בצל בנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא, גם היה מתלמידי הרה"ק רבי יעקב משה מקמארנא, ואף נסע לבלעזא, לבאבוב, לגורליץ ולבלאזוב, ולעוד צדיקים.

את חכמת הנסתר למד מפי המקובל רבי מנחם מנדל מבוריסלאב זצ"ל, בעל 'סמוכים לעולם', שהיה תלמידו של הרה"ק מקמארנא. רבינו אף אסף חיבור מיוחד בשם 'מדרש ילמדנו', ובו מכתבים בעניני קבלה שכתב אליו רבו זה.

לאחר נישואיו ישב סמוך לשולחן חותנו, וחי חיי צער ודוחק, מאחר שכל ימיו הוקדשו לתורה ולעבודה. כאשר עוללו רעבו לחם, נאלצה אשתו לנסוע לבלענדוב, שם ישבה בבית חמיה, אבי רבינו, ואילו בעלה הקדוש נשאר עוד כמה שנים בצאנז, באהלה של תורה וחסידות.

לאחר כמה שנים עבר גם רבינו לבלענדוב, שם עסק מעט בסחורה, בכדי להקל קצת מהעול

הכבד שנשא אביו שפירנס עד אז את כל משפחתו. אך לימים כאשר הכיר האב ביותר בפרשת גדולת בנו, ונוכח לראות כי לא איש פשוט הוא, ציווה שיפסיק מעבודתו, ומעתה יעסוק אך ורק בתורה ובעבודה, והוא ידאג לפרנסתו ופרנסת בני ביתו.

אולם רבינו לא חפץ להשליך את יהבו על אביו, ועל כן עבר לעיר טיטשין, בה נעשה מלמד ולמד עם שמונה בחורים, כשמטבעה נטל שכר לימוד, ועם השמיני למד בחינם, שלא תהיה עבודתו אך בשביל בצע כסף.

בפקודת רבו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א, פתח את בית מדרשו בטיטשין, והחל לנהוג באדמו"רות, כשהמונים משחרים לפתח ונושעים אצלו בישועות ורפואות. מאותו היום היה ביתו כתל תלפיות, מקום שכל פיות פונים אליו על כל צרה וצוקה, למען יתפלל עליהם ויחיו.

נהרו אליו מכל אפסי ארץ לעורר רחמים עליהם, עליו נאמר (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', באשר דבריו לא שבו ריקם, אם כי רצו לעטרו בזוהבים הרבה, לא היה מתרצה ברצי כסף, כי מאס בהבלי הזמן, וכל מגמתו היתה לקדש השם

על כל אדם לשאוף להגיע בתפילה לדרגת הנביאה

מרגלא הוי בפומיה, שדרכו של מרן המחבר בשולחן ערוך, לכתוב רק פסקי הלכות, ואם כתב בהלכות תפילה (סי' צח), 'חסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם, עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה, משמע שעל כל אדם לשאוף להגיע למדרגה זו.

אכן, כבר בימי חורפו הוה עובדה, ובהגיע רבינו לקריאת שמע, ואמר בהתלהבות גדולה כדרכו 'שמע ישראל' וגו', נפל על הארץ מתעלף, ורק בקושי רב הצליחו להחיות אותו.

על עבודת התפילה אף חיבר ספר בשם 'הכנת לב לתפילה', 'כדי ללמד לעצמי ולהזכיר לאחרים תנאי העבודה שלימה, ללקוט מספרים הקדושים ומתלמידי הבעל שם טוב הקדוש המפורסמים, עצות ותחבולות בעבודת ה' זו תפלה, להלהיב ליבות בני ישראל, כי יבינו וידעו היטב עד היכן הדברים מגיעים'.

(אוצר פניני החסידות)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

זכרון

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

שר בית הזוהר
י"א תמוז תקצ"א

מנהגו להושיב את החתן בראש - בקרן זוית של השולחן

הרה"ק רבי חיים אלעזר ממונקאטש זיע"א כותב בספרו 'דברי תורה' (מהדורה קמא, אות ז) מה ששמע מהרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א בעל 'דברי יחזקאל' בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א בעל 'עטרת צבי' בעניין מה שמצינו שאמרו חז"ל בסוף מו"ק (כח:): מניין לחתן שמיסב בראש, שנאמר (ישעיה סא י) 'פָּחַתָּן יִכְהֶן פָּאָר', מה כהן בראש אף חתן בראש, שהיה דרכו להושיב את החתן בסעודת השבע ברכות בראש בקרן זוית למעלה של השלחן, יען כי הקרן זוית היינו מחבר שני הצדדים יחדיו, וכן הוא הבחינה יחוד וחבור חתן וכלה.

וידוע כי דבריהם הקדושים עמקו מני ים ומרמזים ביחודים עליונים. וכתב שם לבאר כי 'צד' עולה בגימטריא 'מזל טוב', ולכן נהוג אצל בני ישראל לומר ברכת 'מזל טוב' בכל התחלת עניין שזקוקים לו לברכה ולהצלחה. אמנם מבואר בספרי הקבלה שכל הישועות באים מצירוף של שני מזלות, ולכן צריכים שיהיה שתי פעמים צד, וזהו 'צד החתן וצד הכלה', ולכן היה דרכו להושיב את החתן בקרן זוית, חיבור של שני הצדדים, בכדי שיהיה שתי פעמים 'מזל טוב'.

(ספיר ויהלום פר' קרח פ"ב - להגה"ר ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבינו "שר בית הזוהר" הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע נולד בשנת תקכ"ג בעיר סאמבור, לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע מתלמידי הרה"ק ר' אלימלך זיע"א, אך לא נהג ברבנות, ולאמו הצדיקת מרת הינדא ע"ה.

כבר מילדותו ניכר עליו כי לגדולות נוצר, דרכו בקודש היה ללמוד ז' דפים גמרא בכל יום וחזר עליהם ז' פעמים, נמצא למד את הש"ס ז' פעמים בכל שנה.

ר' הירש למד אצל הגאון ר' יצחק חריף אב"ד סאמבור זצ"ל, ואח"כ נסע להסתופף אצל החוזה מלובלין זי"ע, ונעשה לתלמידו המובהק. ידוע ומפורסם שר' הירש עסק כל ימיו בתורת הנסתר בזוה"ק ובשאר ספרי קבלה, והחזיק את עצמו כתלמיד של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, ואף גם חיבר ספר על הזוה"ק ה"ה ספרי הקדוש עטרת צבי, וגם ספר צבי לצדיק על תיקוני הזוהר, ואמרו צדיקים שהעטרת צבי ה' ראוי לעשות ספר הזוהר בעצמו אי לאו שרבי שמעון בר יוחאי חיברו.

הרה"ק ר' צבי הירש נהג עתו בזידיטשוב ורבים וכן שלמים הסתופפו בצלו קדישא לקבל ממנו לקח והדרכה בעבודת השי"ת, עד שביום י"א תמוז שנת תקצ"א לפ"ק בהיותו כבן ס"ח שנים כמנין שנות חייו, עלתה נשמתו הטהורה לשיבה של מעלה, והובא למנו"כ שם בזידיטשוב.

להגות בפרשת השבוע עם האוצר הכלום

הראשון עשרה כרכים עם הקטעים המובחרים מליקוטי אגרי פניני החסידות במסגרת השנים אגרי פנינים בסארי החסידות נגפ"כ - אגרות טעני הדורות - מקיצי צדיקים - רביעות נפלאים ספרי ויהלום מדור 'כילתא חזקתא' עם פנינים מתורתו של ל"ק זגרימר רבי דוד חי אבן צירא שליט"א

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

לא עלה עליה עול

שיידע איך להתייצב בפני הצבא, מה לומר להם וכיצד לנסות להתחמק מידם הארוכה. האב הוסיף מעצמו והחליט לנסוע שוב לסוכאטשוב, כדי להזכיר את בנו פעם נוספת בפני הרבי האבני נזר, ולאחר שיקבל את הברכה מהרבי יסע אל העיר בה היה בנו צריך להתייצב.

למרבה הפתעתו של האב, בעוד שתמיד היה זמנו בקודש פנימה מדוד וקצוב, והרבי היה מדבר עמו בשפה ברורה ומהירה, בזו הפעם עיכב אותו הרבי על דברים שנראו כאילו הם של מה בכך. הרבי שוחח אתו על דא ועל הא, עבר מעניין לעניין באותו עניין ושלא באותו עניין, כשהוא מאריך עמו בדברים הרבה, בשונה לחלוטין מהרגלו הקבוע.

לאחר שעה ארוכה בה שהה האב בחדרו של הרבי הוא יצא ועשה את דרכו במהירות רבה אל תחנת הרכבת כדי לנסוע אל בנו. אלא שהחשש שקינן בליבו התגלה כאמיתי: הוא איחר את הרכבת האחרונה שיצאה מסוכאטשוב בדקות ספורות, ועתה אין לו כל אפשרות לנסוע אל בנו. האב נבהל מאוד והבין כי האבני נזר עשה זאת ככוונה תחילה כדי שלא יספיק להגיע אל בנו.

אלא שטעות גדולה הייתה לו: הוא חשב שכוונת הרבי היא שבנו

האברך לא יתייצב מחר, ולכן הרבי עיכבו כדי שהוא לא יוכל להגיע אל בנו ולהכשירו לקראת המבחן, אולם לא מחשבותיו של הרבי היו מחשבותיו של האב. האב, נרעש כולו, חזר אל האבני נזר וסיפר לו כי הוא הפסיד את הרכבת האחרונה. האבני נזר הביט בו ושאלו: ומה איפוא יש בדעתך לעשות? והאב, כביכול מבין את כוונת הרבי, עונה: בדעתי למהר לשלוח מברק בהול לבני האברך שלא יתייצב מחר כלל ועיקר.

האב לא האמין לשמע אזניו כשהוא שמע את האבני נזר משיבו בחריפות: הוי אומר שיש ברצונך להרוס את כל הבניין שלי?! האב שנבהל לשמע הדברים החריפים, לא הצליח להבין את כוונת הרבי, אולם כמצווה ועומד הוא תפס בשיטת 'שב ואל תעשה' ולא שלח מברק לבנו. הוא הבין כי עליו להשאיר בסוכאטשוב ולהמתין לישועת ה'.

למחרת היום הופיע האברך בסוכאטשוב כשכולו נרגש ומספר את ההמשך המופתי של המאורעות כפי שהתרחשו עד לשחרורו המלא למעלה מדרך הטבע.

באותם ימים ממש מת אחד משרי המלוכה החשובים ביותר והניח אחריו את אשתו ובניו שאף הם היו בעלי מעמד בכיר ביותר בבית המלוכה. סגן הגנרל, זה שהיה אמור לשבת בראש הוועדה הבוחנת את המתייצבים לצבא, ידע כי עליו ללכת לנחם את האבלים החשובים, על מנת לשמור מם על קשרים הטובים לשני הצדדים, אלא שלפתע עלתה מחשבה בראשו כי הוא אינו יכול להגיע לניחום אבלים זה כשהוא לבוש בחליפה הרגילה שיש לו, שזה מכבר דחתה ואיבדה את המראה המכובד.

התעניין סגן הגנרל ובירר מי הוא החיית תופר חליפות ה'פראק' הטוב ביותר שיש בעיר, והכל ענו לו כי חיית יהודי פלוני הוא אומן מומחה בתחום מיוחד זה, וראויים חליפות ה'פראק' שלו לעלות על שולחן מלכים. סגן הגנרל לא בזבז זמן ומיהר להזמין את החיית היהודי להתייצב בפניו.

ויהי כאשר בא החיית לפני סגן הגנרל, תיכף מצא חן וחסד בעיניו. ולאחר ששמע ממנו כי הוא מוכן ומזומן להכין לו את חליפת ה'פראק' לפי המידות המדויקות שלקח ממנו, נענה סגן הגנרל ואמר לחיית: עדיין אל תחיל לתפור את החליפה, אלא זאת עשה, לך בשליחותי אל משפחת האבלים ותשאל אותם האם הם יסכימו לקבל אותי לביקור

כשגם בפעם השניה לא הגיב הרה"ק רבי אברהם מסוכאטשוב זיע"א, האבני נזר, והתעטף בשתיקה מוחלטת, מול דבריו הנרגשים של האב, הבין האב כי הוא מצוי בבעיה קשה עד מאוד. מכל קצוות ארץ פולין היו נוהרים בחורים והוריהם אל תל התלפיות בסוכאטשוב כדי לבקש את ברכתו ועצתו של האבני נזר להינצל מגזירת הגיוס לצבא. אחריתם של המתגייסים לצבא מי ישורנו, שכן גם סכנה גשמית וגם סכנה רוחנית הייתה בכך, ונפשם של הבחורים והאברכים החסידיים, בהגיעם לגיל חובת הגיוס, חרדה מהעתיד הנורא המאיים אליהם.

ברוב ככל המקרים היה שגור על לשונו של האבני נזר דברי המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"ה): רבי נחוניא בן הקנה אומר: כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ. והיה אומר: אם מקבל אתה עליך עול תורה - מה טוב ומה נעים, כי בכך תזכה להינצל מעול המלכות.

הזמן שנקבע לאותו אברך לבדוק ולבחון את כשירותו להתגייס לצבא, היה תיכף לאחר חג הסוכות. אביו של האברך, מגדולי חסידיו של האבני נזר היה, וכבר לאחר חג השבועות הקדים והזכיר את בנו לטובה ולברכה, שיזכה להינצל מגזירת הגיוס. האבני נזר שמע את דברי האב אך לא הגיב. כשחזר האב והזכיר את בנו גם לפני ימי ראש השנה, באומרו כי הנה קרב ובא הזמן שבו ייקבע גורלו של בנו האברך, שוב שתק האבני נזר ולא ענה.

האב שחסיד מופלג היה והיה בקי בשיחו ובשיגו של רבו האבני נזר, הבין היטב כי מצב בנו אינו פשוט וכי הוא זקוק לרחמים רבים. אם הרבי שותק פעם אחר פעם, סימן מובהק הוא שהדברים יגיעו וכי גורלו של בנו סבוך וקשה עד למאוד. האב, שגם פיקח וחכם היה, החליט כביכול להעביר נושא והחל לספר בפני האבני נזר את מעלותיו של בנו: אברך מופלג הוא בתורה ובכל מידה נכונה, מתמיד ושוקד על תלמודו, ואף זכה לחדש חידושי תורה טובים, כשהוא ממשיך ומגולל בפני הרבי את אחד החידושים התורניים שראה במחברותיו של בנו.

הרבי הקשיב בהנאה גדולה לחידוש התורה הנפלא שעלה ביד האברך לחדש, וייטב בעינו מאוד. היה זה חידוש מפולפל שנאמר לאמיתתה של תורה, ויישב קושיה עצומה שהתחבטו בה המפרשים. כיון שסיים האב לומר את דברי בנו, נעמד האבני נזר ואמר בתקיפות: אם אברך זה מסוגל לחדש כך - בוודאי שהוא לא יהיה חייל בצבא! ותוך כדי דבריו אלו הושיט האבני נזר את ידו לאב ופטרו לשלום.

לאחר חג הסוכות, כשהגיע זמנו של האברך להתייצב בצבא, הורה האבני נזר לאב כי סכנה יש בהתייצבות זו, וכי מוטב יעשה אילו לא יתייצב וימתין למועד הנוסף אליו מגיעים כל אלה שלא יכולים היו לבוא בזמן שנקבע עבורם. גם במועד הנוסף עדיין לא הסכים האבני נזר שהבחור יתייצב, וביקש לדחות את התייצבותו לפעם הבאה, וכך נדחה הדבר שוב ושוב.

באחת הפעמים הגיע מידע מוקדם לאב, כי בפעם הבאה של מועד ההתייצבות לא ישתתף הגנרל הראשי בבחינות ההתאמה, אלא סגנו, שלפי השמועות לא היה רשע ואכזר כמו הגנרל הראשי. בפעם הזו הסכים האבני נזר שאכן האברך יתייצב ובירכו בברכות לרוב. נמנו אפוא וגמרו, האב ובנו, שיום קודם ליום המיועד להתייצבות בצבא, יבוא האב אל עירו של האברך ושם יכין אותו כדבעי בכדי

האברך עשה כדבר החיית, וכבר בשעה תשע התייצב במשרדי הצבא. סגן הגנרל לא יכול היה לעצור בעד עצמו, ובמקום לבחון את מצבו הרפואי והגופני היה עסוק בלהכביר עליו שאלות שונות ומשונות אודות חליפות 'פראק' למיניהם ולסוגיהם. האברך, שמוכשר היה, הצליח לבדות מליבו תשובות לכל אותן שאלות ולתת לסגן הגנרל את התחושה כי הוא אכן המומחה הגדול בתחום תפירת הפראקים, ועד מהרה היה בידו הפטור המתאים, חתום בידי סגן הגנרל

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

מחר בבית מלאכתך בלי שום עיכובים.

על שולחנו של סגן הגנרל היה מונח פנקס מכובד ולצידו קסת דיו ונוצה. במהירות רבה התקין את הנוצה לכתובה וביקש את החייט לומר לו את שמו המלא של שוליתו, זה המומחה לתפירת חליפות ה'פראק', ואת כל פרטיו. לאחר שסגן הגנרל רשם את הפרטים פתח ואמר לו כך: היות ואין רצוני לאבד את זמנו של הפועל החשוב, הרי שאלמד אותך כדת מה יהיה על הפועל לעשות כדי שאשחררנו תיכף ומיד.

הנה הזמן שבו מתחילים הבחינות למתייצבים השונים הוא בשעה עשר בבוקר. במשך שעות היום מגיעים המתייצבים ונבדקים על ידי הרופאים ושאר חבר הוועדה הקובעים מי הוא הכשיר לעבודת הצבא ומי הוא זה שיקבל פטור. עצתי איפוא שתגידי לשוליתך שיקדים וייתייצב כבר בשעה תשע בבוקר, ואני כבר אמתין לו שם יחד עם עוד שני רופאים ממכריי הנאמנים, ואנחנו תיכף נבדוק אותו ונקבל את ההחלטה לשביעות רצונך.

החייט שמע את הדברים יוצאים מפי סגן הגנרל, שחזר ואמר שוב ושוב כי אין הוא עושה זאת אלא בשביל חליפת הפראק המפוארת שרוצה הוא ללבוש, רץ במהירות לביתו של האברך והודיע לו את החדשות גם ישנות: דע לך ששולית חייט אתה זה מכבר, ומומחיותך היא בתחום חליפות ה'פראק'. כבר שנים שאתה עוסק בזה, ומלבד זאת אין אתה יודע ולא כלום. אם הזמנת מחר לבוא באחת משעות היום, הרי שעליך להקדים ולבוא כבר בשעה תשע בבוקר, שם ימתין לך סגן הגנרל ורופאיו, והם יוציאו אותך לחופשי.

האברך עשה כדבר החייט, וכבר בשעה תשע התייצב במשרדי הצבא. סגן הגנרל לא יכול היה לעצור בעד עצמו, ובמקום לבחון את מצבו הרפואי והגופני היה עסוק בלהכביר עליו שאלות שונות ומשונות אודות חליפות 'פראק' למיניהם ולסוגיהם. האברך, שמוכשר היה, הצליח לבדות מליבו תשובות לכל אותן שאלות ולתת לסגן הגנרל את התחושה כי הוא אכן המומחה הגדול בתחום תפירת הפראקים, ועד מהרה היה בידו הפטור המתאים, חתום בידי סגן הגנרל.

כשהגיע האברך לסוכאטשוב וסיפר את סיפורו לאביו, הבין האב היטב את דברי הרבי האבני נזר אליו 'שלא יהרוס את הבניין', כי אכן בניין מפואר ורב קומות העמיד האבני נזר בדרך הפלאית שבה הכין את שחרורו של האברך מיד שלטונות הצבא.

על הפסוקים הפותחים את פרשת השבוע (במדבר יט א-ב): 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאֹמֶר דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֵיהֶם פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל', פירש הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א בספרו 'נועם אלימלך': שעל ידי התורה ימישיכו למטה 'פרה אדומה' כידוע, 'תמימה', פירוש, שיהיה ישראל תמימים, שלא יהיה להם חסרון בשום אבר מאבריהם. 'אשר אין בה מום', פירוש, שלא יהיה להם חסרון בשום דבר הצריכה להם. 'אשר לא עלה עליה עול', רוצה לומר, שלא יהא כח לעלות עליהם עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל זה יפעול על ידי התורה, דכל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וגורם חירות ממלאך המוות ומשעבוד מלכות. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

תנחומים ביום מחר, בשעות של בין הערביים. אם ייענו לך הללו בחיוב, הרי שהמשימה המוטלת על כתפך היא למהר ולתפור את החליפה עד לאותה שעה כדי שאוכל לבוא עמה לניחומי האבלים.

החייט עשה את שליחותו כפי שנצטווה ופנה אל בית האבלים שם הודיעו לו כי אכן ניתן לקיים את ביקור התנחומים לחרות בשעות של לפנות ערב. בהיותו שם גם הבין החייט את הסיבה שבשלה ביקש סגן הגנרל להגיע רק בשעה מאוחרת. מתוך חילופי הדברים בבית האבלים נודע לו כי סגן הגנרל עתיד מחר לשבת כראש הוועדה הבוחנת את המתייצבים לצבא, ובשל כך הוא יהיה עסוק למאוד במשך כל שעות היום, ורק לפנות ערב, עם סיום ההתייצבות, יהיה לו פנאי לביקור התנחומים.

כיון ששמע זאת החייט, שהיה אדם כשר וירא שמים, הבין כי נקלעה לידיו הודמנות פז ושעת הכושר לעשות שימוש הגון בקשר החדש שנוצר לו עם סגן הגנרל ואולי כך יהיה בכוחו להציל מבני ישראל שלא יצטרכו לשרת בצבא. פנה איפוא החייט והתעניין בשקט האם ידוע על בחור או אברך שעתידי מחר להתייצב בפני הצבא. עד מהרה נודע

לו כי אברך מופלג זה הוא אחד מהמתייצבים למחר, וכי הוא אובד עצות על כך שאביו שהיה אמור להגיע להיות עימו, משום מה לא הגיע.

כאשר חזר החייט אל סגן הגנרל למסור לו כי בני משפחת האבלים נתנו את הסכמתם בכבוד גדול וכי הם מצפים לראותו בשעה המיועדת, הבחין סגן הגנרל בפניו המוכרכמות של החייט, ועד שהתעשת לברר את העניין, פתח החייט את פיו בחכמה ואמר: יאמין לי סגן הגנרל ירום הודו כי רוצה וחפץ אנכי לעשות עבור מעלתו את חליפת ה'פראק' הטובה והמהודרת ביותר שיכול אני לעשות, אך מה אני יכול לעשות שהפרעה לא מתוכננת לא נותנת לי להוציא את רצוני מהכוח אל הפועל.

סגן הגנרל, נסער כולו מהשיבוש הלא מתוכנן, ופנה בשאלה ישירה לחייט: אולי תאמר לי פשר דבר, שכן יתכן שיש בכוחי לעזור ולסייע לפתור את הבעיה ולאפשר לך לשקוד על מלאכת התפירה במנוחת הנפש והרחבת הדעת.

נענה החייט ואמר: אדרבה, אשמח מאוד אם יואיל מעלת סגן הגנרל לעמוד לימיני, כי רק כך אוכל להוציא מתחת ידי דבר נאה ומתוקן. ובכן, כך הוא העניין: שוליה אחת יש בבית מלאכתי, שתופר מומחה הוא, ובמיוחד גדול כוחו בתפירת חליפות 'פראק'. ככל שהוא עומד על ידי ומסייע לי במלאכת התפירה הרי שהתפירה נעשית על מי מנוחות והיא יוצאת באופן מושלם מאוד.

עובד זה חרוץ הוא מאוד ומגיע מדי יום לעבודתו, אלא שמחר הוא לא יוכל להגיע, וייתכן מאוד שכבר לעולם הוא לא יוכל יותר להגיע לעבודה, וזאת מאחר ולמחר הוא קרוי לבוא בפני הצבא, והגם שאיש חלוש הוא וכלל אינו מתאים לעבודת הצבא, חוששני מאוד שמה יהיו כאלה שבדווקא יחפצו לגייסו למרות שהוא אינו ראוי.

קפץ סגן הגנרל ממקומו ואמר: הלא פלא והפלא שדווקא אנכי יכול לסייעך בדבר זה באופן שלא העלית על דעתך. דע לך, אמר סגן הגנרל שאני הוא זה שעתידי לשבת מחר בראש הוועדה הבוחנת את המתגייסים לצבא ובידי נתונה ההחלטה הסופית לקבוע מי הוא זה שיתגייס ומי הוא זה שישתחרר. לפיכך, תנוח דעתך, חייט נכבד, כי אני נותן לך את מילתי המכובדת שהעוזר שלך לא יגויס ומחר יוכל לעבוד

הלכות רפואה בשבת

שיעורים לארגוני ההצלה – חברי מד"א בית שמש
שנמסרו ע"י הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א
בבית המדרש 'באר ישראל'

ב"ה גרין א'

כללים בהלכות רפואה בשבת

א. פתיחה להלכות רפואה בשבת

א. כתב השו"ע [סימן שכח ס"ב], מי שיש לו חולי של סכנה, מצוה לחלל עליו את השבת, והור"ז הרי זה משובח, והשואל בכלל שופך דמים, דאפשר שבזמן השאלה יסתכן החולה יותר, וכתב "וחי בהם", "לא תעמוד על דם רעיק", ובירושלמי איתא, דרב הנשאל בשבת בענייני סכנת נפשות, הרי זה מגונה, כי היה צריך ללמוד את הלכות "רפואה בשבת" כדי שלא יבוא ח"ו יהודי לכלל סכנת נפשות.

ב. מי שחילל שבת לצורך פיקוח נפש, ואחר כך התברר שלא היה צורך בכך, כגון שהגיע מתנדב אחר לפניו, וכיוצא בזה, החילול נחשב אצלו למצוה, ויקבל שכר טוב מאת ד' עבור מחשבתו הטובה. [ע"פ שו"ע שם סט"ו].

ג. אנשים המעסקים בהצלת נפשות ומתמחים בענף הרפואה צריכים להיות בקיאים בהלכות אלו, הן כדי שלא יצטרכו לשאול בשבת ולהיכנס לחשש שופך דמים ח"ו, והן לפי שבהרבה אופנים, הם אלו שיצטרכו [להיות הרבנים] לשכנע את החולה שעל פי הלכה יש מצוה בחילול, כמוכא במשנה ברורה [שם] מהרד"ב, שאם החולה אינו חפץ שיחללו עליו השבת צריך לכופו בדברים וללמדו שמוכרחים לחלל עליו שבת להצלת חייו ושלא ינהג בזה חסידות של שטות. ואם נדע את ההלכות על בוריי, נוכל באמת להורות לחולה ומשפחתו את המעשה אשר יעשון, וזה בודאי יוסיף הרבה רוגע ומרפא לחולה ולנלוים אליו. [שזה חשוב מאד אצל חולה ומשפחתו], וכמובן שזה מוסיף עוד הרבה זכויות להעוסקים בעבודת הקודש של הצלת חיים.

ד. כשלומדים את ההלכות רואים שמה שלפעמים נראה לנו שאסור, באמת מותר, ואפילו מצוה יש בדבר, ויש דברים שנראה לנו מותר, ובאמת אסור. נביא כאן שתי דוגמאות, שנוכל ללמוד מהם כמה צריכים להיות כפוף לדעת תורה וההלכה הצרופה, א], כונן שחזר מבית חולים ממש לפני שבת, שאל את הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל, מה היה עליו לעשות האם לנסוע עם סירנה במהירות כדי להספיק לבוא לביתו לפני השקיעה, או לנסוע באופן רגיל כיון שנוסע בהיתר, והורה לו הגר"ג, דכשכונן נוסע להציל, צריך להזדרז ולנסוע במהירות המירבית כי זה עכשיו מצותו, ושומר מצוה לא ידע דבר רע, מה שאין כן באופן זה, שהנהג נוסע בהיתר מחמת תפקידו, כדי שהאמבולנס יהיה סמוך לביתו, אין לו לסכן, או להסתכן, יסע באופן רגיל עם כל כללי הזהירות. ע"כ המעשה. למשל בדוגמא

זו, הדעת נוטה לומר שצריך למהר ולא כמו שהורה הגר"ז צ"ל בדעת תורה. ב], נהג אמבולנס חזר מאירוע בשבת ונסע בכביש צר במהירות, ולפתע ראה חתול עומד לפניו, ולא ידע אם עליו לעצור כדי להימנע מצער בעלי חיים דאורייתא, או שימשיך לנסוע כדי שלא יצטרך לחוץ על הדוושה אחרי העצירה ונמצא יעבור על מלאכת הבערה שלא לצורך, הגר"ר עזריאל אוירבאך הורה בזה, שהיה צריך לעצור, כדי שלא לעבור על דאורייתא בקום ועשה, ועוד דכיון שנוסע בהיתר אין צריך לשנות מכללי הסייעה והיינו כשצריך לעצור וכו', מאידך הגר"ר שריאל רוזנברג סבר שהריגת החתול נחשב לפסיק רישא דלא ניחא ליה שאיסורו רק מדרבנן, וכשיעצור ויגרם על ידי זה ללחיצה מחודשת עובר על איסור דאורייתא של "לא תבערו אש", הגר"ר יצחק יוסף בעל ה"ילקוט יוסף" סבר, דכיון שיש בנוסף לסברת הגר"ע אויערבאך גם ענין של חילול השם, לכן היה ראוי יותר שיעצור.

ה. מהדוגמאות הללו נמצאו למדים, עד כמה צריך ללמוד וללבן את הלכות שבת, כדי שאם יגיע שעת המבחן בשבת נוכל מיד לדעת את המעשה אשר יעשון על פי התורה, ונזכה לקיים את "כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" באופן כשר ומושלם, כשבכל הליכתו והנהגתו נהיה כפופים לפסיקת ההלכה ולדעת תורה הצרופה.

ב. חמש דרגות בענין חולה בשבת

בפוסקים מצאנו חמש דרגות בחולה, לענין חילול שבת לצורך רפואתו:

- א] חולה שיש בו סכנה, מותר בין נכרי ובין ישראל לחלל עליו את השבת, הן במלאכות האסורות מהתורה והן במלאכות האסורות מדרבנן.
- ב] חולה שאין בו סכנה רק יש לו סכנת אבר, דהיינו שאם לא יטפלו ברפואת האבר בשבת, האבר ינזק, או שיפגע ולא יתפקד כרגיל, לנכרי מותר לעשות הכל, ולישראל מותר רק מלאכות דרבנן אפילו בלא שינוי.
- ג] חולה שאין בו סכנה, דהיינו שנפל למשכב או שמרגיש חולי בכל גופו, לנכרי מותר לעשות הכל, ולישראל רק מלאכות דרבנן, ורק בשינוי.
- ד] מקצת חולי, ולא נפל על ידי זה למשכב, לישראל אסור לעשות כלום, ולנכרי מותר רק מלאכות דרבנן.
- ה] מיחושים, שמרגיש קצת כאבים, אסור לכולם לעשות עבורו אפילו מלאכות דרבנן. [ע"פ שו"ע ומ"ב סימן שכח].

שימוש במכשירים, ברכב, לצורך הצלה

א. הפעלת מכשירים אלקטרוניים האסורים מן התורה ומדרבנן

א. כל פעולות הפעלה וכיבוי של מכשירים אלקטרוניים וחשמליים הינם לדעת הרבה פוסקים, בגדר איסור דרבנן, למעט, תנור, פלטה, וכיוצא באלו, כיון שנדלקים בהם גופי חימום בליבון אש, שיש בהדלקתם איסור תורה של הבערה, מאידך לדעת מרן החזון איש, יש בכל פעולה חשמלית איסור תורה, דלשיטתו יש בכל הדלקה איסור של בונה, ובכיבוי איסור של סותר.

ב. רוב המכוניות, בהתנתעם נדלקים ניצוצות אש, וממילא המתניע מכונית בשבת עובר על מלאכת מבעיר האסור מן התורה, מאידך מכוניות החדשות שעובדות על בטריות [רכב חשמלי, שעבר בדיקה במכון הטכנולוגי], לדעת הרבה פוסקים המתניעים בשבת עובר על איסור דרבנן, ולדעת החזון איש, איסור תורה, כנראה למעלה.

ב. טלטול ושימוש מכשידי הקשר

א. מכשיר טלפון או איתורית וכל כיוצא בזה, דינו ככלי שמלאכתו לאיסור, שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, ולא לצורך שמירתו.

ב. מכשיר יקר שבעליו מקפיד על שמירתו, אפשר שנידון למוקצה מחמת חסרון כיס שאסור לטלטלו לגמרי, אך מתנדב כונן שבת, משום פיקוח נפש התירו לו לטלטל גם מכשיר כזה.

ג. אמנם כיון ששבת רק דחוייה אצל פיקוח נפש ולא הותרה, ראוי לשקול בדעתו על כל טלטול וטלטול שלא יעבור על איסור טלטול מוקצה בשבת.

ד. מתנדב שלא יוצא לפעולות הצלה בשבת, אין לו היתר לטלטל שום מכשיר.

ה. מתנדב שיש לו צורך [אמיתי] במכשיר איתורית וגם מכשיר טלפון לטלטל את שניהם, ואם מסתפק באחד, אל יטלטל את שניהם.

ו. אין עדיפות להחזיק את המכשיר על מצב רטט או צפצוף, [במכשירים של הצוות יש רק מצב שקט או ווליום], אך ההמלצה להשאירו במצב שקט, כדי שלא יפריע בבית הכנסת, או בליל שבת בבית כשישונים.

ז. לכתחילה אין להעביר ממצב שקט לווליום או להיפך, אלא אם כן זה לצורך פיקוח נפש, כגון שלא שומע את המכשיר. ובדיעבד אם שכח לכונן את המכשיר לשקט וחושש מליטלו כך לבית הכנסת, יכול לשנות את מצב המכשיר לשקט על ידי שינוי, משום חשש פיקוח נפש.

ח. בכל אופן שהתירו להשתמש במכשיר, יראה לכתחילה לחוץ בשינוי, כגון על ידי מפתח, או אחורי אצבעו.

ט. ראוי להדגיש, כי אין להפעיל מכשיר לצורך קריאת הודעה אלא סמוך להתראה.

י. דבר פשוט הוא, שאסור לכונן להראות או להשמיע ממכשיר הקשר זולת בשבת, כי לא הותר השימוש בו רק משום פיקוח נפש.

מחודדה חדשה מפוארת, מאידת עינים, שלא נראה כמוזזה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוזמאמיר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

לאור באור לשמים

"שבוודאי בדברי הקודש האלה יאור כל איש נשמתו הנקראת שמים"
(דהר"ק רמס סגד לראב"ד)

כשרה טובה לשרתי חסידות:
ספר אור לשמים המבואר
דהר"ק רבי מאיר זע"א מאפמא

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

זרע קודש

נפלאה ומגודה
הידי עבדיו מודיש
אל תפחה דליה
דבו גפרולו עבו
סוד ופשוטו דיע
ספרו כל נהדרתו
הפארוה ודו אפוסם
והגורם סודו עגדו
סודו וסודו
הודוה גמם סגדו כל
עגדו וסגדו סודו
גודו

ובה הודו רמא
סגדו עגדו
עגדו סגדו
הגודוה סודו
לש סגדו סודו
הא סגדו
לסגדו סגדו
הגודוה סודו
סגדו עגדו
עגדו סגדו
לש סגדו סודו
הא סגדו

זרע קודש

הענוג שיוש של חסידות מוזיקה

מאיר זע"א | סגדו וסגדו | סגדו וסגדו | סגדו וסגדו | סגדו וסגדו

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

זרע שמשון הצדיק

לדיות לבן יחידו ולהשפיע ישועות כמוזו

ניסים גלויים

מחודשים בגם וזו על ידי לימוד הספר הקודש 'זרע שמשון' בכל השלם

ההבטחה

"ענינים תראוה כנים וכמי כנים חבמים זכונים וכתם מלאים כל מינו גם נעסד יום כבוד"

מעכשיו לומדים מביתם וגושעים

זרע שמשון המבואר

מאיר זע"א | סגדו וסגדו | סגדו וסגדו | סגדו וסגדו | סגדו וסגדו

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מילין יקדין ויהודשים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֻזְרָתָא

חֻזְרָתָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

גדול המצווה ועושה - שעושה המצווה מחמת הציווי האלוקי ולא רק כפי שמבין בשכלו

תמוה כיצד אדם בעוה"ז שהוא יצור כ"כ קטן ואפסי יוכל במעשיו לפעול בעולמות עליונים, מה שאין בכוחם של מלאכים ושרפי מעלה לפעול ולשדד מערכות במעשיהם.

ישוב מעמיק הובא לתמיה זו בספר הקדוש **שם משמואל** (בא תרע"ו) בשם אביו האבני נזר זלה"ה שהסביר שכיון שהאדם הוא שליח מהשי"ת לקיים מצוותיו, ושליח הרי לעולם יש בו כח המשלח ושלוחו של אדם כמותו, לכן כל המצוות שאדם עושה בשליחות השי"ת נחשב שהקב"ה עצמו הוא העושה, ולכן אין לתמוה כיצד מעשי המצוות פועלים בעולמות עליונים. בזה יובנו דברי חז"ל (קידושין לא.) 'גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה', שכיון שאדם עושה מצווה מחמת ציווי השי"ת ממילא יש בו דין שליחות וכשעושה המצווה הרי זה כאילו עשה השי"ת בכבודו ובעצמו.

הרחיב על כך האדמו"ר **הישועות משה** מויז'ניץ זלה"ה וביאר שהנה בענין כוונת המצוות מצאנו חלוקות רבות, ישנם מצוות שטעמם ידוע לכל וכל אדם המקיימם יוכל לכוון אל פנימיותם, וישנם מצוות שטעמם עפ"י סוד הגלוי רק לבעלי תורת הנסתר כרשב"י וחבריו, יותר מכך בתוה"ק מצינו לדוגמא את מצות פרה אדומה שטעמה נגלה רק למשה רבנו ע"ה, אך ישנם מצוות שנקראות 'חוק' שטעמם לא ידוע כלל ועיקר ואת סודם האמיתי יודע רק השי"ת בכבודו ובעצמו ועל האדם לקיימם בפשיטות רק משום שציוה השי"ת לעשותם.

ממילא כשאדם מקיים מצווה עפ"י מה שמבין בשכלו את כוונת המצווה פעמים שאינו מייחד את מעשהו כראוי בשורש הדבר, כיון שמה שמבין בשכלו הוא כאין וכאפס לעומת הטעם העיקרי של המצווה בשורשה העליון, אך כשאדם עושה מצווה בדחילו ורחימו ואומר 'אשר קדשנו במצוותי וציונו' ומכוון שעושה המצווה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה עפ"י הטעם הסודי הגלוי רק ליחידו של עולם, הרי הוא מתקן את הדבר בשורשו העליון עד למקום הגבוה ביותר, וזהו הפירוש 'גדול המצווה ועושה' היינו מי שעושה המצווה מחמת הציווי האלוקי ולא רק כפי שמבין בשכלו.

שעושה האדם בעולם הזה התחתון הוא משדד מערכות עליונות, ופועל בעולם העליון תיקונים נשגבים שבהם תלוי קיום העולם וכל המשכת השפע היורד לבניו חביביו של השי"ת. ולכאורה

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על (יט, ב).
ידוע מה שכתבו בספה"ק שבכל מעשה מצווה

מילתא דפליאה

כפרת עוונות החמורים בכח לימוד תורה

אָדָם פִּי יְמוֹת בְּאֵהָל וְגו' (יט, יד).

לימוד התורה מסייע ביד האדם לבוא לתשובה ולמחילת עוונות, ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסדרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה, ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, שהעוון החמור שבכולם הוא עוון חילול ה' רח"ל, ועליו אמרו (יומא פו.) שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת. מכל מקום כתב **בשערי תשובה לרבנו יונה** (שער ד אות טז) שרפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש את השם יתברך, או **שיתמיד להגות ביגיעת התורה**, וסמך לדבר ממה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה', בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ראש השנה יח.). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חלול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונם.

עיקר עסק התורה כשהוא בבחי' מיתה

הכיצד, הרי אמרנו שרק בצירוף מיתה מתכפר לעוון חילול ה'. רק שהעוסק בתורה הרי זה כמו שעת מיתה, כי התורה נאמר בה (במדבר יט יד) 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו (ברכות סג:) שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכיון שהוא ממית עצמו עליה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה, שכן אין התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבורה, ואינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו שרואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרחו נשמתם של ישראל, וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה, כי האדם הוא בעל גוף חומרי מגושם, ואילו התורה היא כולה שְׁקָל רוחני, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל.

וזהו מה שאמרו זקני הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד לב.), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה והשיבו לו שימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה, בבחינת 'עץ חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכמו שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחיים הרוחניים.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ד' דרכים איך יוכל אדם לקיים כל תרי"ג מצוות

תרי"ג מצוות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים וכן בלויים וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה.

התשוקה למצוה משלימה שאר המצוות שאינו יכול לקיימם

עוד עצה יש, שישתוקק בלבו ובמחשבתו לקיים כל התרי"ג מצוות, ועל ידי כן תהיה מחשבתו רצויה במרום כאילו קיים כל המצוות במעשה, ועל דרך שאמרו (ברכות ו.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. ועוד תוספת מעלה יזכה לנפשו אם יוסיף על מחשבתו הטובה לעסוק בתורה בענין אותן המצוות שאינו זוכה לקיימן, כמו שכתב **בראשית חכמה** (הקדמה) שעל ידי עסק התורה נחשב לאדם כאילו קיים כל מצוות התורה בפועל, וזה הרמז בדברי חז"ל (אבות פ"ו מ"א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כי לימוד תורה לשמה היינו ללמוד על מנת לקיים, וכשלומד תורה ומשתוקק לקיים מצוותיה נחשב לו כאילו זכה לקיים 'דברים הרבה' בפועל.

קיום מצוה אחת בשלמות משלים תרי"ג מצוות התלויים בה

עצה נוספת הובאה הרה"ק הבני יששכר ע"ה בספרו דרך פקודיך (הקדמה), על ידי שמקיים מצוה אחת בשלמות בכל פרטיה ודקדוקיה, והרי כל מצוה כוללת בתוכה את כל תרי"ג מצוות, כמו שאומרים 'ותרי"ג מצוות התלויים בה', ועל ידי קיום מצוה אחת כראוי זוכה לתקן את כל תרי"ג מצוות, גם אותן שאינו זוכה לקיימן במעשה.

אכן נתברר לנו באר היטב, כי האדם נשלח לעולם הזה כדי להשלים ולתקן כל חלקי נשמתו, ועל ידי קיום תרי"ג מצוות זוכה לתקן כל תרי"ג כוחות הנפש. אמנם כמעט ולא אפשרי שיזכה אדם אחד לקיים כל תרי"ג מצוות, שכן ישנם מצוות הנוהגות בכהנים ויש בלויים או ישראלים, ויש מצוות שאינן נוהגות אלא בפני הבית, וכן יש מצוות שאינן נוהגות אלא למי שהזדמנו לו במקרה כשילוח הקן, ועוד מצוות רבות שאין כל אדם זוכה לקיימן, וכיצד אם כן יזכה כל אדם מישראל לתקן כל חלקי נשמתו.

סוד גלגול הנשמות להשלים כל תרי"ג מצוות

העצה לכך היא בסוד גלגול הנשמות, וכמו שאמרו רבותינו הקדושים **בתיקוני הזוהר** (תיקון ע' קלב.): זכאה איהו מאן דשריא ליה בכל אבר ואבר דיליה למעבד ליה אתר דלישרי ביה, ואמלכא ליה בכל אבר ואבר דלא אבר פנוי מיניה, דאם חסר חד דלא שריא עליה קודשא בריך הוא, בגין ההוא אבר אתחזר לעלמא בגלגולא עד דישתלים באברים דיליה, שחוזרת הנשמה ומתגלגלת בעולם הזה בכמה מיני אופנים פעם בכהן ופעם בלוי וכן על זה הדרך, וכן נשמות שהיו אחר חורבן בית מקדשנו, הרי שהם צריכים להתגלגל לימות המשיח כדי לקיים המצוות התלויות בבית המקדש כקרבנות וכיוצא בהן, כדי שיזדמנו לפניה קיום כל תרי"ג מצוות, ובדרך זו זוכה הנשמה לתקן כל חלקיה על ידי קיום כל תרי"ג מצוות.

קיום כל המצוות בזכות האחדות

עוד כתבו בספרים שיש עצה שלא יצטרך האדם לשוב בגלגול לעולם הזה, והוא על ידי האחדות ואהבת רעים ומתוך כך נחשב כאילו הוא מתאחד עם חבריו, וכל המצוות שקיימו חבריו כאילו קיים הוא בעצמו, וזוכה להשלים כל חלקי נפשו בגלגול אחד. וכן כתב **האור החיים הקדוש** (שמות לט לב): כי ה' ציוה

זאת התורה אדם פי ימות באהל כל הפא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים (יט יד). התורה הקדושה היא חיותו הפנימית של כל איש ישראל, כמו שכתב **בדגל מחנה אפרים** (בראשית ד"ה בראשית) פירוש הפסוק זאת התורה אדם שהתורה היא עצמות האדם מישראל, כי חיות ישראל היא עצמות הבורא ברוך הוא, כנאמר (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', והרי אין אדם נופח אלא מעצמותו ופנימיותו, וכבר אמרו חז"ל (זוהר קדושים עג.) כי הקב"ה והתורה וישראל חד הם, וזהו שהתורה יש בה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והם הנותנים חיות לאיבריו וגידיו של האדם. ועוד כתב (האזינו ד"ה כי לא) **זאת התורה אדם**, כמו שיש באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כן יש בתורה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וכל מצוה שייך לאבר פרטי מהאדם כדי לחיות האבר ההוא ממקור המצוה ההוא, נמצא מכל התורה בכלל נובע חיות לכל האדם. למדנו כי לכל יהודי יש שייכות מיוחדת לקדושת התורה, שכן תבנית גופו ואיבריו מכוונים כנגד התורה והמצוות, כי רמ"ח איברי האדם המה נגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים, ותרי"ג מצוות הן המזון הרוחני של תרי"ג איברי האדם, ואם חלילה וחס יעבור אדם על אחת מכל המצוות האמורות בתורה, נפגם בכך אותו האבר בגוף האדם, וכשמקיים מצוה ה' מתקדשים האיברים שהם כנגד אותם המצוות.

כיצד יקיים תרי"ג מצוות וישלים נפשו

ובזה פירש האלשיך הקדוש את הפסוק (קהלת יב יג) 'את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם', 'את האלהים ירא' אלו מצוות לא תעשה, 'ואת מצוותיו שמור' אלו מצוות עשה, כי רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה מכוונים כנגד כלל איבריו וגידיו 'כי זה כל האדם'.

העצה - כשאין לאדם חשק ללימוד התורה הקדושה

מבריסק ששמע מאחד האדמורי"ם בעת שהותו בעיר קרעניץ) על הפסוק (שמות טו כג) 'ויבואו מרתה ואין מים לשתות', ופירשו, לפעמים אין לאדם חשק ללימוד התורה, ואין מים לשתות' - אין מים אלא תורה (ב"ק יז), 'כי מרים הם - שמרגיש בה טעם מר ולא מתיקות ועריבות. 'ויורהו ה' עץ' - הורה לו עצה, שלשון 'עץ נדרש מלשון 'עצה', 'וישלך אל המים' - העצה שהורה לו ה' היא, להשליך את עצמו למים, לעסוק במימי התורה אף שאין לו חשק, וכשמשליך עצמו לתלמוד תורה וימתקו המים' - מרגיש מתיקות ועריבות טובה התורה. ועל כך נאמר אחר זה 'שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסהו', שללמוד ללא שיש לו חשק וטעם הוא ניסיון גדול, עד כמה מוכן להשליך את עצמו ורצונותיו ללימוד התורה הקדושה.

דברים כדברנות כתב בזה **השפת אמת** (חקת תרל"ו ד"ה ברש"י): כי דברי תורה הם היפוך דברי עולם הזה שהטעם מביא למעשה, שע"י שחושק לטעם עולם הזה והבליו עושה אותם ואחר כך נמאסים עליו. ותורה להיפוך, ע"י המעשה אף שאינו מתאוה להם זוכה אחר כך להשיג הטעם ולהתאוות להם. אמנם אין טעם זה מושג רק למי שלא טעם טעם עולם הזה. וכפי מה שפורש אדם עצמו מתאוות כך זוכה להשיג טעם הקדושה. ולכן משה רבינו ע"ה שנקרא 'איש אלקים' (להלן לג א) נבדל מעולם הזה לכן לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה (במדב"ר יט ו). פירוש, מי שאינו זוכה להשיג הטעם צריך לעשותו בדרך חוקה, וע"י זה זוכה אחר כך להשיג הטעם. כתיב (ישעיה ה כ) 'שמים מר למתוק ומתוק למר', פירוש, ע"י ששמים דבר עולם הזה למתוק בעיניהם, ע"י זה 'מתוק למר' שאין יכולין להרגיש מתיקות התורה ומצות.

'ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו', הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב.

וכעין זה איתא בירושלמי (חגיגה פ"א ה"ז): רבי חונה ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק, מצאנו שוויתר הקדוש ברוך הוא לישראל על עכו"ם ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים, על מאסם בתורה לא וויתר, מה טעמא ויאמר ה' על אשר עשו עכו"ם וגילוי עריות ושפיכות דמים' אין כתוב כאן, אלא ויאמר ה' על עזבם את תורתי, אמר ר' חייה בר בא 'אותי עזבו' אוותרה שמא את תורתי שמרו, שאילו אותי עזבו ותורתי שמרו המאור שבה היה מקרבן אצלי.

וראה **באור החיים** על הפסוק (דברים יא כז) 'וזאת הברכה אשר תשמעו', וז"ל: 'את הברכה אשר וגו' אומרו 'את', להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא 'אשר תשמעו', כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש, כאומרו (ישעיה נה ג) 'שמעו ותחי נפשכם', והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלא, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה וכו'. ותלה הכתוב הברכה בשמיעה, ולא הזכיר לא מעשה, ולא שמירה, לפי שהשומע דברי אלקים חיים, התורה מטיבה נפשו ומישרתו כי יש בה סם חיים, כאומרם ז"ל 'המאור שבה היה מחזירן למוטב', לזה תלה הכל בשמיעה.

עצת ה' ללמוד אף שאין חשק

ועם זאת ישליך עצמו ללימוד התורה אף שאינו מרגיש בה טעם, שפעמים הוא ניסיון לאדם עד כמה מוסר עצמו ללימוד התורה, וכן דרשו צדיקים (מובא מהגר"י

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמור (י"ב).

לעיתים אין לאדם חשק ללימוד התורה הקדושה, ושואל את עצמו, מדוע, הלא אין מתיקות כמתיקות ונעימות דברי התורה וכנודע לכל דברי האור החיים הקדוש (פר' כי תבוא בפסוק 'ושמחת בכל הטוב') באש קודש 'שאם היו בני אדם מרגישין במתיקות ועריבות טובה התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם. [יש לך אדם שלוקח מקח, יש בו זהב אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף שנאמר (תהלים יב ז) 'אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף', יש בו זהב שנאמר (שם יט יא) 'הנחמדים מזהב ומפז רב', יש אדם לוקח שדות אבל לא כרמים, כרמים ולא שדות, אבל המקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים שנאמר (שיר השירים ד יג) 'שלחך פרדס רמונים' (שמו"ר לג א)]. אם כן מדוע אין לו חשק.

אך צריך לדעת, 'אשר עשה האלקים את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים' (קהלת ז כט), האדם מתחילתו ישר ויכול להרגיש מתיקות ועריבות התורה. אבל אשמים אנחנו בכך, שאיננו מרגישים טעם וחשק בתורה, שמחמת התאוות והרצונות שמביאים אנו על עצמינו, מכניסים עצמינו במידות קטנות ושפלות, ומחמת כן אין טעם בדברי קדושה ואינו מרגיש מתיקות ועריבות טובה התורה.

העצה לכך לפשפש במעשיו לחזור בתשובה על חטאיו, וכך יסיר מעצמו את חושך התאוות המחשיך ממנו את אור התורה הקדושה, ואז אורייתא מודעת ליה חוביה (זוהר ויקרא כג:) והמאור שבה יחזירה למוטב.

כן אמרו במדרש (איכ"ר פתיחתא ב): ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמרי, כתיב (ירמיה טז יא)

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

הרבנו מלכנו הנבחר

להרה"ק רבי אברהם זיע"א מסלאנים

הלקוח לקטעים
סיכומי פיסוק תקרה
פתיחת ראש תיבה
עמוד מביא תמיד לב

פרקי מסא העלילה
מספרות משנה
מביא
ציונים והשוואה

סוד העבודה המצואר

היום שיה יהודה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליבת הקיימ

הספה"ק 'מאור עינים' המבואר
להרה"ק רבי מנחם נחום זיע"א מטשערנאביל
בעריכה מפורטת עם ביאור בהיר ומזוקק

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

מגן אברהם המבואר

ועכשיו שרגענו לעיל הבהרות לא אכל
לדברים קל לבוא לפיכך כדברי תורה, לך
אמרו אילו רבו כזה למען יפשו מעינות
הדבורה (הקיימת המגן אברהם מברסק)

המגן אברהם
המבואר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאת רבי נחמיה שני רבינו האור החיים
הקדוש בשנה המבדלת שנה לכל נפש

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור ומשלה ליישר לב
מחיר: 457-0954 (דו"ח)
44-30-4896-3178
מחיר: 457-0954 (דו"ח)

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור ומשלה ליישר לב
מחיר: 457-0954 (דו"ח)
44-30-4896-3178
מחיר: 457-0954 (דו"ח)

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחלה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות
מרבני בית המדרש להוראה ודיינות "באר ישראל"
בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

נטילת ידיים לסעודה עם בקבוק

אפילו בטופח על מנת להטפוח, והוסיף שעל כן ראה לרבותיו שהחמירו ולא נטלו ידיהם ממכיל שקורין האנטפ"ס (חבית מים ויוצאים המים דרך מין ברז שנקרא הענדי"ל), כיוון שאי אפשר בשפיכה ראשונה עד הפרק. וסיים: והעולם מקלילין ויש להם על מי לסמוך, וצריך להיזהר למשמש באותו הענדי"ל כל שעת שפרכת המים, כי לא ימשמש תמיד הנטילה פסולה, משום שכבר פסק 'כוח גברא' במה שיצאו המים בראשונה דרך שם.

ובדעת הב"ח הבינו ה"ט"ז (סק"ה) והמגן אברהם (סק"ה) שהוא משווה את הנוטל דרך ברז לדין נטילה לחצאין, שאף על פי שאינו מפסיק לרגע מהנטילה, כיוון שאין המים מגיעים אל כל היד בבת אחת ממש, נחשב הדבר לנוטל לחצאין, והמגן אברהם אף חשב לדעת הב"ח ועל כן כתב שלא ליטול מכל כלי צר שאין מגיעים המים אל כל היד בבת אחת.

אולם תמה ה"ט"ז על הב"ח, שהרי כל הנידון בנטילה לחצאין זהו רק אם שופך על מקצת ידו ופוסק, ושוב חוזר לשפוך על שאר ידו, אבל אם אינו מפסיק לרגע מלשפוך את המים, אף על פי שאין נשפך בפעם אחת על כל שיעור היד אין בכך כלום, שכל שלא שהה בינתיים כלל, נחשב הכול כשפיכה אחת, ומסיים שהחמיר בזה הוא מן המתמיהים.

ובאליה רבה (סק"ה) מיישב תמיהת ה"ט"ז, שבאמת כאשר אינו מפסיק כלל אין זה נחשב 'נטילה לחצאין' ואף הב"ח מודה לכך, ומה שהחמיר בברז הנזכר, זהו מאחר שצריך לסוכרו בכל שפיכה כדי שיבואו המים 'ככוח גברא', ונמצא שיש הפסק בין השפיות, והוסיף האליה רבה לתמוה על המגן אברהם שהוציא מדברי הב"ח שאין ליטול מכל כלי שפיו צר, וכתב באליה רבה שבכלי זה אין כל חשש וגם הב"ח מודה שמוותר, שהרי מכיון שאינו מפסיק כלל, הכל נחשב כשפיכה אחת.

המשנה ברורה פסק (סק"ל) כדעת ה"ט"ז וכפי שביארו באליה רבה (שער הצינן סק"ז), וכתב שאפילו בשתי שפיות כל שלא שהה בינתיים כלל, כשפיכה אחת דמי, [וכתב בשער הצינן שזה שלא כדעת המגן אברהם שמחמיר לכתחילה שיהיה הכול בשפיכה אחת ממש], ומכל מקום העלה, שבכלי האנדפ"ס צריך לפתחו ולסגורו בכל שפיכה ושפיכה כדי שיבואו המים מכוח גברא, שאף שבזמן קצר כזה לא נחשב הפסק כדעת ה"ט"ז, אם יש לו כלי אחר טוב שלא יטול מכלי כזה, וזאת כדי לחשוש לדעת הב"ח ורבותיו.

המורם מן האמור: א. באופן שנוטל חלק מידו ומפסיק, ובעוד ידו רטובה בשיעור טופח על מנת להטפוח חוזר ליטול החלק השני, יש מחלוקת בין הראשונים אם עלתה לו נטילה, ולהלכה קיימא לן שעלתה לו נטילה. ב. בנוטל מברז צריך לעצור באמצע השפיכה, נחלקו הפוסקים אם הפסקה קצרה כזו להפסק תחשב, והכריע המשנה ברורה כי רק כאשר יש לו כלי אחר, טוב שלא ייטול מהברז. ג. נטילה מכלי שפיו צר כגון בקבוק שתייה, שלא נפסק הקילוח אלא שאינו נוטל כל ידו בבת אחת, נחשבת השפיכה אחת, ועלתה לו

המשך בעמ' ב'

בני משפחה יצאו לטיול להתאוורר קמעא, לפוש ולנשום אויר. לקראת שעת הצהריים עצרו ממסלול נסיעתם בגינה יפה ומוצללת, על מנת להשיב את רעבונם ולצבור כוח להמשך. אולם כאשר באו ליטול ידיים לסעודה גילו, שאף לא אחד מהם הביא עימו כוסות שתייה, רק בקבוקי מים אישיים לקחו איתם, וכעת כוס הראוי לנטילת הידיים אין. האפשרות היחידה שעמדה בפניהם ליטול ידיהם מכלי, הייתה לרוקן בקבוק מים אחד ולמלאו מן הברזייה, אלא שהסתפקו האם בקבוק כשר להיות כלי לנטילת ידיים או שאינו ראוי לכך.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

חז"ל תיקנו בדיני נטילת ידיים שצריך ליטול בכלי דווקא, ושמחזיק הכלי שיעור רביעית מים. מן הטעם זה כינוהו חכמים בלשון 'נטילת ידיים' ולא על נקיות ידיים או רחיצת ידיים, כלומר: נטילת מים בכלי, כדי לרוחץ את הידיים (ראה תוספות יום טוב ע"פ הרא"ש, ברכת פרח משה ב). בבקבוק מים הנידון הוא, מאחר שצוואר הבקבוק הינו צר, כך שאין אפשרות לשפוך את המים על כל היד בשפיכה אחת, ועל כן יש לברר אם נטילה באופן כזה ראוי לכתחילה.

שורש הנידון מהספק המובא בגמרא בגיטין (דף טו:), בעי אילפא, ידים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין, ופירושן, אם מועיל מה שנטל רק חצי מהיד הפסיק, ושוב נטל את החצי היד השנייה, (ובשיעור הנטילה, אם צריך על כל כף היד או שמפסיק עד סוף פרקי אצבעותיו, ובואו שתי שיטות בשולחן ערוך סימן קס"ד, והספק כאן יתפרש בחצי מהשיעור כל אחד לשיטתו). ומבואר שם, שאין ספק שבאופן שניגב את היד בין נטילה לנטילה, שלא עלתה לו נטילה, 'דאמרי דבי רבי ינאי ידיים אין טהורות לחצאין', וכל הספק למסקנת הגמרא, כאשר בין נטילה ראשונה לנטילה שנייה נשארו הידיים רטובות בשיעור 'טופח על מנת להטפוח', דהיינו שהנוגע בה, תתרטב ידו עד שתוכל להטפוח - להרטיב מקום אחר, והגמרא אינה פושטת את הספק.

ולהלכה נחלקו הראשונים: א. דעת הרמב"ם, שאם נשארה היד רטובה בשיעור טופח על מנת להטפוח עלתה לו נטילה וידו טהורה, וכן כתב הכל בו (סימן כג) בשם הראב"ד. ב. בדעת הרא"ש ורבינו שמשון פירש הבית יוסף (סימן קס"ב ס"ב), שהם סוברים שלא עלתה נטילה, ותמה עליהם על פי הכלל שאמרו: ספק בטהרת ידיים טהור (ידיים פרק ב משנה ד). עוד הקשה דקיימא לן בכל ספק דרבנן לקולא אפילו בבעיא שלא נפשטא, ובשולחן ערוך (ס"ג) פסק לקולא כדעת הרמב"ם.

הב"ח (שם) מיישב תמיהת הבית יוסף מדוע הרא"ש ור"ש החמירו בספק זה, משום שמדברי דבי רבי ינאי שאמרו בסתם, 'ידיים אין טהורות לחצאין', משמע שבכל עניין אין טהורות

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

נשפך טחינה על זמירות שבת

בעת סעודת ליל השבת, שפך בטעות אחד המסובים סלט טחינה על גבי זמירות השבת שהיה פתוח על השולחן, בטבעיות לקח נייר טישו על מנת לנגב ולמזער את הלכלוך, אולם אחר העידו לאלתר כי יש חשש איסור 'מוחק' בפעולה זו, האם אכן הדבר אסור.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

בדרך כלל הטחינה אינה מכסה ואטמת את האותיות,

וכאשר הוא כך, נראה שאין זה בגדר מוחק והדבר מותר.¹
שהכל, בדיעבד יצא.²

מסופק בברכת דבר מאכל

משלוח שיוצא ביום השבת

מייבא מוצרים מסין, שהזמין מספר דוגמאות במשלוח אווירי, אלא עקב שהספק מסין הצייע לו, או משלוח שיצא ביום שבת קודש כך שיקבלו ביום שני, או שיצא המשלוח ביום שני ויגיע ברביעי, האם מותר לו לאשר לגוי שישלח את המשלוח בשבת.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

אם אינו אומר לו לשלוח בשבת, מותר לגוי לשלוח, כיוון שאינו מצוהו שיעשה דווקא בשבת, וגם אין הגוי עושה זאת בעיר של היהודי בפרהסיא.³

מה הרוכב בתבשיל, והוא מצב של בדיעבד שיצא בשלל.
3. שאין לו עדיפות שיצא דווקא בשבת, וגם שאין הספק פועל שלו, והאיסור בקבלו הוא אם אומר לו דוקא בשבת, או כשהוא בפרהסיא שרואים שעושה זאת עבור היהודי אפילו כאינו אומר לו (סימן רמד).

היינו אחר שלמד ואינו יכול לברר, אבל מי שלא למד לא יאכל עד שילך אצל חכם ללמדו ברכות. על כן אם הוא דבר שאפשר לבררו ורק שכעת אין לו כיצד לעשות זאת, ירא שמים ימנע מאכילתו. אמנם דבר שלא ניתן לעמוד על ביורו הענין, כדוגמת עקרת הבית שאינה יודעת אם יש עיקר וטפל או

כפשוטו דברי האחרונים, אולם במקרה של טחינה נראה שמוותר, משום שאינם מכסים את האותיות לגמרי.
2. ברמ"א כתב (אור"ח סימן רב סעיף יח) ואם הוא מסופק בו אם הוא עיקר הפרי יח, ולא בורא פרי האדמה; ואם אינו יודע מה הוא, מברך שהכל. ופירש במשנה ברורה (סקי"ד)

א) שאין הדברים אמורים רק בדבר לח כהה שאם יתייבש יכסה על האותיות בלא אפשרות לראותם וגם לא יאפשר לכתוב במקומו. ובארוחת שבת כתב, דרך דביו ויוצא שהדבר לכתוב בו יש בו תורת כתב או כתם ולכן יש בהסרתו משום מוחק, ולא בסתם ללכוך, ויש לדון בדבריו שהמה דלא

שאלה זו נשאלה בבית המדרש: יהודים בני טובים הנוהגים לענג את השבת בכל מיני מטעמים, ביניהם גם ברטבים כגון 'קטשופ' ושאר סוגי רטבים, שבאים בבקבוק ובו פקק מיוחד המיועד להוציא את הרוטב בצורה נוחה. וזה מעשה הבקבוק: מעל גוף הבקבוק מוברג פקק, והוצאת נולד הקטשופ אינה על ידי פתיחת הברגת הפקק, אלא הפקק נפתח ונסגר על גבי נקב קטן ממנו יוצא הרוטב, כך יוצא הרוטב בכמות קטנה ובמידה הרצויה. ולא משתמשים כלל בהברגה של הפקק רק בתחילת עשייתו, וזאת מפני שלצורך שמירת טריותו של הרוטב, לאחר מילוי הבקבוק במפעל מניחים בין הבקבוק לפקק המוברג כעין ניר כסף, וצריך להסיר את הפקק בהברגה להוריד הנייר הסותמו, ולהשיבו על כנו ושוב אין ההברגה נפתחת עוד. ויש לדון האם מותר לפותחו מחדש בשבת, דהיינו כשיש לו בקבוק חדש שעדיין סגור, וצריך לפתוח את מכסה ההברגה, כדי להסיר את הנייר הסותמו ולהבריאו בחזרה האם הדבר מותר, או שמא יש צד שאסור משום בנין בכלים.

תשובה:

הנה בסימן ש"ג (סעיף ו) כתב המחבר וז"ל: "מטה של פריקים אסור להחזירה ולהדק ואם תקע חייב חטאת וכו' וכוס של פריקים מותר לפרקו ולהחזירו בשבת. ויש מי שאומר דין הכוס כדין המטה" עכ"ל. (ותבאר במשנ"ב בטעם המח' בזה הוא דאין דרך להדק בחזק).

וכעת יש לעיין בדבר שאינו בכח תקיעה והידוק, דמצד אחד אינו טורח כטירחא של "תקיעה בחזק". אך התוצאה היא תקיעה מעולה וחזקה. והאופן הזה הוא הנקרא "הברגה" (ויש עוד אופנים הדומים לו ע"י טכניקת קפיצים ותופנים כמו שמצוי בהרכבת עגלות וכדו').

והנה כתב המגן אברהם והביאו במשנ"ב (סקמ"ה), דכוסות שלנו העשויים בחריצים (כמו אלו שיש שריו"ף (הברגה) סמוך לרגלם). ומהודקים בחזק - לכו"ע אסור, (ועי"ש בשעה"צ סק ל"ב דהביא מח' ברפוי בכה"ג א"ר מותר, ותולה בדין אם יתקע כך בחזק אם יהיה דאורייתא או דרבנן, שאם הוא דרבנן הוא מחלוקת אם מותר ברפוי ע"ש דמכריע למעשה דאסור מדרבנן גם ברפוי).

ולפי"ז עולה דהברגה אסורה ויש שיטות דאפילו מדאורייתא. ואם יש לו לבעל דין לומר, אם כן, הכיצד פותחים וסוגרים פקקי בקבוקים וכדו' בשבת? והלא הגם שהפעולה היא פשוטה ביותר, מ"מ נוצר כאן חיבור חזק ומעולה!? בזה כ' המשנ"ב שם בזה"ל: "וכיסוי הכלים ואפי' אם עשויים כך, שרי דהתם אין עשויים לקיום, רק לפתחו ולסגור תמיד" כ"כ הט"ז, עכ"ל. ובביאור היתר דמכסי כלים, נח' הדיעות, דחז"י דעתי' יש שרוע' הרב דטעם היתר דאין עשוי להתקיים כך זמן רב, שכל שם סעיף כ"א וכיסוי הכלים וכו' אין בהם שום איסור וכו' לפי שאינן עשויים לקיום כלל רק לפותחו ולסגורו תמיד גם בשבת עצמה ולא אסרו אלא כשאינו עשוי על מנת לסתורו בשבת בעצמה.

ובחזו"א (או"ח סי' נ' סק"ט ד"ה הא) כ' בזה"ל "והא דכתבו הט"ז והרמ"א סי' ש"ג דמותר לתקוע את כסוי הכלי כיון שעומד לסגור ולפתוח, היינו דוקא בכיסוי שאין סתימת הכלי מני"מ מותר שימוש, דכלי תסום לעולם אינו כלי וכל ענין הכלי הוא להיות פתוח ולשמש בו, ולכסותו שלא שעת שימוש והלכך אין הכיסוי והכלי כחד, אלא ב' גשמים משתתפים בשימוש, אבל הרכבה הדרושה לשימוש וכו' אף תיקון לשעה, חשיב בונה" עכ"ל. והיינו דכל האיסור הוא שכשמופרק אינו כלל וכשמחברו נעשה לכלי, משא"כ בכיסוי כלים דכן הוא דרך שימושם, ואדרבה אם א"י לפתחו ולהסגר אין שמו כלי עכ"ל.

הא למדת, דכיסוי כלים רגיל כגון פקק של בקבוק שתי'ה, אף דבפועל הוא הברגה מעולה וחזקה ביותר. מ"מ מותר להשתמש: לש"ע הרב דעשוי לפתחו ולסגורו תמיד, ולחזו"א דכך הוא דרך שימוש (דבקבוק שא"א כלל לפותחו לאו שמיה כלי), ונפק"מ ביניהו ככלי שכך הוא דרך שימוש אך אין עשוי לפותחו לסגורו תדיר (וכגון מלחיה שאם א"א כלל לפותחו אינה כלי אך מ"מ אינו עשוי פתיחה תדיר), וכן להיפך בדבר שעשוי לפתיחה תדיר, אך אין כן דרך שימוש אבל הכא בבקבוק הקטשופ לכאורה יש חלק בין הפתיחה לסגירה ולענין הפתיחה האף אמנם דלהרב ודאי אסור, אך לחזו"א יש לדון דלכא"ו הדרך להשתמש בזה ע"י שבפנים הראשונה צריך לפתיחת ההברגה ע"מ להסיר הנייר הסותמו, וא"כ כך הוא דרך שימוש (ואף שאינו דומה ממש, דאפשר להתחכם ולפתחו ע"י שינוי דבר חד ודק בחורו הקטן, וא"כ אינו עונה ממש על ההגדרה דאי לאו פתיחתו לאו שמיה כלי, אך עכ"פ כך היא דרך שימוש) ולכן מסתבר דלחזו"א שרי לפותחו אבל לסגורו כדרכו ודאי אסור. לא מבעיא להרב דעומד כך לעולם, אלא גם לחזו"א דשוב אין דרך שימוש בפתיחה אלא רק דרך החור הקטן המיועד להוצאת הרוטב, ואיסורו מח' כנ"ל בשעה"צ אי דא"י או דרבנן ולסגורו רפוי גם כן מח' כהנ"ל.

ראובן זכה להפוך לאב טרי ונרגש בהולדת שני בניו התאומים שיחיו. אלא ששאלה הלכתית מרתקת הביאו איתם יחד עם צאתם לאוויר העולם; זאת, מאחר שהתאום הגדול נולד בכ"ט אדר א' סמוך לשקיעת החמה, ואחיו הקטן ממנו נולד אחריו בליל א' אדר ב'. כאשר שמע הבשורה המשמחת הגיעה לאוזני תלמיד חכם וידען מידידי הקרובים של האב, התקשר הלה לאחל מזל טוב ולהעיר את תשומת ליבו לכך, כי הנה בנו השני ייכנס לעול מצוות חודש לפני הבן הראשון! ראובן המופתע, מיהר לבית ההוראה לגבר האם אכן כך הדין. בנוסף שאל, האם השני ייחשב גם ל'בכור' לכל הלכותיו.

תשובה: בטרם נודקו לשאלת הבכורה, נקדים כי צדק אותו ידיד, והלכה פסוקה היא (ש"ע או"ח סי' נה ס"ג), ומקורה בספר החזו"ן (לגאון הקדמון רבי יעקב ברוך לנדא בעל האגרו"ר), שהנולד בכ"ט אדר א' ייעשה בן י"ג רק בכ"ט אדר, והנולד אחריו, בא' אדר ב', יקדימו וייכנס למצוות כבר בא' אדר. ויתכן הדבר בשני אחים, או באופן הנ"ל, או בעדות שלא קיבלו עליהם חרם דר"ג לא לישא שתי נשים, מי שנשא שתיים, ומהאחת נולד לו בן בכ"ט אדר א', ומהשניה נולד לו בן בא' אדר ב'.

ועתה נפנה לשאלת הבכורה. ויודגש שאינה נוגעת רק למקרים נדירים של ייבום וחליצה, שנספק בשו"ע (או"ח סי' קס"א ס"ד) ומקורו בגמרא (יבמות כד). שמצווה בגדול (אלא שלמעשה פטט המנהג בישראל שלא לייבם), וכן לחלוץ. אלא יש השלכות הרבה יותר דחופות ומצויות:

א. מי משיניהם חייב בפדיון - כשימלאו לו שלושים יום?

ב. מי חייב לכבד את מי: במצוות כיבוד אב ואם כלל חיוב לכבד את האח הגדול. מיהו הגדול?

ג. לענין ירושה: הבכור נוטל פי שניים, מיהו הבכור?

את השאלות הראשונה והשלישית ניתן לפתור בנקל: בלידה תלה רחמנא, ומי שנולד קודם הוא הבכור. ומאחר ואין עוררין על כך שהנולד בכ"ט אדר א' נולד קודם, הוא הבכור לענין פדיון הבן ולענין הירושה. אבל לגבי מצוות כיבוד, וכן לגבי חליצה, שדינים אלו תלויים בגדול, השאלה היא: מיהו הגדול, האם מי שנולד קודם, או שמא זה שכנס קודם למצוות ונעשה "גדול" כמשמעותו ההלכתית?

נפתח ברבותא. ב"הלכות קטנות" (ח"ב סי' קעד), להג"ר יעקב גיזי, כתב: גזירת מלך היא כבה"ג דרב יעבדו צעיר, ולענין "כבד את אביך" וגו' לרבות אחיך הגדול, הקודם יכבד את המאוחר. וכן לענין ייבום, אינ"פ שהראשון בכור לכהן, אבל אינו בדין 'והיה הבכור אשר תלד', כי אין לנו אלא דברי רבותינו (יבמות סג). דבגדול האחים הכתוב מדבר, והצעיר הוא הגדול.

וכתב דייתכן שלידת יעקב ועשיו היתה כעין זה, דהיינו שעשיו, הנולד ראשון, יצא בסוף אדר ראשון, ויעקב, שבא אחריו, נולד בתחילת אדר שני, ולכן נחשב הגדול.

אולם ב"שבות יעקב" (ח"א סי' ט) חלק עליו,

שבואי הגדול הוא הנולד ראשון, ורק לחיוב מצוות, שתלוי בגמרי י"ג, הנולד מאוחר השלים י"ג שנים קודם, אבל לא ראשון הנולד קודם נחשב לגדול. ולכן לגבי יבום וחליצה שאיננו תלוי בשנים, וגם מי שנולד שעה קודם נחשב גדול, ודאי שהנולד קודם הוא הגדול, ורק לענין בר מצוה אמרו כן, ואין לך בו אלא חידושו.

ומוסף עוד, דאם תאמר שמי שנעשה קודם במ"צ נחשב הגדול, א"כ יתהפך הדבר משנה לשנה, דכשתיהי השנה מעוברת נאמר שהנולד קודם הוא הגדול, ובשנה פשוטה, הנולד מאוחר יהיה הגדול. וזה ברור שכשיש שני אדרים בשנת ה"ג, הנולד באדר א' ייכנס למצוות באדר א', לכן הכריע שהנולד קודם הוא הגדול לכל דבר, הן לייבום וחליצה והן לכיבוד.

גם בשו"ת "בנין ציון" (סי' ק"נ-ק"ב) האריך להוכיח כי הנולד ראשון הוא הגדול, אמנם סיים כמסתפק וכתב: ולדינא צריך עיון.

והגאון "חתן סופר" (או"ח ח"ב) כתב: אע"ג דאמרנו דבכה"ג הנולד אחריו נעשה בר מצווה קודם, מ"מ במקום שאין איסור דר"ג ונושאים ב' נשים, ונולדו לאחד ב' בנין מב' נשים, או באדר ראשון וא' באדר שני, הנולד קודם הוא הגדול לענין חליצה וכיבוד אח הגדול, משום דלא כתיב ביה "שנה".

ובספר "בירור הלכה" (או"ח סי' נ"ה) להג"ר יחיאל זילבר ביאר, ששאלתנו תלויה במה שנחלקו האחרונים, באם גם שנת ה"ג ללידתם היא מעוברת, האם יש לפסוק שהנולד באדר א' נעשה בר מצווה באדר א' והנולד באדר ב' נעשה בר מצווה באדר ב', כל אחד בהתאם לתאריך בו נולד, וכפי שנקטו רוב הפוסקים להלכה ולמעשה, או שגם באופן זה אינו נכנס למצוות עד אדר ב' (שהוא אדר העיקרי).

דעת הלכות קטנות שגם הנולד באדר א' אינו נעשה גדול עד אדר ב', ולפיכך סבר שהנולד באדר ב' הוא הגדול - שהרי בא' לחודש כבר נכנס למצוות. אמנם השבות יעקב סובר שהנולד באדר א' ייכנס למצוות באדר א', וממילא א"א שהנולד מאוחר ייחשב לגדול, דהרי בשנה מעוברת הנולד באדר א' ייעשה גדול לפניו, ואין לומר דאם הגיעו למצוות בשנה פשוטה - הנולד באדר ב' ייחשב לגדול, ואם בשנה מעוברת הנולד בסוף אדר א' ייחשב לגדול.

ולמעשה, כיוון שרוב הפוסקים נקטו להלכה שהנולד באדר א' ייכנס למצוות באדר א', נראה להכריע שהנולד קודם הוא הגדול לייבום, לחליצה, ולכיבוד, וכנ"ל.

שו"ר בספר "תורת נתן" שאף הוא חקר בנידון זה והביא את הראיות שהובאו כאן, ופסק כנ"ל, והעיר שם על דברי הג"ר משה שטרנבוך שליט"א, שבספרו "מועדים וזמנים" (ח"ז סי' ר"ג) כתב מסביר דכדעת ההלכות קטנות, הנהכנסו למצוות קודם הוא הגדול, ונעלמו ממנו, במחכ"ת, דעת השבות יעקב ושאר האחרונים שהבאנו, שהנולד קודם הוא הבכור, והוא הנחשב גדול לכל דבר ועניין.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ"א

נטילה. [ובהגהות חתם סופר למגן אברהם כתב, שגם הוא לא החמיר רק בנפסק הקילוח, אבל בקילוח אחד ועדיין קיים כוח גברא מודה המגן אברהם שמצטרף].

ויש לציין שעל עצם הנטיילה בכלי חד פעמי, דנו פוסקי זמננו אם הוא נחשב כלי וראוי ליטול ממנו ידיים, ורבים מהפוסקים התירו את הנטיילה בהם, כיון שראויים הם לשימוש חוזר רק שמחמת ערכם הזול משליכים אותם, (מכתב מהגר"ש וואזנר מובא בקובץ מבית לוי ח"ג עמוד ע, שו"ת ציץ אליעזר חלק יב סימן כג ועוד), אולם יש מן הפוסקים שמפקפקים בכשרותם (שו"ת אגרות משה חלק ג סימן לט, ה'מנחת יצחק' מובא בקובץ אוהל משה חלק ה ועוד), על כל אם יש לו ספל נטיילה או כלי רב פעמי, נכון לכתחילה ליטול בכלי רב פעמי. ואולם נראה כי מחד גיסא יש לבקבוק חשיבות יותר מכוס חד פעמית, מאחר והוא ראוי לשימוש נוסף, ומה שכיום רובם זורקים את הבקבוקים, אינו לצד מה שהוא כל כך זול, אלא בגלל ריבוי השפע שיש ב"ה, עד שאין צורך להשתמש בו שוב.

להלכה: מותר ליטול ידיים לסעודה מכלי שפיו צר, כגון בקבוק שתי'ה. ויקפיד לכתחילה לא להפסיק בנטילה עד שיטול כל ידו, ואף שאינו נוטל כל ידו בבת אחת - אין זה מעכב. ואם יש לו ספל נטיילה רגיל, טוב לכתחילה שיטול ממנו.

אֶזְנוֹת

לְעַמְנוּ עֵבֶת

פְּרֶשֶׁת מִקֶּט

כס"ד, ז' אב תשס"ד

מִיחֲדָת וְהֵנַח בַּקִּפְדָּה לְצַד חֵבְרוֹ. בְּהִגִּיעַ הַמִּתְנָה הָעֲטוּפָה לְמִקְבַּל הַמִּתְנָה שֶׁגִּלָּה כִּי כָּל שָׁבֵר עֲטוּף בְּנֶפֶד, נִתְגַּלָּה קִלְוֹנוֹ שֶׁל הָעֲשִׂיר הַקֶּמֶץ.

שָׁמַע הַפְּנִי מִנְחָם אֶת הַדְּבָרִים וְנִעְנָה בְּמוֹסֵר הַשֶּׁפֶל נֹקֵב: אֵין שְׁלֵם מִלֵּב שְׁבוּרִי! וְכִבֵּר נֹאמֵר 'לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה', אֲלֹא שָׁמָּה פְּנִים יֵשׁ לָנוּ כְּשֶׁאֲנוּ בָּאִים וּמְנוֹפְפִים בְּגֹאֲוָה עִם ה' לֵב נִשְׁבֵּר' שְׁלָנוּ וְעוֹטְפִים אוֹתוֹ בְּעֵטִיפָה לֹאמֵר: רֵאוּ נָא אֵיזָה 'לֵב נִשְׁבֵּר' מִהֲדָר וּמִפְּאֹר יֵשׁ לָנוּ (הַפְּנִי מִנְחָם) ח"א עֵמוּד רֵמוֹ.

מִי שִׂידַע מֵעֲנוּתָנוֹתוֹ כִּבֵּר אֵינוֹ נִחְשָׁב כְּעֵנוּ

אֶת הַסִּבָּה שְׁשׁוּרְפִים בְּשֶׁרֶפֶת הַפָּרָה אֲדַמָּה, גַּם אֶת עֵץ הָאֶרְזוֹ וְגַם אֶת הָאֲזוּב, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר י"ט ו'): 'וְלִקַּח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרְזוֹ וְאֲזוּב וּשְׁנֵי תוֹלַעֲת וְהִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ שֶׁרֶפֶת הַפָּרָה', וְהִלּוֹא יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁעֵץ הָאֶרְזוֹ מִסְמַל אֶת הַגֹּאֲוָה וְאֵלּוֹ הָאֲזוּב מִסְמַל אֶת הָעֲנוּהָ (רש"י וִיקָרָא י"ד ד), וְהִיא אֶפְסוּדָא רֵאוּי לְשִׁרְף רַק אֶת עֵץ הָאֶרְזוֹ, כְּסִמּוּל לְכַף שֶׁרֵאוּי לְבִטֵּל אֶת הַגֹּאֲוָה, וְלֹא לְשִׁרְף אֶת הָאֲזוּב שֶׁמִּסְמַל אֶת הָעֲנוּהָ. אֲלֹא הַסִּבֵּר הַרַ"ק הַחֲדוּשִׁי הַרִ"ם זִיע"א, שֶׁשֶׁרֶפֶת הָאֲזוּב בָּאָה לֹאמֵר שֶׁאֲכֹן לֹא רֵאוּי לֹא לְאֲדָם שִׁרְיָגִישׁ אֶת עֲצָמוֹ כְּעֵנוּ וְלֹא יְהֵא לֹא שׁוּם הַרְגֵּשׁ מִזֶּה גּוֹיָא שֶׁהוּא מְשַׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ כְּאֲזוּב, שֶׁכֵּן עֲנוּהָ אֲמִתִּית הִיא לֹא לְדַעַת אֶת הַיּוֹתֵף עֵנוּ, וְאֵלּוֹ מִי שִׂידַע מֵעֲנוּתָנוֹתוֹ כִּבֵּר אֵינוֹ נִחְשָׁב כְּעֵנוּ (לִיקוּטֵי הַרִ"ם).

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לוֹ שְׂדוּכִים כָּלֵל, עַד שֶׁפָּנָה אֵלָיו אַחַד מִיַּדְיָו וְאָמַר לוֹ: דַּע לָךְ שֶׁהַסִּבָּה שֶׁאֵין מְצִיעִים לָךְ שְׂדוּכִים הִיא מִפְּנֵי שֶׁאַתָּה גֹאֲוָתָן, וְכִי מִי רוֹצֵה חֲתָן בַּעַל גֹּאֲוָה? לְכַשְׁתְּהִי עֵנוּ וְשִׁפֵּל, יִצְיֵעוּ לָךְ שְׂדוּכִים כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה. עֲשֵׂה הַבְּחוּר כַּעֲצָתוֹ שֶׁל יַדְיָו וְהַחַל מִתְנַהֵג בְּעֲנוּהָ, מִקְדִּים שְׁלוֹם לְכָל אָדָם וּמְדַבֵּר עִם כָּלֵם בְּגִבָּה הָעֵינַיִם. מִשְׂרָאוֹ הַשְּׂדֻכָּנִים אֶת הַשְּׁנֵי הַפְּתָאוּמִי שֶׁחַל בּוֹ הַחֲלוֹ שׁוֹב לְדַבֵּר בּוֹ נִכְבְּדוֹת. אֲלֹא שֶׁכֵּבֵר בְּשִׂדוּךְ הָרֵאוּשׁוֹן נִעְנָה הַבְּחוּר וְגַעַר בְּשִׂדְכָן: אֵינוֹ מִבִּין מַה דַּעְתְּכֶם כְּשֶׁאַתֶּם מְצִיעִים לִי שְׂדוּכִים כְּאֵלֶּה, וְהִלּוֹא בְּיָמִים עָבְרוּ שֶׁהֵיוּ בִי כָּל הַמַּעֲלוֹת, וְרַק חֶסְרוֹן אַחַד שֶׁהֵייתִי גֹאֲוָתָן, סְרַבְתִּי לִשְׁמַע הַצְּעוֹת אֵלּוֹ, עֵתָה שֶׁהֵנִי גַם עֵנוּ וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ כָּלִיל הַמַּעֲלוֹת, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵן לִשְׁמַע הַצְּעוֹת שֶׁכֵּאלוֹ (אז נדברו) סִיוֵן תִּשְׁלַח.

אֵין שְׁלֵם מִלֵּב שְׁבוּרִי!

נִסַּע פַּעַם הַרַ"ק הַפְּנִי מִנְחָם זִיע"א לְשִׁמְחַת נִשׁוּאִין. בְּאֲמַצַּע הַדְּרָה, דוֹרוֹן דְּרִשָּׁה שֶׁהִיָּה בְּרֻכָּב נֶפֶל וְהַתְּנַפֵּץ בַּקּוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה סִפֵּר אַחַד מִבְּנֵי הַמְּשַׁפְּחָה לְנוֹסְעִים: מַעֲשֵׂה בְּעֲשִׂיר הַמֶּצֶן שֶׁבִקֵּשׁ לְהַעֲנִיק כְּלִי יָקָר כְּמִתְנָה לְקִרְוָבוֹ, אֲלֹא שֶׁהַכְּלִי הַתְּנַפֵּץ לְשִׁבְרִים. מַה עֲשֵׂה אוֹתוֹ הַמֶּצֶן? צֹוּה עַל מִשְׁרָתוֹ לַעֲטוֹף אֶת הַשְּׁבָרִים וְלַהּוֹבִיל אֶת הַמִּתְנָה לְעֵדָה, תּוֹךְ כְּדִי שֶׁהַקֶּמֶץ מְשַׁעַר שֶׁהַמִּקְבַּל יִחְשַׁב שֶׁבְּגִלְל טְלִטּוּלֵי הַדְּרָה אֵרַע מַה שֶׁאַרַע וְנִשְׁבְּרָה הַמִּתְנָה. דָּא עָקָא שְׁאוֹתוֹ מִשְׁרַת לֹא יֵרַד לְסוֹף דַּעַת אֲדוֹנוֹ וְאֶרְזוֹ אֶת שְׁבָרֵי הַכְּלִי בְּנֶפֶד, כָּל שָׁבֵר וְשָׁבֵר נִעֲטָף בְּעֵטִיפַת מִתְנָה

עֲנוּהָ אֲמִתִּית

וְלִקַּח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרְזוֹ וְאֲזוּב וּשְׁנֵי תוֹלַעֲת וְהִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ שֶׁרֶפֶת הַפָּרָה (י"ט, ו').

אֵין עֲנוּהָ אֲמִתִּית נִמְצָאת אֲלֹא בְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עֲלֶיהָ כָּלֵל, וְכָל הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא עֵנוּ אֵין גֹּאֲוָתָן גָּדוֹל מִמֶּנּוּ. דוֹמָה הוּא לְאוֹתוֹ כְּמֵר שֶׁסִּפְרוּ עָלָיו לְפָנָיו רַבְּנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִיע"א כִּי עֵנוּ אֲמִתִּית הוּא. הַתְּפִלָּא הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מְאֹד, שֶׁכֵּן דְּבַר זֶה שֶׁל מִדַּת הָעֲנוּהָ בְּלִתי מְצוּי הוּא כְּמַעֲט, עַל אַחַת וְכְמָה שֶׁאֵין הַדְּבַר מְצוּי אֲצֵל כְּמֵר גּוֹי, מִקּוֹר הַטְּמֵאָה. נִמְנָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְגַמֵּר בְּנִפְשׁוֹ לְבַדֵּק בְּעֲצָמוֹ אֶת סוּד הַדְּבַר, וְהִלְךְ אֲצֵל כְּמֵר עֵנוּ זֶה בְּכַדִּי לְחַקֵּר אַחֲרֵי מַעֲשָׂיו וְהִלְכוּתָיו. שָׁהָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בְּבֵיתוֹ, וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּדַק אַחֲרֵי יַחְסָיו עִם הַבְּרִיּוֹת וְלִמְרֵבָה הַפְּלָא מְצָא כִּי אֲכֹן אֲמִת נְכוֹן הַדְּבַר: עֵנוּ אֲמִתִּית הוּא הַכְּמֵר, וְכִי לֹא נִמְצָא כָּל דְּפִי בְּשִׁפְלוּתוֹ. גְּדֻלָּה פְּלִיאָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב פִּי כְּמָה וְכְמָה: כִּיצַד יִתְכַן הַדְּבַר? מִשְׁנַפְרֵד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מִכְּמֵר עֵנוּ זֶה בְּכַדִּי לְשׁוֹב לְבֵיתוֹ שֶׁבְּמִזְבִּיחוֹ, וְנִפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו, פָּנָה אֵלָיו הַכְּמֵר בְּלִחִישָׁה וְשָׁאָלוֹ: וּבִכֵּן, מַה דַּעְתְּךָ עַל עֲנוּתָנוֹתֵינוּ? אֲכֹן, עֵנוּ אֲמִתִּית אַתָּה! הַשִּׁיב לוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וְדַעַתוֹ נַחָה עָלָיו (אוֹצֵר מִשְׁלֵי חֲסִידִים' אוֹת טו').

הָעֵנוּ הַגֹּאֲוָתָן

הַרַ"ק ה'אֲמַרִי חַיִּים' זִיע"א הִיָּה רָגִיל לְסַפֵּר: מַעֲשֵׂה בְּבַחֲרוֹר אַחַד מְכַשֵּׁר שֶׁהִגִּיעַ לְפָרְקוֹ, אֲלֹא שֶׁכָּל שְׂדוּךְ שֶׁהִצִּיעוּ לוֹ הִיָּה דוֹחָה אוֹתוֹ בְּטַעְנָה שֶׁאֵין זֶה לְפִי כְּבוֹדוֹ. נִלְאוּ הַשְּׂדֻכָּנִים מִלְּהִצִּיעַ לוֹ שְׂדוּכִים. הַתְּעַצֵּב הַבְּחוּר עַל כֵּן שֶׁאֵין מְצִיעִים

חִידוֹן אֶזְנוֹת - נוֹשֵׂא פְּרִסְיִם - עַל אֵיזָה פְּרִיטָה ה' מְצוּהָ אֶת מִשָּׁה "עֲשֵׂה לָךְ", בְּפֶרֶשֶׁת זוֹ?

פֶּתְרוֹן הַחִידָה - פְּרֶשֶׁת תּוֹרִיעַ:

ש. בֵּאלוֹ שְׁנֵי הַקְּשָׁרִים מוֹזְכֵּרֵת אֵשׁ בְּפֶרֶשֶׁת זוֹ?
ת. א. הַתּוֹרָה דִּנְהָה בְּמִקְרָה בּוֹ אָדָם לּוֹקָה בְּצַרְעַת עַל מִכּוּוֹת אֵשׁ (כּוּוִיָּה) שֶׁהַחֲלִימָה (וִיקָרָא יג כד). ב. בְּגִדִים שֶׁלְקוּ בְּצַרְעַת חַיִּיבִים לְהִשְׁרֵף בָּאֵשׁ (וִיקָרָא יג נב, וז).
שֵׁם הַזּוֹכָה בְּסִידוֹר מִתִּיבַת מִנְחָה מְעִרִיב בְּהוֹצֵאת "עוֹז וְהַדְרָה":
פְּרֶשֶׁת תּוֹרִיעַ:
ה' יַעֲקֹב רִיזוּמֵן מִבֵּית שִׁמְשׁ.

פֶּתְרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכָה, יְפוּרְסָמוֹ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים הַפּוֹתְרִים נִכְוָה יִכְנָסוּ לְהַגְרָלָה אִי"ה עַל סִידוֹר מִתִּיבַת מִנְחָה מְעִרִיב בְּהוֹצֵאת "עוֹז וְהַדְרָה".
אֶת הַפְּתוּרָנוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלָינוּ עַד לְיוֹם שְׁנֵי לְמַסְפֵּר פֶּקֶס: 077-470-26-81
אוֹ לְמֵיַל: magdenot@gmail.com

נֹא לְכַתּוֹב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּקָה וְטוֹלְפוֹן. בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיָּין "עֲבוּר חִידוֹן לְנוֹעַר".

לגעת בקצה המטה של תורתנו הטהורה של הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעניק זצ"ל

ה'קלאמקע'

הספר הקדוש 'שארית ישראל' המבואר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

לגעת עתה לזינדה • לקניע מידות טובות • לשחד חרפי עליון

ספר הקדוש תומר דבורה

המבואר לרה"מ"ק זי"ע

מהדורה חדשה מבוארת ומפוארת מאירת עינים מוגהת ומתוקנת עם הערות וציטוטים

ביאור משולב בו מתבארים דברי רביו בטרטוב טעם ודעת בשפה ברורה ונעימה בביאור הגון וצח

משולב עם קיצור תומר דבורה לסיכום הלמד בספר

נלמי שיעורו בספר רוד ויפיע איתו בכל שביעית או בכל חודש שובטח לו שהוא ק עולם הבא משרד רבנות ירושלים דק

הביאו ברכה אל בתיכם!

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אזרח: 44-20-6806-0176
אזרח: 718) 437-0054
לחשיג בחנויות הספרים והמספרים

אזרחות: 1800-22-55-66

אזרחות: 1800-22-55-66

יצא לאור חלק ב':

תניא

ספרן של בינונים

להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זצ"ל ערוך ומבואר עם ביאור משולב הקדמות, מקורות, והרחבות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

ספרות רבנית

המתנה המושלמת

לחתך שלך מגיע סט נבאים וכתבים מקראות גדולות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים